

Strukture zavjetnih natpisa rimske Liburnije

The structure of votive inscriptions from Roman Liburnia

Valentina ZOVIĆ, Anamarija KURILIĆ

Izvleček

[Votivni napisi iz rimske Liburnije] Članek analizira zgradbo napisov na votivnih spomenikih iz antične Liburnije ter razprostranjenost najdišč teh spomenikov. S podrobno razčlenbo besedil so votivni napisi razporejeni v osem glavnih skupin in številne podskupine; tipologija temelji na kombinaciji in zaporedju osnovnih elementov besedil. Avtorici sta določili značilno shemo posvetil in na tej osnovi prepoznali regionalne posebnosti Liburnije, saj se sestavni elementi napisov ne pojavljajo povsod enakomerno, nekatere formule so bile uporabljene zelo pogosto, nekatere pa zelo redko. Analiza razkriva zelo pestro sestavo besedil, kombinacije in variacije so odvisne od okolja, v katerem je nastal napis. Na bogatejših in bolj romaniziranih območjih Liburnije je pri votivnih napisih zelo opazna kompleksnost, za napise, ki izvirajo iz vojaškega okolja legijskega tabora Burnum, pa je značilna navedba posvetiteljevega čina. V ostalih, manj romaniziranih predelih prevladujejo preprosto strukturirani napisi.

Ključne besede: rimska doba, Liburnija (provinca Dalmacija), epigrafika, votivni napisi, sestava besedil

Abstract

The authors analyse the structures of votive inscriptions from Roman Liburnia and their spatial distribution. Splitting up the text structures into constituent elements resulted in the identification of eight groups, depending on both the order of these elements and their combinations. By examining and analysing the structures of texts, it is the aim of this article to determine which scheme(s) would be most typical for the region and whether some particular regional features exist, and, if so, to see what they look like, which elements are the commonest among them, and what do the rarely used elements and formulas tell us about them. The analysis has shown that votive texts from Liburnia display a diversity of combinations and occurrences of textual elements that vary according to the region in which they were set up; thus, the wealthier and more Romanised regions show a greater tendency towards more elaborate structures. The military environment of the legionary camp in Burnum stands out for its above average mentioning of the dedicator's service, while in other, less Romanised regions inscriptions with simple structures dominate.

Keywords: Roman period, Liburnia (Province of Dalmatia), epigraphy, votive inscriptions, textural structure

UVOD

Proučavanje strukture raznih vrsta natpisa i u njima korištenih formula te izričaja uvelike pomaže njihovu boljem razumijevanju, vremenskom i kulturno-proizvodnom određivanju, kao i identifikaciji

sadržaja s ulomaka koji sami po sebi inače ne bi bili dovoljno informativni. Taj je dio u osnovnim crtama u velikoj mjeri već napravljen na globalnoj razini starovjekovne latinske epigrafije i može ga se naći u svim boljim epigrafskim priručnicima. Tako, npr. kod Cagnata nalazimo niz primjera

klasičnih struktura zavjetnih tekstova i korištenih formula. Prema njegovim zapažanjima, izrečenima prije više od stoljeća,¹ može se ustvrditi da su neke kombinacije sastavnih dijelova zavjetnih natpisa bile učestalije u uporabi od drugih; on na prvom mjestu navodi kombinaciju u kojoj se na početku natpisa nalazi ime božanstva, nakon kojega slijedi ime zavjetodavca ili neki od drugih, dodatnih sadržaja, dok se glagol obično nalazi na kraju. Neke formule, datumi i duže rečenice obično bi se tada smještale nakon glavnog glagola; uz upotrebu tih elemenata, a osobito i nekih drugih kompleksnijih izričaja, struktura zavjetnog natpisa mogla je postići i mnogo kompleksniji oblik. Kao primjer jedne takve moguće kompleksnije strukture navodi ovakvu kombinaciju:

*illi deo sacrum
ille cum illo
signum
uoto suscepto
de suo
posuit
curante illo.*²

Međutim, i dalje je zamjetan nedostatak detaljnijih, i to osobito regionalnih i lokalnih studija koje bi – pretpostavlja se – mogle ukazati na neke osobitosti svojstvene nekom području ili društvenoj skupini i sličnom. Cilj je ovog rada makar u maloj mjeri promijeniti to stanje time što će se poduzeti istraživanje kojim bi se ustanovile kombinacije epigrafskih elemenata sa zavjetnih natpisa antičke Liburnije, regionalne cjeline rimske Dalmacije koju se, s jedne strane, može prilično precizno geografski omeđiti, a koja je, s druge strane, jedno od njenih najromaniziranijih te stoga i epigrafskim spomenicima najbogatijih područja.³ Drugim riječima, cilj rada je uvidom u strukturu teksta natpisa i njenom analizom vidjeti koja je najčešća shema karakteristična za to područje, postoje li regionalne osobitosti i, ako postoje, kakve su, koji se elementi najviše javljaju te što o spomeniku govore rjeđe upotrijebljeni dijelovi i formule.

Teritorij koji su naseljavali Liburni je prema Pliniju obuhvaćao kopneni i otočni prostor od rijeke Raše (*Arsia flumen*) na sjeveru do rijeke Krke (*Titius flumen*) na jugu. Na sjeveru su graničili s narodom Histra i ta je granica vjerojatno

išla od ušća rijeke Raše prema Čepićkom jezeru, zatim dalje uz rijeku Boljunčicu do njena izvora. Liburnsko područje je obuhvaćalo masiv Učke i išlo dalje obalom na jugoistok gdje je na području Gorskog kotara i Velebita graničilo s Japodima. Južnije, oko izvora Zrmanje i Une graničili su s Ditionima te preko rijeke Krke, obuhvaćajući i dio njene lijeve obale, s Delmatima. Prostor Ravnih kotara bio je njihovo najgušće naseljeno područje gdje je nastalo nekoliko rimskih municipija i Jader, jedina rimska kolonija na liburnskom području.⁴

S područja rimske Liburnije do sada je poznato 214⁵ zavjetnih natpisa od kojih većina potječe s prostora klasične Liburnije koji je općenito bio i najgušće naseljen. Ondje je na teritoriju vojnog logora Burnuma pronađen 31 zavjetni natpis (te još jedan koji vjerojatno također potječe s njegovog područja), iz Varvarije ih potječe 24 (te možda još dva koja su vjerojatno s njena teritorija), iz Nedinuma 18, po 15 iz Jadera, Aserije (i još 4 druga koja vjerojatno potječu s njenog teritorija) i Skardone (+ tri vjerojatno također s njena teritorija), dok je iz ostalih gradova manje od toga (v. Katalog; *Sl. 12* – karta). Najveći broj spomenika uključuje posvetu rimskim božanstvima (v. *Pril. 1*), a ponajviše vrhovnom rimskom bogu Jupiteru (47), najčešće štovanom kao *Juppiter Optimus Maximus*.⁶ Zatim slijede zavjeti liburnskim autohtonim božanstvima,⁷ njih 26, od kojih su polovica s područja južne Liburnije gdje su, na području Ravnih kotara, osobito brojne dedikacije domaćoj božici Latri (čak deset zavjetnih natpisa i jedan građevni);⁸ u južnoj Liburniji je još samo jednoj domaćoj božici, Anzotici, postavljeno više od jednog zavjetnog natpisa (dva spomenika u Enoni: kat. br. 50–51). S prostora sjeverne Liburnije, gdje je

⁴ Za granice Liburnije v. Wilkes 1969, 78 ss; Matijašić 2006, 82–93; Kurilić 2008, 9–10.

⁵ Iz tehničkih razloga tri su natpisa numerirana brojem i slovnom oznakom, dok je jedan broj morao biti preskočen, usljed čega je posljednji broj u katalogu 212, iako je zavjetnih natpisa u katalogu 214 (v. Katalog).

⁶ Ovim treba dodati i *iovilae* zavjet iz Burnuma (kat. br. 138) koji svjedoči o rijetkoj pojavi tog prastarog oskičko-kampanskog rituala (*iúvilas*), održavanoga u čast Jupitera, izvan italskog prostora (opširnije v. kod Medini 1979, 140 ss., 158 ss.).

⁷ Za liburnska domorodačka božanstva v. od novijih radova Kurilić 2008, 26 ss.; usp. Šašel Kos 1999 *passim*; gdje je navedena i starija relevantna literatura.

⁸ *Corinium* (kat. br. 76–77), *Nedinum* (kat. br. 89, 89a, 90, 100a, 100b; v. još i kat. br. VI) – u kojem se pretpostavlja da su bili ishodište i središte njena štovanja (v. Medini 1984, 225 ss.), *Asseria* (kat. br. 113, 121) i *Scardona* (kat. br. 200).

¹ Cagnat 1914, 252–257.

² Cagnat 1914, 256–257; cf. Matijašić 2002, 92 ss.

³ Wilkes 1969, 193; Kurilić 2008, 9–35.

ona graničila s italском Desetom regijom, potječe druga polovica zavjeta domaćim božanstvima, njih 13, a od toga ih je čak sedam zavjetovano samo jednoj božici, Sentoni.⁹

Najmanji broj votivnih natpisa upućen je orijentalnim božanstvima, samo njih 14; izrazitija im je koncentracija samo u Seniji (pet natpisa),¹⁰ važnom pomorskom gradu gdje su i došli upravo putem pomoraca i trgovaca s istoka koji su ondje bili brojni.¹¹ Samo jedan epigrafski spomenik svjedoči o štovanju carskog kulta, a to je ara posvećena Božanskom Augustu iz Vlašića (kat. br. 47). Građa za rad je najvećim dijelom preuzeta iz kataloga doktorske disertacije Anamarije Kurilić *Pučanstvo Liburnije od 1. do 3. stoljeća po Kristu: antroponimija, društveni slojevi, etničke promjene, gospodarske uloge*¹² te je još nadopunjena nekim novim objavama, kao npr. za liburnski dio Istre natpisima koje donosi V. Girardi-Jurkić u djelu *Duhovna kultura antičke Istre*,¹³ za teritorij Varvarije i Skardone katalogom izložbe *Arheološki tragovi kultura i religija na šibenskom području*¹⁴ te s još nekoliko manjih objava.

Datacija spomenika zasnovana je ponajviše na zaključcima G. Alföldyja, bilo da je izravno preuzeta iz njegovog djela *Die Personennamen in der römischen Provinz Dalmatien*¹⁵ bilo da se spomenici datiraju na osnovi kriterija koje je on ondje iznio.¹⁶ Međutim, valjda imati na umu da je većinu zavjetnih natpisa zbog prilično lapidarnoga teksta vrlo teško preciznije datirati, pa su uglavnom tek okvirno datirani u rani ili kasni principat (a ponekad još i šire, u prva tri stoljeća po Kristu), zbog čega nije bilo moguće poduzeti analize koje bi se bavile vremenskom distribucijom uporabe zavjetnih obrazaca, odnosno, njihovom evolucijom kroz vrijeme.

Zbog istog razloga – lapidarnosti teksta na većini zavjetnih spomenika, pri čemu ponekad i posve nedostaju imena osoba (svi spomenici C i G strukture, v. niže) ili su svedena na sigle (kao npr. na kat. br. 57, 83, 120 i dr.) – jako je teško sa sigurnošću odrediti statusu osoba (osim kod

rijetkih izuzetaka, kao što su npr. vojnici ili gradski dužnosnici), pa se zbog toga nije moglo odrediti eventualne odnose između statusa dedikanta i zavjetnih obrazaca. Kad se, ipak, takvo što moglo ustanoviti (npr. kod vojničke populacije kod koje se natprosječno često navodi i njihova služba), tada se to i ističe na odgovarajućim mjestima u tekstu (v. npr. niže, struktura A4 te poglavlje Dodatni dijelovi).

Slične poteškoće javljaju se pri određivanju etničke pripadnosti dedikanata; dapače, poteškoće su još veće pošto se ona poglavito određuje na osnovi imenâ osoba koja tijekom procesa romanizacije – koji je kod Liburna bio vrlo brz i napredan – jako brzo postaju etnički netransparentna pa se ne može sa sigurnošću razlučiti je li netko bio starosjedičnog ili došljakog porijekla.¹⁷ Stoga pitanje odnosa između etničke pripadnosti dedikanata i različitih vrstâ zavjetnih struktura zahtjeva zasebnu studiju jer je to istraživanje prekompleksno i preopširno za okvire ovoga rada.

Pri radu na odabranoj natpisnoj građi i kreiranju obrazaca koji će se ovdje koristiti rukovodile smo se već spomenutom Cagnatovom podjelom strukture votivnih natpisa koja se sastoji od osnovnih i dodatnih (“ukrasnih”) dijelova.¹⁸ Osnovni obuhvaćaju sadržaj koji se nalazi na velikom broju natpisa, kao npr. ime božanstva u dativu uz koje može biti riječ *sacrum*, ime dedikanta (ponekad uz pripadajuću titulaturu) i glagol (*dat, dedit, posuit, fecit, vovit, sacravit...*) ili zavjetnu formulu (*votum solvit, ex voto, votum solvit libens animo, libens merito...*). Oni drugi, dodatni dijelovi, nadopunjuju osnovni sadržaj različitim drugim podacima, poput npr.: dodatnog dedikanta (*cum coniuge* i sl., *nomine suo et coniugis suae* i sl.), razloga posvećivanja (*ex iussu, ex viso, ex testamento, ob honorem, in memoriam, pro salute...*), predmeta posvećivanja (*aram, basim, signum...*), novčanog iznosa utrošenog za posvetu ili neku drugu zavjetnu radnju (*ex sestertium, sua pecunia...*), datacije po konzulu, caru, lokalnim dužnosnicima i sl. (*consule, imperatore...*), podataka o mjestu gdje je podignut spomenik (*solo privato, locus datus decreto decurionum...*) ili pak podataka o okolnostima podizanja spomenika (*per patrem, curam agente...*). Dakle, kao što je već istaknuto, najčešći oblik zavjetnog natpisa bio bi takav da se ime božanstva nalazi na početku, zatim slijedi ime dedikanta te, ako ih ima, neki od ukrasnih dijelova, a na kraju bi bio glagol ili zavjetna formula.

⁹ Zavjeti Sentoni: *Albona* (kat. br. 3, 6, 11), *Flanona* (kat. br. 18, 21, 25) i *Tarsatica* (kat. br. 30).

¹⁰ Kat. br. 31–32, 35–37.

¹¹ Usp. Wilkes 1969, 200 s., 428. Od novijih radova v. Glavičić 2013.

¹² Kurilić 1999.

¹³ Girardi-Jurkić 2005.

¹⁴ Podrug, Brajković, Krnčević 2008.

¹⁵ Alföldy 1969.

¹⁶ Alföldy 1969, 27–30.

¹⁷ Kurilić 2010, 133 ss.

¹⁸ Cagnat 1914, 252–257.

Šifra elementa strukture Code for element of inscription structure	Objašnjenje Explanation
<i>deo/ae</i>	Dio koji pokazuje kojem se bogu ili božici posvećuje spomenik Element expressing dedication to a god or a goddess
<i>nomen</i>	Dedikant, bilo spomenut imenovanjem bilo imenicom ili frazom Dedicator, mentioned by a name or a noun or some expression
<i>votum</i>	Neki od klasičnih oblika zavjetne formule poput <i>V S L M</i> Some of the standard forms of votive formulas such as <i>V S L M</i>
<i>verbum</i>	Glagol ili neka formula drugog tipa A verb or a formula of some other type
<i>causa</i>	Razlog podizanja spomenika Reason for the setting up the monument
<i>officium</i>	Zanimanje ili služba dedikanta Dedicator's occupation or office
<i>rem</i>	Objekt koji je na neki način uključen u zavjet An object included in the dedication

Sl. 1: Šifre elemenata struktura zavjetnih natpisa.

Fig. 1: Codes for structural elements of votive inscriptions.

U skladu s tim zapažanjima tekstovi zavjetnih natpisa s područja Liburnije raščlanjeni su na njihove sastavne dijelove (osnovne i dodatne). Radi lakšeg manipuliranja podacima, sastavni dijelovi su imenovani u skladu s njihovom ulogom u sadržaju natpisa (v. Sl. 1), pa su tako glavni osnovni dijelovi nazvani “*deo/ae*”, “*nomen*” i “*votum*”. Dodatni dijelovi, koji čine strukturu natpisa složenijom, su: “*causa*”, “*officium*” i “*rem*” i još nekolicina drugih koji su vrlo rijetki, dapače, nerijetko pojedinačni, a koji se mogu vidjeti isključivo na natpisima koje karakterizira komplicirana struktura tako da oni nisu posebno označeni, iako će, naravno, biti ravnopravno obrađeni i analizirani poput onih učestalijih.

Ovisno o stvarnom rasporedu ovako kategoriziranih osnovnih i dodatnih dijelova definirane su glavne strukture liburnijskih zavjetnih natpisa, koje su označene slovima abecede (v. Pril. 2). Budući da kod svih postoje određene varijacije (npr. dodavanje izraza *sacrum* ili atributa *Augustus/Augusta* uz ime božanstva, korištenje glagola umjesto formule *V S L M*, navođenje zanimanja ili službe uz ime dedikanta, i tomu slično), napravljena je pod-podjela na podstrukture, i to pomoću kombinacije pripadajućeg slova abecede i brojčanih oznaka. O svakoj od njih će biti više riječi u nastavku rada, tako da nema potrebe ovdje se duže zadržavati na njima.

Rad prati i katalog natpisa koji sadrži sve zavjetne natpise pronađene na području rimske Liburnije. Katalog je poredan geografski (od sjevera prema jugu) i počinje spomenicima iz Albone u Istri te se nastavlja duž obale i po otocima prema Ravnim kotarima do Skardone na rijeci Krki gdje je bila

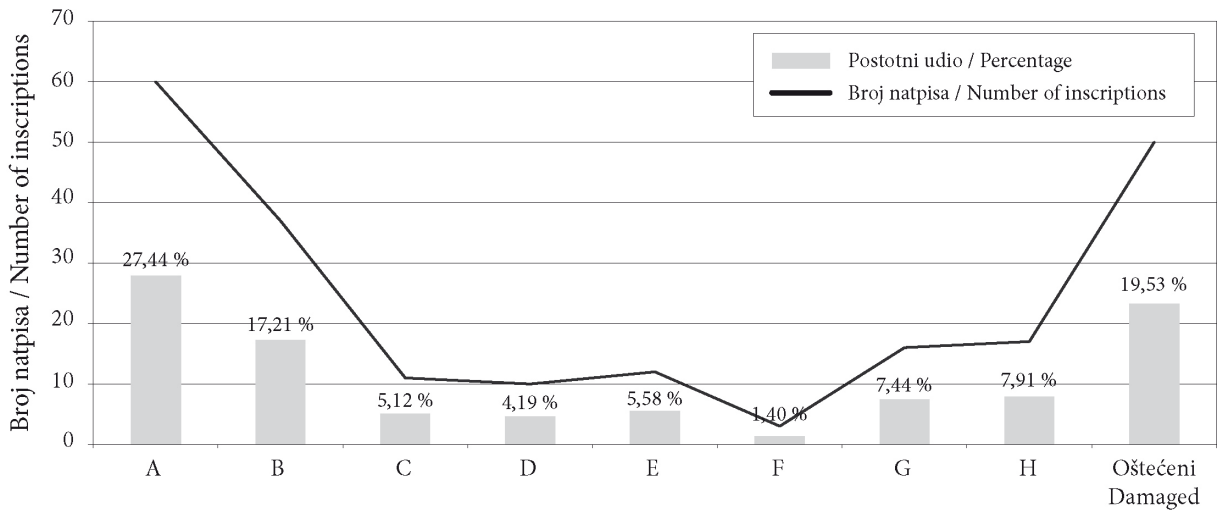
granica s delmatskim teritorijem (usp. Katalog i Sl. 12). Na kraj popisa stavljeni su natpisi za koje je poznato da potječu iz Liburnije, no ne zna se točno s prostora kojega grada i stoga je kao njihova teritorijalna oznaka navedeno *Liburnia incerta*. Unutar svakog područja najprije su navedeni spomenici pronađeni unutar samog grada, a zatim oni iz njegove okolice. Za spomenike s nalazišta udaljenijih od središta općine pripadnost teritoriju preuzeta je iz literature, a nije se ulazilo u raspravu o potencijalnoj pripadnosti nekom drugom teritoriju, odnosno gradu.¹⁹ Osim teksta samog natpisa, katalog sadrži još samo neke nužne općenite podatke o epigrafskim spomenicima: nalazište, vrstu, dataciju i prethodne objave te pripadajuće strukturu i podstrukтуру.

OSNOVNE STRUKTURE I NJIHOVE PODSTRUKTURE

Na osnovi načina slaganja osnovnih i dodatnih elemenata na votivnim natpisima Liburnije moglo se razlučiti ukupno osam glavnih struktura (usp. Sl. 2).

Strukturu tipa A obilježava najklasičniji slijed osnovnih elemenata (*deo/ae* + *nomen* + *votum*), odnosno onaj slijed koji R. Cagnat navodi kao naj-

¹⁹ Tako je, npr. natpis pronađen u Tribunj (ili, kako u *CIL*-u stoji, u *Trebocconi*) u *CIL*-u atribuiran Skardoni (kat. br. 201) iako je podosta udaljen od središta općine u Skradinu na rijeci Krki, pa je takva atribucija slijeđena i u ovom katalogu.

Sl. 2: Strukture zavjetnih natpisa Liburnije.
Fig. 2: Structures of votive inscriptions from Liburnia.

češći.²⁰ Takvom obrascu zavjeta pripada glavnina votivnih epigrafskih spomenika rimske Liburnije, njih 60, što nedvojbeno pokazuje da je on i na ovome području bio najčešći votivni obrazac, obuhvaćajući 27,44% svih votivnih natpisa (Sl. 2).

Struktura tipa B razlikuje se od one tipa A po redoslijedu elemenata (*nomen* + *deo/ae* + *votum*), dok se strukture tipova C–F, za razliku od prvih dviju struktura, pojavljuju mnogo rjeđe, a njihovo je glavno obilježje to da im nedostaje po neki od tri prije spomenuta temeljna dijela. Struktura tipa G je najjednostavnija i sadrži samo ime božanstva.

Tekstovi natpisa koji donose kompliciranije sadržaje, koji uključuju nekakve dodatne podatke ili objašnjenja, ili im je pak redoslijed riječi potpuno izmiješan, uvršteni su u posebnu strukturu imenovanu kao H koja podrazumijeva složenije i specifičnije strukture.

Budući da veliku većinu zavjetnih spomenika čine are – samo njih 33, odnosno 15,43%, nisu are ili im ne znamo vrstu – jasno je da istraživanje koje bi se bavilo time koje se vrste zavjetnih obrazaca javljaju na kojoj vrsti spomenika ne može dovesti do statistički relevantnih zaključaka. Ipak, unatoč tome, na globalnoj tipološkoj razini zapaža se da spomenici koji nisu are mnogo češće od ara ne sadrže klasične obrasce (koji uključuju i zavjetnu formulu *V S L M*),²¹ iako i kod njih

dominira struktura A tipa (8 spomenika, odnosno 24,24%; usp. Sl. 2), a potom slijede struktura G (4 spomenika, 12,12%), strukture B, E i H s po tri spomenika svaka (= 9,09%) i strukture C, D i F koje su zastupljene s po samo jednim spomenikom (= 3,03%). Kao što se vidi, broj takvih spomenika je statistički zanemariv, pa svaki novi nalaz može znatno izmijeniti trenutačne odnose. K tomu, valja istaknuti da je čak devet ovih spomenika jače oštećeno (kat. br. 32, 34, 65–66, 73, 101, 121, 136 i 202) pa se nije mogla precizno odrediti njihova zavjetna struktura te su i oni, u teoriji, mogli pripadati nekom od češće korištenih obrazaca.

Struktura A i njene podstrukture

Struktura tipa A je najčešća i najraznolikija, pa sadrži i najviše podstrukture (v. Sl. 3), iako se, ipak, na najviše natpisa javlja u osnovnoj formi (A1) čije se varijacije A1.1 (kat. br. 83) i A1.2 (kat. br. 27), međutim, javljaju samo po jednom.

Kod podstrukture A2 osnovnoj je shemi, uz ime božanstva, dodana riječ *sacrum*.²² Posvuda se pojavljuje pojedinačno, osim u Alboni gdje ih je tri,²³ od kojih su dva upućena autohtonoj božici

²⁰ Cagnat 1914, 255–257.

²¹ Bez zavjetne formule *V S L M* su spomenici kat. br. 12, 24, 31–35, 43, 51, 56, 65–66, 73, 101, 121, 136, 185 i 206, a spomenici kat. br. 41, 50 i 116 koriste samo njenu

skraćenu verziju *V S*, ili *V L S* (kat. br. 154), odnosno, *votum solvit* (kat. br. 211). Samo sedam spomenika koji nisu are ipak završavaju formulom *V S L M* (kat. br. 27, 70, 90, 115, 152, 156 i 210).

²² Kat. br. 6, 9, 11, 48, 88, 95, 110, 151, 178, 192.

²³ Kat. br. 6, 9, 11.

A podstrukture Substructures of the A type	Sastavni dijelovi Component elements	Broj potvrda Number of attestations
A1	deo/ae + nomen + votum	26
A1.1	deo/ae + nomen + verbum	1
A1.2	deo/ae Augusto + nomen + votum	1
A2	deo/ae sacrum + nomen + votum	10
A2.1	deo/ae Augusto sacrum + nomen + votum	3
A2.2	deo/ae Augusto sacrum + nomen + verbum	2
A2.3	deo/ae Augusto sacrum + nomen + votum + incertum	1
A3	deo/ae + causa + nomen + votum	1
A3.1	deo/ae + nomen + causa + votum	2
A3.2	deo/ae + nomen + causa + verbum	2
A3.3	deo/ae Augusto sacrum + nomen + causa + votum	1
A4	deo/ae + nomen + officium + votum	5
A4.1	deo/ae + nomen + officium + verbum	1
A4.2	deo/ae sacrum + nomen + officium + votum	1
A4.3	deo/ae Augusto sacrum + nomen + officium + votum	2
A4.4	deo/ae + nomen + officium + causa + verbum	1

Sl. 3: Podstrukture A.

Fig. 3: Substructures of type A.

Sentoni. Time je Albona ujedno jedino mjesto u kojem su nađeni zavjeti domorodačkom božanstvu u ovoj podstrukтури, jer su svi drugi takvi natpisi posvećeni rimskim božanstvima, no, to ne treba iznenađivati jer su u Alboni i inače učestali zavjeti domaćim božanstvima.

Varijacije A2.1 i A2.2, prepoznatljive po atributu *augustus/augusta*, prisutne su na ukupno pet spomenika²⁴ koji su svi upućeni rimskim božanstvima kojima je općenito u Liburniji bio puno češće pridodavan taj atribut nego onima autohtonima. Natpis kat. br. 1 koji je dodatno obogaćen na kraju glagolom *fecit* i siglom D izdvojen je u varijaciju A2.3, a taj je krajnji dio zbog neobičnosti i nejasnoće obilježen kao *incertum*.

Podstruktura A3 uz tri osnovna dijela sadrži još i razlog posvete i ona se kao takva zasad nalazi samo jednom (kat. br. 61), jednako kao i varijacija A3.3 (kat. br. 150), dok se nešto češće – po dva puta – javlja u varijacijama A3.1 i A3.2.²⁵

Podstruktura A4, koja sadrži još i navod službe, vrlo je rijetka, kao i sve njene varijacije (v. Sl. 3).

Zavjetodavci s tih spomenika su isključivo aktivni vojnici i veterani.²⁶

Struktura B i njene podstrukture

Struktura tipa B, druga najbrojnija zavjetna shema, ako se ne računaju oštećeni spomenici (17,21%; Sl. 2), slično onoj tipa A, također ima dosta podstrukture i varijacija (v. Sl. 4).

Najjednostavnija joj je varijanta B1 koja je ujedno i najbrojnija; većina spomenika te varijante (21) je iz unutrašnjosti Ravnih kotara,²⁷ dok ih je nešto manje (10) s obalnog područja, i to po tri iz Albone²⁸ i Enone,²⁹ tri s prostora Jadera³⁰ te jedan iz Alboni geografski susjedne Flanone.³¹ Spomenici ove varijante su posvećeni raznim božanstvima,

²⁶ Kat. br. 40, 122–124, 127, 133, 139, 154, 156.

²⁷ Kat. br. 89a, 90, 94, 96, 97, 100a, 100b, 103 (*Nedinum*); 107, 113, 116, 117 (*Asseria*); 138 (*Burnum*); 157 (*Dobropoljci*); 161, 164, 165, 166, 170, 174, 182 (*Varvaria*).

²⁸ Kat. br. 2, 3, 10.

²⁹ Kat. br. 50, 52, 57.

³⁰ Kat. br. 63, 71 i 72.

³¹ Kat. br. 17.

²⁴ Kat. br. 20, 53, 70, 150, 203.

²⁵ A3.1(kat. br. 60, 196); A3.2 (kat. br. 104, 186).

B podstrukture Substructures of the B type	Sastavni dijelovi Component elements	Broj potvrda Number of attestations
B1	nomen + deo/ae + votum	31
B1.1	nomen + deo/ae + verbum	2
B2	nomen + deo/ae sacrum + votum	0
B3	nomen + officium + deo/ae + votum	1
B4	nomen + deo/deae + rem + votum	1
B4.1	nomen + deo/deae + causa + rem + verbum	1
B4.2	nomen + officium + deo/ae + rem + verbum	1

Sl. 4: Podstrukture B.

Fig. 4: Substructures of type B.

ali u pravilu ne onima vrhovnima; zabilježena su tek dva sigurno upućena *Iovi Optimo Maximo*, jedan iz Nedinuma (kat. br. 103) i jedan s teritorija kolonije Jader (kat. br. 72 iz Galovca), dok je još jedan također mogao biti upućen *I(ovi)* (kat. br. 116 iz Aserije). Spomenik iz Galovca je osobito zanimljiv jer ga postavlja, kako se čini, cijela jedna legija čije je ime ispisano na neuobičajen način (I MAC LEG), pri čemu se skraćunica za vrstu vojne postrojbe nalazi nakon njena imena umjesto, kako je uobičajeno, ispred njega. Dodatni problem predstavlja i pokušaj identificiranja te vojne jedinice (možda *legio I Macriana* ili *legio I Macedonica?*), koji još uvijek nije riješen na zadovoljavajući način.³²

Među božanstvima kojima su upućivani ovako sročeni zavjeti osobito se ističu lokalna božanstva³³ i Silvan³⁴ (koji je možda, također, lokalni Silvan, a ne italski). Njihovi su zavjetodavci nerijetko domorodci,³⁵ pa se čini da je ova varijacija bila osobito omiljena kod romaniziranih liburnskih domorodaca.

³² Opširnije o tom problemu v. u Kurilić 1999, kat. br. 2744; usp. Kurilić 2006, 136; EDCS-57200004 ime legije restituira kao *Legio I Macedonica*, no za to ne postoji dovoljno argumenata. U pripremi je zaseban rad koji će se pozabaviti tim kompleksnim pitanje.

³³ *Anzotica/Ansotica* (kat. br. 50); *Ica* (kat. br. 17); *Iutossica* (kat. br. 2); *Latra* (kat. br. 89a, 90, 100a, 100b, 113); *Sentona* (kat. br. 3). Za liburnska domorodačka božanstva, usp. literaturu navedenu ovdje u bilj. 7.

³⁴ Kat. br. 52, 57, 71, 117, 160 i 182; o kultu Silvana, a osobito autohtonog Silvana, v. od novijih radova Matijević, Kurilić 2011, 148 ss.

³⁵ Sigurno Liburni (kat. br. 2–3, 89a, 90, 97, 100a, 100b, 103, 107 i 164); možda Delmat (kat. br. 137). Etnička pripadnost zavjetodavaca određena je na osnovi njihove prepoznatljive antroponimije; za liburnsku antroponimiju v. Kurilić 2002, a za delmatsku Gotovac 1990 (usp. i Kurilić 2002, osobito 125 ss.).

Ostale varijacije su zastupljene malim brojem spomenika; tako je varijacija B1.1 poznata sa samo dva natpisa iz Burnuma (kat. br. 126, 137), odakle je i spomenik B3 strukture (kat. br. 93). Po jednom su poznate i varijacije B4 (kat. br. 201), B4.1 (kat. br. 142) i B4.2 (kat. br. 200), dok varijacija B2 još nije potvrđena među zavjetnim natpisima Liburnije.

Struktura C i njene podstrukture

Shemu C obilježava vrlo jednostavna struktura sastavljena samo od imena božanstva u dativu na početku zavjeta i završnog dijela koji tvori bilo neka klasična zavjetna završna formula ili glagol, dok ime zavjetodavca uopće nije spomenuto (usp. Sl. 5). Podstruktura tipa C1 zastupljena je samo u unutrašnjosti klasične Liburnije,³⁶ a svi njeni natpisi, osim jednoga iz Nedina posvećenoga Latri (kat. br. 89), upućeni su rimskim božanstvima i za sve njih je karakteristično da završavaju formulom *V S L M*. Varijacija C1.1 prisutna je na dva natpisa, od kojih je jedan iz Varvarije (kat. br. 183), a drugi, ne posve sigurna porijekla, možda također negdje iz unutrašnjosti klasične Liburnije (kat. br. 204). Podstruktura C2, zastupljena s tri spomenika, osim ova dva osnovna elementa sadrži još i izraz *sacrum*.³⁷ Varijacija C2.1 posvjedočena je samo na jednoj ari iz Flanone posvećenoj Silvanu (kat. br. 22).

Prema podacima koje možemo iščitati iz natpisa koji pripadaju svim varijacijama C tipa zamjetno je da se one pojavljuju gotovo uvijek na spomenicima rimskim božanstvima te da se najčešće vežu

³⁶ Kat. br. 89, 91 (*Nedinum*); 148 (*Burnum*); 177, 181 (*Varvaria*).

³⁷ Kat. br. 64, 130, 185.

C i D podstrukture Substructures of C and D types	Sastavni dijelovi Component elements	Broj potvrda Number of attestations
C1	deo/ae + votum	5
C1.1	deo/ae + verbum	2
C2	deo/ae sacrum + votum	3
C2.1	deo/ae Augusto + votum	1
D1	nomen + votum	8
D2	nomen + pro quo + votum	1
D3	nomen + rem + votum	1

Sl. 5: Podstrukture C i D.

Fig. 5: Substructures of types C and D.

za prostor unutrašnjosti Ravnih kotara. Ovakva zavjetna shema prilično je malobrojna i obuhvaća tek 5,12% natpisa (v. Sl. 2).

Struktura D i njene podstrukture

Posvete koje pripadaju D strukturi (4,65%; Sl. 2), također prilično malobrojne, ne sadrže ime božanstva kojemu je natpis posvećen, već isključivo ime dedikanta i zavjetnu formulu, uz poneki dodatni element (v. Sl. 5). Stoga bi se moglo pretpostaviti da se božanstvo kojemu je spomenik bio posvećen podrazumijevalo, vjerojatno ili zbog mjesta na kojemu je spomenik bio postavljen (npr. svetište dotičnog božanstva) ili jer je možda negdje na spomeniku (ili u njegovoj blizini) bio slikovni prikaz božanstva. Toj pretpostavci u prilog govori votivni reljef s prikazom Dijane na kojemu zbog uklesana lika božice nije bilo potrebno navoditi i njeno ime (kat. br. 211). Žrtvenik iz Vrane (kat. br. 74) po svoj je prilici bio posvećen Nimfama, na što bi ukazivali mjesto i okolnosti nalaza.³⁸

Najjednostavniji oblik ove podstrukture (D1) se također, kao i glavnina spomenika C strukture, pojavljuje samo u unutrašnjosti južne Liburnije, i to u osam primjera.³⁹ Podstruktura D2 je zasad zabilježena na samo jednom natpisu (Albona: kat. br. 8) na kojoj zavjetodavka Acaica Hoia bilježi za koga je dala podići tu aru (*pro Benigna et Iadestin(o)*). Jedinstven je i obrazac D3 podstrukture gdje je naveden objekt posvete (*aram*) i to čak koje božice (*Minervae*), ali sama posveta božici Minervi nije izrijekom napisana (Iader: kat. br. 59).

³⁸ Opširnije v. Ilakovac 1971, 80 ss.

³⁹ Kat. br. 74, 92, 98, 118–119, 153, 169, 211.

Struktura E i njene podstrukture

Strukture i varijacije tipa E (5,58%; Sl. 2), za razliku od prethodnih dviju, nisu vezane samo za jedno područje već se pojavljuju na čitavom prostoru Liburnije i njihova je zajednička odlika da nemaju nikakvu zavjetnu ili neku drugu završnu formulu niti glagol, već se u osnovi sastoje samo od imena božanstva i imena dedikanta (v. Sl. 6).

Najjednostavniji obrazac strukture E, onaj E1, potvrđen je na pet mjesta,⁴⁰ dok je onaj E2, u kojem je još prisutan i izraz *sacrum* potvrđen na dva (kat. br. 180, 206), a E2.1, koji je još obogaćen atributom *Augustus*, samo na jednom natpisu (kat. br. 35). Podstruktura E3, koja sadrži i razlog zbog kojega se postavlja zavjet, javlja se triput, jednom u Jaderu, gdje se na zavjetnom spomeniku posvećenom *Dis salutariis* spominje da je bio podignut zbog izbjegnute opasnosti (kat. br. 62), a dva puta na arama upućenima *I. O. M.*, jednoj iz Ostrovice (kat. br. 155) i jednoj iz Varvarije (kat. br. 176). Na jednom spomeniku iz Burnuma (kat. br. 125) prisutan je obrazac E4, odnosno, u tom je zavjetu navedena još i dedikantova služba. Natpisi koji pripadaju strukturi E u velikoj su mjeri posvećeni orijentalnim božanstvima (pet posveta od njih ukupno 12), a to su ovdje posvjedočeni Magna Mater,⁴¹ Mitra⁴² i Izida.⁴³

⁴⁰ Kat. br. 39 (*Arba*); 111 (*Asseria*); 191 i 197 (*Scardona*); 208 (*Liburnia incerta*).

⁴¹ Kat. br. 35 (*Senia*); 111 (*Asseria*); 197 (*Scardona*).

⁴² Kat. br. 39 (*Arba*).

⁴³ Kat. br. 180 (*Varvaria*).

E i F podstrukture Substructures of E and F types	Sastavni dijelovi Component elements	Broj potvrda Number of attestations
E1	deo/ae + nomen	5
E2	deo/ae sacrum + nomen	2
E2.1	deo/ae Augusto/ae sacrum + nomen	1
E3	deo/ae + nomen + causa	3
E4	deo/ae + nomen + officium	1
F1	nomen + deo/ae	2
F2	nomen + deo/ae sacrum	1

Sl. 6: Podstrukture E i F.

Fig. 6: Substructures of types E and F.

G podstrukture Substructures of the G type	Sastavni dijelovi Component elements	Broj potvrda Number of attestations
G1	deo/ae	5
G2	deo/ae sacrum	8
G2.1	deo/ae Augusto/ae sacrum	2
G3	deo/ae + causa	1

Sl. 7: Podstrukture G.

Fig. 7: Substructures of type G.

Struktura F i njene podstrukture

F strukture su najmalobrojnije (samo 1,40%; Sl. 2) i zapravo su obrnute E strukture jer je za njih karakterističan slijed u kojem je na prvom mjestu ime dedikanta, dok je ime božanstva navedeno tek iza njega (v. Sl. 6). Tako se obrazac temeljne podstrukture F1 nalazi samo na jednoj votivnoj bazi iz Senije podignutoj u čast Serapisa (kat. br. 31) i jednoj ari iz Burnuma posvećenoj Silvanu (kat. br. 131). Jedna druga ara posvećena Silvanu, ali iz Varvarije (kat. br. 162) ovom je obrascu dodala još i izraz *sacrum* (podstruktura F2). Zavjet Serapisu potkrepljuje mišljenje da su obrasci sastavljeni od imena dedikanta i božanstva, bez ikakve završne formule (strukture E i F) na prostoru Liburnije bili rado birani za zavjete božanstvima orijentalnog podrijetla.

Struktura G i njene podstrukture

Struktura tipa G (7,44%; Sl. 2; 7) je najjednostavnija i sastoji se samo od imena božanstva kojemu eventualno može biti još nešto pridodano, a izrazito je česta na području Skardone i Varvarije.

Obrazac G1 obuhvaća pet natpisa na kojima se pojavljuje samo ime božanstva u dativu; među tih pet spomenika, dva su iz istarskog dijela Liburnije, a tri iz južne Liburnije (Skardone i Varvarije).⁴⁴ Obrazac G2 je najčešća varijacija ove strukture, a javlja se na osam natpisa od kojih su četiri iz Skardone⁴⁵ te po jedan iz četiriju drugih gradova: Varvarije, također u južnoj Liburniji (kat. br. 163), Enone (kat. br. 56) i dva iz sjeverne Liburnije.⁴⁶ Dva natpisa pripadaju varijaciji G2.1,⁴⁷ a jedan podstrukтури G3.⁴⁸ Za ovu je skupinu zamjetno da je bila osobito česta na jugu Liburnije (Skardona i Varvarija) i da se vezala isključivo za božanstva grčko-rimskog panteona.

⁴⁴ Kat. br. 12 (*Albona*); 16 (*Flanona*); 158 i 159 (*Varvaria*) te 195 (*Scardona*).

⁴⁵ Kat. br. 187, 193–194, 199.

⁴⁶ Kat. br. 26 (*Flanona*) i 43 (*Apsorus*).

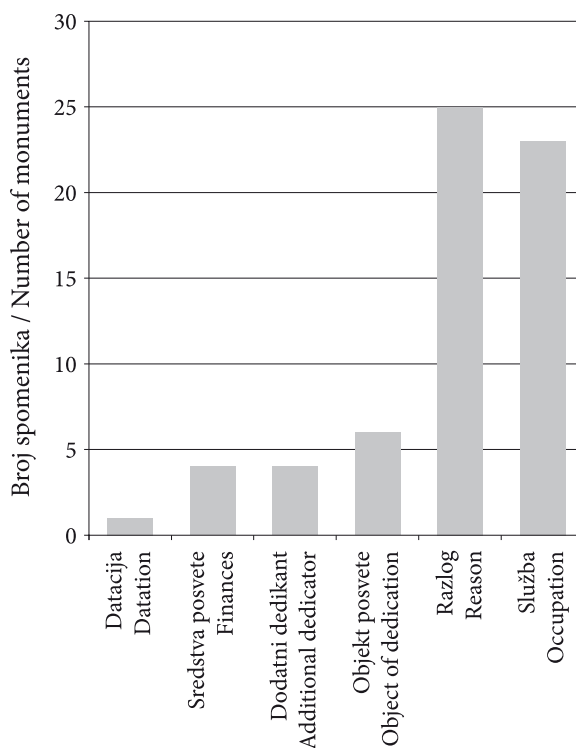
⁴⁷ Kat. br. 82, 173.

⁴⁸ Kat. br. 79.

DODATNI DIJELOVI

Dodatnim dijelovima strukture teksta votivnog natpisa smatraju se svi ostali elementi koji se ne mogu uvrstiti u osnovne elemente i njihove neposredne dodatke, tj. nisu ime božanstva niti njemu pripadajući epitet *Augustus/-a* ili izraz *sacrum*, kao ni imenovanje dedikanta i zavjetna formula. Točnije, to su različite druge dopune osnovnog sadržaja, koje se, ipak, mogu vezati uz neki od navedenih osnovnih elemenata. Tako neki od njih dopunjuju podatke o dedikantu, poput njegove službe (*officium*), dodatnog dedikanta, razloga posvete (*causa*) ili izvora financiranja, dok drugi dopunjuju podatke o zavjetu, poput navođenja objekta koji se posvećuje (*rem*), ali mogu biti i nevezani uz i jedan od osnovnih elemenata, kao što je, npr., datacija (usp. Sl. 8).

Dedikantova služba uz njegovo imenovanje navodi se na 23 natpisa (od kojih se samo za 19 moglo odrediti strukturu) i to su najčešće vojne službe; gotovo polovica (10, od kojih se za osam moglo odrediti strukturu) takvih natpisa je iz Burnuma što ne iznenađuje pošto se ondje kroz gotovo cijelo prvo stoljeće po Kristu nalazio legijski vojni logor⁴⁹ pa su pripadnici vojnih postrojbi kad su podizali posvete bogovima često bilježili i službu koju su obnašali. Tako ondje nalazimo četiri zavjetna spomenika posvećena *Iovi Optimo Maximo* koja podižu *beneficiarii consulares*⁵⁰ te jedan *Iovi Optimo Maximo, Iunoni, Minervae* koji zavjetuje *miles et beneficiarius consularis* (kat. br. 125). Kao njihove službe pojavljuju se još i *protector consularis* (kat. br. 123), *signifer* (kat. br. 139), *decurio cohortis* (kat. br. 127) te običan *miles legionis* (kat. br. 144). Jedan je burnumski zavjet postavio i pripadnik rimskog viteškog staleža (*eques Romanus*) (kat. br. 136). Svi oni, izuzev dekuriona kohorte, daju zavjete *Iovi Optimo Maximo* često štovanom od vojnika.⁵¹ Pretpostavljeni centurion Tit Artin(?) kao dedikant se pojavljuje na teritoriju Jadera, u Salima na Dugom otoku, gdje, kako se čini, posvećuje aru Herkulu (kat. br. 69), a drugi centurion, Tit Oktavije Macer, u Nedinu daje zavjet Janu (kat. br. 93). *Evocati Augusti* se javljaju u dva mjesta, jedan u Ostrovici (kat. br. 156) i jedan u Skardonu (kat. br. 200). Vojni veterani kao dedi-

Sl. 8: Dodatni elementi na zavjetnim natpisima Liburnije.
Fig. 8: Additional elements in votive inscriptions from Liburnia.

kanti poznati su iz Arbe, gdje je Sekst Kvintilije Seneka, veteran Četvrte pretorijanske kohorte postavio zavjet *Iovi Optimo Maximo* (kat. br. 40) i iz Aserije gdje je Septimije Andes postavio zavjet Silvanu (kat. br. 122).

Od civilnih viših službi javljaju se samo jedan edil i duovir iz Albone koji po dovršetku obnove javnog kupališta posvećuje aru Nimfama (kat. br. 7) i obnašatelj istih magistratura u nepoznatom dijelu Liburnije, Gaj Julije Etor, podizatelj zavjeta Janu, koji je, osim toga od cara Tiberija primio odličja za zasluge u *Bello delmatico* (kat. br. 209) te Tur, sin Longinov, koji je kao dekurion i *sacerdotalis* u Burnumu ili Varvariji podigao aru Marsu (kat. br. 212). Od nižih službi zabilježene su samo četiri: jedan *dispensator* u Flanoni (kat. br. 24), a u Seniji i Biogradu *servi vilici*.⁵² Na spomenicima na kojima se navodi dedikantova služba, ako se izuzme Burnum gdje je ona odraz vojnog karaktera natpisâ tijekom cijelog prvog stoljeća po Kristu, uglavnom se uz nju pojavljuju i još neki dodatni dijelovi kao što su razlog, objekt posvete, novčana svota i slično. To pokazuje da se služba kod civilnog stanovništva češće isticala kad je bila riječ o

⁴⁹ Za legijski vojni logor u Burnumu (i kasniji municipij koji se ondje razvio od prve polovice 2. st.) v. Wilkes 1969, 95 ss.; od novijih radova usp. Cambi et al. 2007.

⁵⁰ Kat. br. 124, 133, 147, 154.

⁵¹ Usp. Sinobad 2009, 14–17.

⁵² Kat. br. 36, 37, 73.

nekom važnijem spomeniku ili munificijenciji za koje je bilo važno reći da ih je učinila osoba na određenom položaju.

Na 25 natpisa se izriče razlog zbog kojeg su bili podignuti. Najčešće se navodi da je natpis postavljen po ispunjenju zavjeta (*voto suscepto, ex voto suscepto* ili *ex voto*),⁵³ što se ponekad kombinira s još nekom dopunom pa je tako, npr., na natpisu iz Albone popraćeno širim objašnjenjem *ex voto suscepto pro salute municipii balineo effecto* (kat. br. 7), a na ari iz Jadera *voto suscepto pro salute Scapulae filii sui* (kat. br. 61). Tri su votivna spomenika podignuta u sjećanje na nekoga (*in memoriam*); tako u Flanoni u sjećanje na majku kći podiže aru *Iriae Veneri Augustae* (kat. br. 19), u Seniji sin, također u znak sjećanja na majku, posvećuje tabulu *Deanae Augustae* (kat. br. 33), dok kod votivnog spomenika iz Nedinuma, koji je također postavljen iz istog razloga, zbog oštećenja nije poznato u sjećanje na koga je bio postavljen (kat. br. 97). Razlog postavljanja zavjeta su znala biti i prividenja u snu i vizije što je rečeno na nekoliko načina, od jednostavnoga *ex viso* (kat. br. 142, 176) kako pokazuju jedan natpis iz Burnuma i jedan iz Varvarije, preko *somnio admonitus* što je izgleda bilo isklesano na jednoj ari iz Burnuma (kat. br. 145) do detaljnijega *ex viso posuit quod alis vidit* sa zavjetne are Dijani i Neptunu iz Enone (kat. br. 49) ili specifičnog *secundum interpretationem Clarii Apollinis* iz Korinija (kat. br. 79). Kao razlog posvete dvaju natpisa spominje se postizanje neke magistrature; tako je Gaj Flavije Firm, postavši augurom (*ob honorem auguratus*) podigao aru Geniju municipija Skardone (kat. br. 186), a Gaj Julije Etor Janu postavši duoviom (*ob honorem II viratus*) (kat. br. 209).

Za sebe i svoje (*pro se et suis*) vilik Faust na Vratniku posvećuje aru Mitri (kat. br. 37), a *sacerdotalis*⁵⁴ i dekurion Turus postavlja bogu Marsu (kat. br. 212) za svoje i kognaciju⁵⁵ *Nantania* (*pro suis et cognatione Nantantia*). Zbog nekog dobročinstva (*pro beneficio*) Marko Aurelije Dalmata daje zavjet

Iovi Optimo Maximo et Genio loci u Burnumu (kat. br. 123). Na ari postavljenoj Trivijama iz Skardone (kat. br. 196) javlja se razlog *pro dio* (za boga?) koji je zasad teško staviti u jasan kontekst posvete Trivijama, zaštitnicama trostrukog cestovnog raskrižja.⁵⁶ Bebija Maksimila je sukladno odredbama oporuke Lucija Kornelija Basa (*ex testamento L. Cornelii Bassi*) postavila zavjet domorodačkoj božici Veneri Anzotici u Ninu (kat. br. 51). Prema zapovjedi vratara (*aeditus iussu ipsius*) podignuta je ara Apolonu Likijskom na Kolovarama na prostoru Jadera (kat. br. 60), a Gnej Kornelije Sever dao je postaviti zavjetni spomenik *Dis Salutaribus* po zaslugi za izbjegnutu opasnost (*ob periculum quod evaserat*) (kat. br. 62). Detaljnije obrazložen razlog postavljanja posvete naveden je na natpisu (ari?) s otoka Raba: *aquam, quam nullus antiquorum in civitate fuisse meminerit, inventam impendio suo ex voluntate C. Raeci Rufi, clarissimi viri patroni sui*, odnosno, povodom dovođenja vode u grad Gaj Recije Leon je po želji svog patrona posvetio spomenik Nimfama (kat. br. 38). Taj natpis, osim toga, svjedoči o munificijenciji dovođenja vode u grad Arbu, što je unikatna vrsta podatka na zavjetnim spomenicima Liburnije i podsjeća na građevne natpise, a njegovu važnost naglašava i iznošenje datacije po konzulima što znači da je trebalo taj čin dostojno i točno obilježiti.

Na nekim spomenicima se navodi i sam objekt koji se posvećuje. Kad se radi o natpisima posve zavjetnoga karaktera, taj je objekt mogao biti sam žrtvenik (*ara*), kako nalazimo u primjerima iz Jadera, Burnuma, Tribunja, Roškog slapa s teritorija Skardone te s jednog natpisa поближе nepoznata porijekla,⁵⁷ ili *spelaeum*, kako pokazuje ara pronađena u Mitrinu svetištu na Vratniku (kat. br. 36). Osim kod ovih nedvojbenih zavjetnih natpisa, ne smije se ni zaboraviti i na objekte posvete koji se javljaju kod onih građevinsko-zavjetnih postavljenih u svrhu obilježavanja izgradnje ili obnove određenog objekta. Na taj su način posvjedočene kultne gradnje – izgradnja portika hrama *Magnae Matris* u Arbi (kat. br. II), portika i Latrinog kipa (*porticum et signum*) u Škabrnji na teritoriju Nedina (kat. br. VI) i portika (*porticum*) možda posvećenoga Dijani u Varvariji (kat. br. VIII),⁵⁸ kao

⁵³ Kat. br. 69, 100, 102, 135, 155.

⁵⁴ G. Alföldy (1963, 87) smatra da Turova služba *sacerdotalis* označava svećenika cijeloga jednoga domorodačkoga roda; slično i Wilkes 1969, 187, 216.

⁵⁵ Točna priroda ove ustanove još uvijek nije zadovoljavajuće riješena; iako mnogi smatraju da bi se pod tim izrazom krila nekakva specifična priroda liburnskog roda, analogije s kognacijama iz Salone – koje su vjerske zajednice – i zavjetni karakter ovog natpisa prije bi govorili u prilog tomu da je i kognacija s ovog natpisa vjerska organizacija; detaljnije v. kod Kurilić 2008, 46 ss., 87 ss.

⁵⁶ Za Trivije v. Panaite, 2013, 133 ss.; usp. Matijević, Kurilić 2011, 150 s., gdje je navedena starija relevantna literatura.

⁵⁷ Kat. br. 59, 142, 200, 201, 207.

⁵⁸ Posveta Dijani s ovog spomenika je upitna jer nije očuvano čitavo njeno ime na spomeniku, već se ono u objavi rekonstruiralo analogijom.

i obnove – Venerinog hrama u Krku (*aedem*) (kat. br. I), Liberovog hrama u Seniji (*templum*) (kat. br. III), Janovog kipa (*simulacrum*) u Vlašićima (kat. br. IV) te Minervinog kipa i hrama (*signum et aedem*) u Burnumu (kat. br. VII).

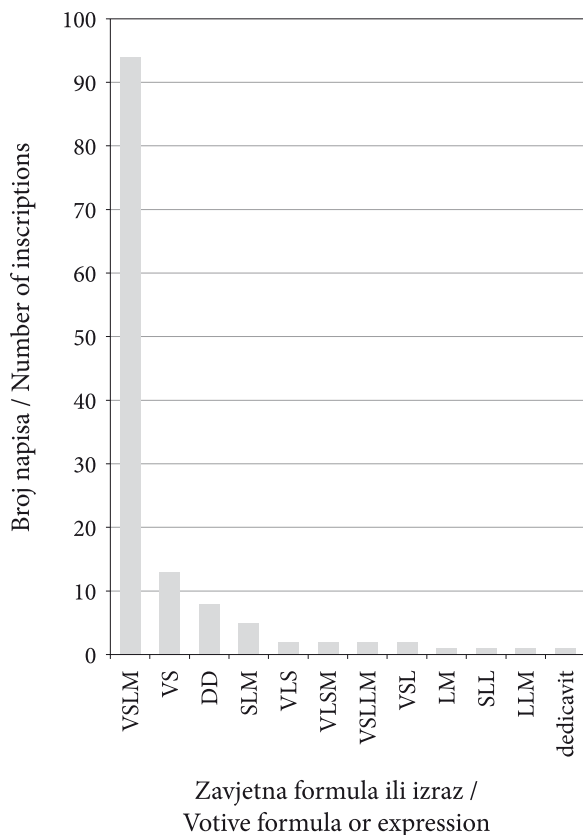
Na četiri se natpisa spominje i dodatni dedikant koji se uvodi prijedložnim izrazom *cum* ili izrazom *in nomine suo et...* pa se tako na tabuli iz Senije podignutoj u čast Dijane može primijetiti *cum coniuge sua Veratia Paulla* (kat. br. 33), a na ari iz nepoznatog dijela Liburnije posvećenoj Janu *cum liberis suis* (kat. br. 209). Apuleja Kvinta u Jaderu podiže are Jupiteru i Junoni u svoje ime i u ime svoga sina Lucija Turpilija Brokha (*suo et L. Turpilii Brocchi filii nomine*) (kat. br. 67, 68), a po svemu sudeći, aru identične strukture i gotovo identičnog sadržaja postavila je i Minervi, trećem članu Kapitolinske trijade.⁵⁹ Financiranje zavjeta također je spomenuto samo nekoliko puta, ali pri tom se nikad ne govori o konkretnom novčanom iznosu, već se samo ističe da je zavjetodavac to učinio na vlastiti trošak: *de pecunia sua* – kako kaže natpis na arhitravu iz Senije (kat. br. 32) ili *impendio suo* sa spomenika Nimfama u čast dovođenja vode u Arbu (kat. br. 38) te *de suo* za zavjet Marsu u Burnumu ili Varvariji (kat. br. 212), a jednom i o javnom trošku, kad su domorodački dužnosnici u Krku dali obnoviti Venerin hram *ex pec(unia) pub(lica)* (kat. br. I). Na ari posvećenoj Mitri s Vratnika navodi se da je rob Fortunatus napravio spelejš *cum omne impensa* (kat. br. 36).

Datacija se javlja samo jednom, i to upravo na maločas spomenutom natpisu iz Arbe posvećenom Nimfama, a koji svjedoči o dovođenju vode u grad (kat. br. 38), gdje je ona izražena točnim konzularnim datumom (*Severo et Pompeiano II consulibus, ante diem VI idus Novembris*): 8. studeni 173. godine.

ZAVJETNE I ZAVRŠNE FORMULE

Na najvećem broju natpisa iz Liburnije, njih 94, javlja se zavjetna formula V S L M (*v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito)*) (Sl. 9); iduća po učestalosti, ali

⁵⁹ U stup crkve sv. Donata u Zadru uzidan je kameni blok identičnog oblikovanja i dimenzija kao obje Apulejine posvete, a za koji se pretpostavlja da je nosio njen treći zavjet, onaj posvećen Minervi; međutim, vidljiva je samo njegova stražnja strana, tako da je točan tekst nepoznat (pod pretpostavkom, naravno, da ga je uopće bilo); usp. Suić 1981, 178 s.

Sl. 9: Učestalost zavjetnih formula i izraza *dedicavit* na zavjetnim natpisima Liburnije.

Fig. 9: The frequency of votive formulas and the expression *dedicavit* in votive inscriptions from Liburnia.

puno malobrojnija u odnosu na prethodnu, je njena kraća varijanta V S (*v(otum) s(olvit)*) koja se može vidjeti na 12–13 spomenika⁶⁰ koji u najvećem broju potječu iz unutrašnjosti klasične Liburnije za koju su i u samim natpisnim strukturama karakteristični jednostavniji oblici te na tri natpisa s područja Albone. Varijanta S L M (*s(olvit) l(ibens) m(erito)*) javlja se pet puta, i to uglavnom na teritoriju Jadera i okolici,⁶¹ a jednom i u Varvariji (kat. br. 178).

Malo drugačija varijanta najčešće formule je ona V L S M (*v(otum) l(ibens) s(olvit) m(erito)*) koja je posvjedočena na samo dva natpisa (kat. br. 70 i 135); podjednako su rijetke i formula V L S (*v(otum) l(ibens) s(olvit)*) koja je oba puta zabilježena na natpisima iz Burnuma (kat. br. 132 i 154) te V S L (*v(otum) s(olvit) l(ibens)*) (kat. br. 88 i 170).

⁶⁰ Kat. br. 8, 10, 11, 41, 50, 69, 116, 124, 138, 153, 188, 205 te vjerojatno i br. 177.

⁶¹ Kat. br. 53 (*Aenona*); 61 i 64 (*Iader*) te 117 (*Asseria*).

Kombinacija riječi *votum* s nekim glagolom drugačijim od *solvit* nalazi se na tri spomenika: dva puta zavjet završava s *v(otum) f(ecit)* (kat. br. 22, 78), a jednom s *v(otum?) p(osuit)* (kat. br. 100). Završetak *l(ibens) p(osuit)* javlja se samo jednom (kat. br. 123), jednako kao i *votum [----]laetus [s(olvit)?] m(erito)* (kat. br. 109), *s(olvit) l(aeta) l(ibens)* (kat. br. 185) te poduža varijanta *v(otum) s(olvit) libe(n)s l(aetus) m(erito)* (kat. br. 145, Burnum) koja svoju još kompleksniju formu dobija na jednom drugom burnumskom natpisu: *votum solvit (...) l(ibens) l(aetus?) m(erito)* (kat. br. 146).

Završetak DD (*d(onum) d(at)* odnosno *d(onum) d(edit)*) može se također uvrstiti među zavjetne formule i kao takav češći je u sjevernoj Liburniji (*Flanona*⁶² i *Cissa*⁶³), a posvjedočen je po jednom i u Jaderu, u zavjetu Apolonu Likijskom (kat. br. 60) te u Burnumu, u zavjetu Mitri (kat. br. 136). Kao zavjetna formula, odnosno, točnije, kao završni zavjetni glagol, zbog čega ga tu i uvrstavamo, može se shvatiti i *dedicavit* koji se pojavljuje na jednoj ari iz Skardone (kat. br. 198). Zastupljenost i odnos svih oblika zavjeta prikazuje grafikon (Sl. 9).

Većom raznolikošću zavjetnih formula odlikuju se prostor sjeverne Liburnije, gdje je omjer V S L M prema drugim mogućnostima 17 naprema 12, i Burnum, gdje je taj omjer 11 naprema osam.

Na zavjetnim natpisima Liburnije rijetko se nalaze druge formule i drugačiji završetci natpisa. Od formula koje nisu zavjetne može se naići samo na *testamento poni iussit* koje je prisutno na dvije gotovo identične velike are (ili postolja kipa) iz Jadera posvećene Jupiteru odnosno Junoni uz pripadajući atribut *Augustus/-a* (kat. br. 67–68, a vjerojatno se nalazilo i na pretpostavljenoj trećoj koja bi bila posvećena Minervi; v. ovdje bilj. 59) koje su sve vjerojatno bile vezane uz kapitolijski hram, na ari iz Vlašića podignutoj u čast Božanskog Augusta (kat. br. 47), kao i na jednom spomeniku građevinsko-votivnog karaktera s Raba postavljenom u čast gradnje portika svetišta Velike Majke (kat. br. II). Njihovi su zavjetodavci izgleda svi pripadali doseljeničkim (italskim) familijama,⁶⁴ od kojih su se zadarski *Appulei* nedvojbeno izdigli ne samo do municipalnih službi nego i do viteškog statusa.⁶⁵

Možda su i preostala dva zavjetodavca također pripadala municipalnoj eliti, no o tome je teško u ovom trenutku donositi pouzdani zaključak. Natpisi čiji je sastavni dio takva formula prema sadržaju upućuju na oporukom ostavljena novčana sredstva koja su ciljano namijenjena postavljanju zavjeta nekom od istaknutih božanstava; s obzirom na to da su gotova sva božanstva kojima su upućeni ovakvi zavjeti u Liburniji popraćena atributom *Augustus/-a* (osim rapskog natpisa kat. br. II), možda bi se u tome mogao nazrijeti i trag svojevrstne carske propagande ili izraza lojalnosti rimskom carstvu i caru.⁶⁶ Među slične formule koje ne pripadaju klasičnom zavjetnom repertoaru pripada i *L D D D (loco dato decreto decurionum)* koja je inače karakteristična za počasne natpise,⁶⁷ a koja se pojavljuje na jednoj ari iz Skardone posvećenoj Geniju tog municipija (kat. br. 186).

Od završetaka koji su jednostavni, obični glagoli najčešći je *posuit*, koji se može uočiti na devet spomenika s područja Liburnije,⁶⁸ zatim slijedi *fecit*, prisutan na njih pet i to uglavnom onih kompleksnije strukture,⁶⁹ a na jednom se primjeru iz Albone može vidjeti i izraz *fecit deditque(?)* (kat. br. 1). *Fecit* (= “napravio je, napravila je”) se, posve očekivano, javlja i na dva građevna spomenika podignuta povodom neke izgradnje vezane uz svetišta: jednom se spominje izgradnja portika i izrada kipa liburnske božice Latre (Škabrnja na teritoriju Nedina, kat. br. VI), a drugi put Dijanina svetišta (Lastve na teritoriju Varvarije, kat. br. VIII). Oba spomenika su na neki način vezana uz liburnsku tradiciju; naime, prvi pripada svetištu domaće liburnske božice, a drugi je podigla romanizirana Liburnka. Ipak, malobrojnost podataka s jedne strane i posvjedočena prisutnost domorodačkih natpisa i posveta u ovim mjestima⁷⁰ s druge strane, onemogućuju stvaranje ikakvih pouzdanih zaključaka o tome da je ovaj glagol bio preferiran u domorodačkom okruženju. Bit će po-

1881) s natpisa sa zadarskog područja svoj viteški status ističe frazom *equum publicum habenti*.

⁶⁶ Ipak, valja biti oprezan pa ne izjednačavati automatski štovanje božanstava s tim epitetom sa štovanjem carskoga kulta u pravom smislu; usp. Matijević, Kurilić 2011, 134.

⁶⁷ Cagnat 1914, 262.

⁶⁸ Kat. br. 24, 73, 83, 126, 137, 183, 200, 207, 209.

⁶⁹ Kat. br. 33, 36, 51, 144, 204.

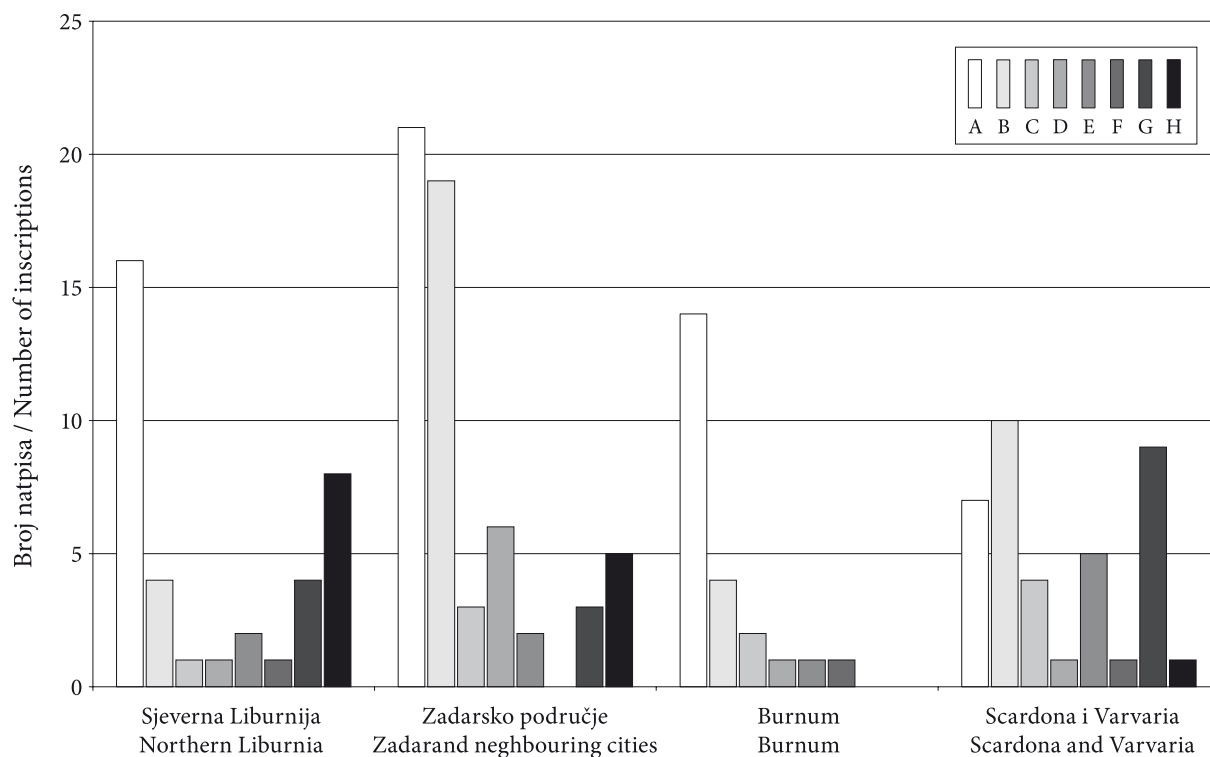
⁷⁰ V. npr. Wilkes 1969, 212 ss., 330 s. (za *Nedinum*) i 216 s. (za Varvariju); Suić 1981, 259 (koji, doduše, liburnska domorodačka imena u zastarjeloj maniri naziva ilirskima; o tome više v. Kurilić 2008, 11 ss.; Kurilić 2010, 135 s.); usp. još i Kurilić 1999, 132 ss., 150–156 i osobito 167 ss.

⁶² Kat. br. 19–20, 25.

⁶³ Kat. br. 44–46.

⁶⁴ V. Kurilić 1999, 152, 172 s. (*Appuleii* iz Zadra), 172 s. (*Prusius Optatus* i *Babria Tertulla* iz Raba); Kurilić 1994, 226 s. (*L. Quictius Gallus* iz Vlašića).

⁶⁵ Mladi svećenik (*pontifex*) [.] *Appuleius C. f. Serg. Balbinus* (CIL 3, 9997 (i str. 2273); Kurilić 1999, kat. br.

Sl. 10: Regionalna distribucija struktura (A–H) zavjetnih natpisa.

Fig. 10: The regional distribution of votive structures (A–H).

trebno mnogo više spomenika i istraživanja da bi se to moglo početi ozbiljnije uzeti u razmatranje.

Glagoli koji označavaju obnovu ili neki sličan građevinski pothvat, sukladno svom značenju, očekivano se nalaze na natpisima građevinsko-votivnog tipa, pa se tako *restituit* nalazi na dva spomenika (kat. br. III, VII), a *reformavit adque restituit* (kat. br. IV) i *refi(cierendum) cur(averunt) idemq(ue) proba(ve)runt* na po jednom (kat. br. I).

Ovdje valja spomenuti i izraze koji kombiniraju glagol *posuit* s razlogom posvete; to su *ex voto posuit* (kat. br. 104) i *posuit voto soluto* (kat. br. 42) pa tako, iako u načelu ne završavaju klasičnom zavjetnom formulom, zbog razloga posvete koji sadrže, ipak u sebi nose jedan dio nje. Slično se može reći i za izraz *libens posuit* koji se javlja na jednom spomeniku iz Burnuma (kat. br. 123).

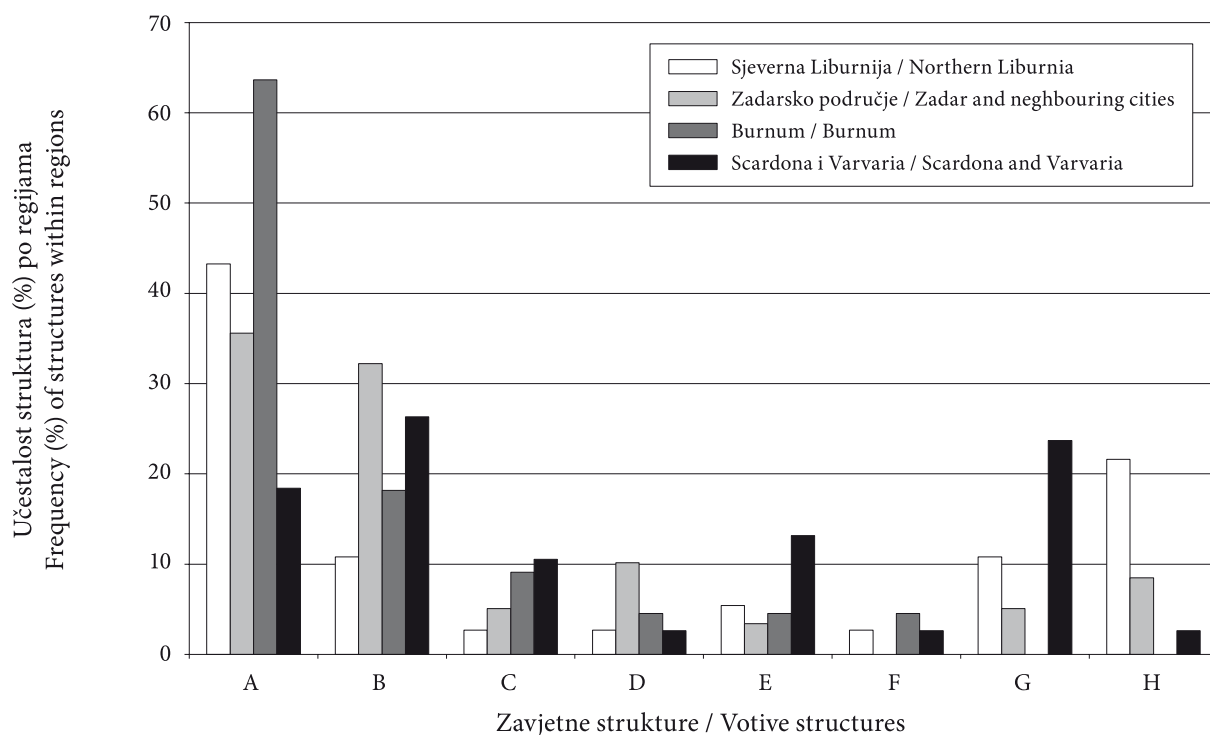
REGIONALNE OSOBITOSTI

(Sl. 10, 11)

Podaci s raznovrsne natpisne građe rimskodobne Liburnije pokazali su da postoje određene regionalne posebnosti, osobito između sjeverne Liburnije (koja uključuje prvenstveno istarsko-

kvarnerske zajednice) i južne (područje južno od Velebita i sve do Krke). Tako je, npr., analiza domorodačke antroponimijske građe pokazala da su neka liburnska osobna imena ograničena samo na pojedina područja Liburnije (a neka čak i na prostor samo jedne zajednice, ako čak ne i unutar određenog kruga ljudi). Ime *Ceunus/Ceuna* zasad je potvrđeno samo na natpisima iz južnijih područja Liburnije (Enona, Aserija, Korinij, Nedin, a možda i Varvarija), slično kao i *Oeplus/Oepla* (Enona, Korinij) – iako je njegova inačica *Oplus* izgleda ograničena na sjeverni dio (Apsor) – te *Aetor/Aeta*, *Aplus*, *Titus/Tita* (*Titua*) i *Voltisa* (*Volltisa*, *Voltissa*), dok se isključivo na sjevernom dijelu, osim već spomenutog *Oplus*, javljaju imena *Hostidux*(?), *Volsouna*, *Volsous*(?) i *Vescleves*,⁷¹ pa je za očekivati da bi se regionalne

⁷¹ Opširnije v. kod Kurilić 1999, 131–134 (osobito tab. na str. 133); za distribuciju pojedinih imena usp. i Kurilić 2002. Razlike među sjevernijim i južnijim krajevima Liburnije zamjećuju se i u predrimskoj materijalnoj kulturi (v. npr. Batović 1987, 389, a usp. i str. 355 i 374; usp. i Kurilić 2011, 56 ss.), dok usporedbeni analiza rimskodobne materijalne kulture još nije napravljena pa se zasad samo smije pretpostavljati da je određena regionalna diferencijacija nastavila postojati i u rimskome dobu.

Sl. 11: Usporedba udjela zavjetnih struktura po regijama

(postotci su izraženi u odnosu na ukupan broj struktura pojedine regije).

Fig. 11: The comparison of votive structure frequencies in Liburnian regions

(percentages are calculated according to the total number of structures in individual regions).

specifičnosti možda mogle očitovati i u načinu oblikovanja struktura natpisa, kako zavjetnih, koji se proučavaju u ovome radu, tako i ostalih.

Uspoređujući strukture sa zavjetnih natpisa rimske Liburnije uočilo se da su neke od njih i/ili njihove varijante osobito često zastupljene na nekim liburnskim područjima, dok su na drugima rjeđe korištene ili uopće nisu potvrđene. Pri tome su se iskristalizirale četiri zone: Liburnija sjeverno od zadarskog područja (Albona, Flanona, Tarsatika, Apsor, Senija, otoci Krk, Rab i Pag), prostor kolonije Jader i okolnih gradova (Jader, Enona, Aserija, Korinij, Nedin, Sidrona), Varvarija i Skardona s okolnim teritorijem (uključujući još Alveriju i Kolentum) te Burnum kao zasebna cjelina što je, svakako, odraz dugotrajne vojne prisutnosti u njemu.

Već i distribucija i učestalost posveta domaćim liburnskim božanstvima jasno pokazuju postojanje razlika između sjeverne i južne Liburnije. Naime, iako su njihove posvete uglavnom koncentrirane na užim područjima, pri čemu su mnoga usko regionalna, vezana uz samo jedno mjesto odnosno općinu (kao npr. Iutossica i Aitica uz Albonu, Anzotica/Ansotica i Iicus uz Enonu, i dr.; v. ov-

dje, bilj. 33), neka su božanstva ipak štovana na širem području, ali ne i izvan njega; to su božice Sentona, štovana samo na istarsko-kvarnerskom dijelu Liburnije i Latra, štovana samo na području Ravnih kotara (v. ovdje, bilj. 33).

Sjeverna Liburnija

S prostora sjeverne Liburnije potječe 47 zavjetnih natpisa, od čega su glavnina (29) iz gradova na istarskom poluotoku, Albone i Flanone, a ostatak je iz preostalih mjesta. Iz detaljnije analize treba odmah isključiti deset spomenika koji su previše oštećeni da bi se na osnovi njih mogli izvoditi neki pouzdaniji zaključci.⁷² Najviše natpisa odande, njih 16, odlikuje se A strukturom i to u raznim podstrukturama, dok je B prilično rijetko zastupljena i pojavljuje se jedino u osnovnoj, B1 shemi. Posvjedočena je na 4 spomenika,⁷³ i to isključivo s prostora istarske Liburnije što je vrlo malo u uspo-

⁷² Kat. br. 4–5, 13–15, 32, 34, 42, 44–45.

⁷³ Kat. br. 2, 3, 10, 17.

redbi s južnijim dijelovima Liburnije gdje je taj oblik mnogo češće zastupljen. U C, D i F strukturama nalazi se samo po jedan natpis s ovog područja, što je manje nego u drugim dijelovima Liburnije, no, to se ne može uzimati kao indikativno jer se te strukture ni drugdje u Liburniji ne pojavljuju u nekom znatnijem broju. Slično je i s E obrascem koji se javlja na dva natpisa iz Senije (kat. br. 35, 39), i to ona posvećena orijentalnim božanstvima, što je, kako je pokazano u prethodnom poglavlju, uobičajeno za posvete s tom strukturom. Struktura tipa G nalazi se na četiri spomenika,⁷⁴ što je čak i značajna zastupljenost jer ta struktura drugdje, s izuzetkom krajnjeg juga Liburnije, i nije bila osobito često u upotrebi.

Tekstovi osam natpisa s područja sjeverne Liburnije imaju složenije strukture, pa su uvršteni u strukturu tipa H.⁷⁵ Među njih bi trebalo ubrojiti još dva oštećena i izgubljena spomenika iz Caske (kat. br. 44–45) za koje se, prema sačuvanom prijepisu, može zaključiti da pripadaju upravo tom tipu. To je mnogo u odnosu na ostale dijelove Liburnije, a radi se uglavnom o posvetama vezanim uz određene munificijencije.

Na ovom prostoru treba također istaknuti prioritet koji se kod svih struktura daje složenijim oblicima nad najjednostavnijim, a i zavjetne formule su dosta raznolike tako da je V S L M posvjedočen na 17 natpisa, dok su na 12 drugih prisutni drugačiji načini iskazivanja zavjetne radnje, a među njima je najčešći *d(onum) d(at)*, tj. *d(onum) d(edit)*.⁷⁶

Zadarsko područje

Sa šireg zadarskog područja potječe najveći broj votivnih epigrafskih spomenika Liburnije, njih 78, od kojih su 59 dovoljno sačuvani da im se mogla odrediti struktura teksta. Najčešći obrazac je onaj tipa A koji se pojavljuje na 21 spomeniku; u toj strukturi najbrojniji su zavjeti (12 spomenika) koji pripadaju najjednostavnijoj podstrukturi (A1, uključujući i A1.1 varijaciju),⁷⁷ no pojavljuju se i druge njene podstrukture od kojih je još jedino A2 zastupljena s više od dva spomenika (4 i još dva koji pripadaju varijaciji A2.1),⁷⁸ dok su ostale prisutne

na po samo jednom spomeniku.⁷⁹ Strukture tipa B su također vrlo brojne (19)⁸⁰ i svi primjeri osim jednoga (B3: kat. br. 93) pripadaju osnovnoj, B1 podstrukturi. C struktura se pojavljuje tri puta,⁸¹ a D, drugdje u Liburniji inače dosta rijetko prisutna, na ovom se teritoriju nalazi na čak šest spomenika,⁸² i to uglavnom na natpisima iz unutrašnjosti gdje se i inače jednostavni oblici teksta češće koriste. Ipak, također vrlo jednostavna struktura F zasad uopće nije potvrđena na natpisima s ovog područja, no, ona je ionako među najrjeđim obrascima posveta na cijelom području Liburnije. Dva natpisa pripadaju E strukturi (E1: kat. br. 111; E3: kat. br. 62); jedan (kat. br. 111) od njih je podignut u čast Velike Majke što je u skladu s već istaknutim zapažanjem o učestalosti ove strukture na posvetama orijentalnim božanstvima. Struktura tipa G na širem zadarskom području nije osobito brojna i posvjedočena je svega tri puta,⁸³ a kompliciranije, H strukture pet puta.⁸⁴

Skardona i Varvarija

Ovo područje obuhvaća dva značajna grada smještena na krajnjem jugu Liburnije, Skardonu i Varvariju kojima su još pridodani i obližnja Alverija te otok Murter (*Colentum*). Odande potječe 48 epigrafskih spomenika zavjetnog karaktera, od kojih se za njih 38 moglo odrediti strukturu. Na ovom području strukture zavjetnih spomenika su uglavnom jednostavnijeg oblika; osobito je, u odnosu na druge dijelove Liburnije, česta struktura tipa G koja je ovdje zastupljena sa čak devet natpisa,⁸⁵ čime doseže gotovo četvrtinu svih tamošnjih zavjeta s poznatim strukturama (23,68%; v. *Sl. 10; 11*) i koja je tek za jedan spomenik malobrojnija od najzastupljenije strukture s ovog područja – B strukture (deset spomenika).⁸⁶ Među zavjetima G strukture nešto je brojnija podstruktura G2 (s njenim varijacijama) koja se nalazi na 6 natpisa, i

⁷⁴ Kat. br. 12, 16, 26, 43.

⁷⁵ Kat. br. 7, 19, 24, 33, 36–38, 46.

⁷⁶ Kat. br. 19–20, 25, 44–46.

⁷⁷ Kat. br. 54–55, 75–76, 78, 80–81, 83, 104, 108, 115, 120.

⁷⁸ Podstruktura A2 (kat. br. 48, 88, 95, 110); varijacija A2.1 (kat. br. 53, 70).

⁷⁹ A3 (kat. br. 61); A3.1 (kat. br. 60); A3.2 (kat. br. 104).

⁸⁰ Kat. br. 50, 52, 57, 63, 71–72, 89a, 90, 94, 96–97, 100a–100b, 103, 107, 113, 116–117.

⁸¹ C1 (kat. br. 89, 91); C2 (kat. br. 64).

⁸² D1 (kat. br. 74, 92, 98, 118–119); D3 (kat. br. 59).

⁸³ Kat. br. 56, 79, 82.

⁸⁴ Kat. br. 49, 51, 67–68, 106.

⁸⁵ Kat. br. 158–159, 163, 173, 187, 193–195, 199.

⁸⁶ Kat. br. 157, 161, 164–166, 170, 174, 182, 200–201; gotovo svi pripadaju B podstrukturi, osim kat. br. 200 (B4.2) i 201 (B4).

to poglavito s područja Skardone.⁸⁷ Struktura tipa A je u odnosu na druga područja prilično slabo zastupljena i javlja se na tek sedam spomenika,⁸⁸ a potom po brojnosti slijede strukture: E – također još jedna jednostavno oblikovana struktura zavjetnih natpisa (pet spomenika),⁸⁹ C (četiri spomenika)⁹⁰ te strukture D, F i H, koje su svaka zastupljene s po jednim spomenikom.⁹¹

Burnum

S teritorija Burnuma potječu 32 natpisa, od kojih su 22 toliko sačuvana da im se moglo odrediti zavjetne strukture. Odmah se može uočiti velik broj natpisa sa spomenom službe dedikanta (njih deset),⁹² veći nego bilo gdje drugdje u Liburniji, gdje je nađeno još svega 13 takvih natpisa.⁹³ Takav omjer se zacijelo može objasniti činjenicom da se u Burnumu, kao što je već istaknuto, kroz gotovo cijelo 1. st. po Kr. nalazio stalni legijski vojni logor, pa su podizatelji spomenika uz svoje ime obično navodili i službu koju su obnašali.

I na području Burnuma je dominantna struktura A (14 spomenika),⁹⁴ ali češće u složenijim podstrukturama i/ili njihovim varijacijama nego u osnovnoj, A1 podstrukturi, koja se javlja na samo četiri natpisa;⁹⁵ najčešća je podstruktura A4 (sa svim njenim varijacijama) jer upravo ona sadrži službu dedikanta.⁹⁶

Struktura tipa B na burnumskim se natpisima javlja četiri puta,⁹⁷ a u tim natpisima niti jednom

nije navedena dedikantova služba. Struktura C se pojavljuje dvaput (kat. br. 130, 148), a D (kat. br. 153), E (kat. br. 125) i F po jednom (kat. br. 131).

ZAKLJUČAK

Analiza 166 zavjetnih natpisa s područja rimskodobne Liburnije (usp. Katalog) koji su dovoljno cjelovito sačuvani da se može ustanoviti kako su na njima složeni osnovni i dodatni elementi pokazala je da se mogu podijeliti u osam osnovnih struktura i više podstruktura i varijacija (v. *Pril.* 2).

Na cijelom području Liburnije dominiraju zavjeti sastavljeni od imena božanstva u dativu na početku, dedikanta u nominativu u sredini te zavjetne formule (ili nekog glagola) na kraju, odnosno, zavjeti strukture tipa A (*Sl.* 2), koja je, regionalno gledano, najčešća na području sjeverne Liburnije i u Burnumu (*Sl.* 10; 11). Sljedeća najzastupljenija je struktura tipa B koja je osobito česta u gradovima zadarskog zaleđa (među kojima se osobito ističe Nedinum, ali je brojna i u Aseriji) i u Varvariji u južnoj Liburniji, pa ju se smije smatrati regionalnom osobitošću unutrašnjosti Ravni kotara. Naravno, pri tome se mora imati na umu da ovdje raspoložemo s relativno skromnim brojčanim pokazateljima, pa se svi zaključci izvedeni na osnovi njih moraju uzimati s nužnim oprezom.

Sve ostale strukture su zamjetno malobrojnije i njihova se zastupljenost na području Liburnije kreće između 1,40% (struktura F) i 7,91% (struktura H) (v. *Sl.* 2). Struktura tipa H – kao što smo vidjeli, treća po brojnosti – obuhvaća natpise kompleksnije oblikovanih tekstova koji se ne mogu jednostavno ukalupiti u obrasce osnovnih i dodatnih elemenata. Takve su spomenike najčešće podizali pripadnici viših društvenih slojeva ili visoko pozicionirani pripadnici servilnog sloja (*servus vilicus, dispensator* i sl.). Natpisi s takvom strukturom nerijetko se odnose na munificijencije. Ova je struktura najčešća na području sjeverne Liburnije (*Sl.* 11), gdje obuhvaća preko 20% tamošnjih zavjetnih natpisa; osobito je brojna u Senju gdje je zastupljena s tri spomenika (od ukupno sedam zavjetnih natpisa i jednog zavjetno-građevinskog; usp. Katalog). S obzirom na to da se radi o vrlo malim brojevima, teško je na osnovi njih donositi ikakve utemeljene zaključke.

Iduća po brojnosti – tek nešto malobrojnija od strukture H – je struktura tipa G (7,44%; *Sl.* 2), vrlo jednostavna oblika koji u pravilu sadrži samo ime božanstva u dativu, a eventualno i još neke dijelove (*sacrum*, atribut *Augustus* ili razlog podi-

⁸⁷ B2: kat. br. 163 (*Varvaria*); 187, 193–194, 199 (*Scardona*); B21: kat. br. 173 (*Varvaria*).

⁸⁸ Kat. br. 156, 178, 186, 188, 192, 196, 198.

⁸⁹ Kat. br. 155, 176, 180, 191, 197.

⁹⁰ Kat. br. 177, 181, 183, 185.

⁹¹ D (kat. br. 169); F (kat. br. 162); H (kat. br. 160).

⁹² Kat. br. 123–125, 127, 133, 139, 144 i 154; službe navode i oštećeni spomenici (kat. br. 136 i 147) kojima se nisu mogle ustanoviti strukture.

⁹³ *Albona* (kat. br. 7); *Flanona* (kat. br. 24); *Senia* (kat. br. 36–37); *Arba* (kat. br. 40); *Nedinum* (kat. br. 93); *Asseria* (?) (kat. br. 122); *Alveria* (?) (kat. br. 156); *Scardona* (?) (kat. br. 200) te dva s nepoznatog nalazišta u Liburniji (kat. br. 209, 212). Službe se navode i na još dva oštećena spomenika s područja Jadera kojima se nisu mogle odrediti strukture (kat. br. 69, 73).

⁹⁴ Kat. br. 123–124, 127, 132, 133, 139, 143–144, 146, 149–152 i 154.

⁹⁵ Kat. br. 143, 146, 149 i 152.

⁹⁶ Kat. br. 124, 133, 139 i 154 (A4) te 123 (A4.4), 127 (A4.2) i 144 (A4.1).

⁹⁷ Kat. br. 126, 137–138, 142.

zanja zavjeta). Na području Liburnije spomenici s ovakvom strukturom su najbrojniji na njenom jugu, odnosno na području Skardone i Varvarije (*Sl. 11*), pa se ta struktura smije smatrati karakterističnom za to područje iako je ondje tek druga po učestalosti, nakon strukture B (*Sl. 10*). Strukture tipa C (*deo/ae + votum*), D (*nomen + votum*), E (*deo/ae + nomen*) i F (*nomen + deo/ae*), kojima je zajedničko da svakoj nedostaje po jedan od osnovnih dijelova, prisutne su na znatno manjem broju spomenika pa je tako tip C zabilježen na 11 natpisa, D na njih 10, dok je E potvrđen 12 puta, a F – koji je zrcalno organiziran u odnosu na E – najrjeđe, samo tri puta (*Sl. 2*; usp. *Sl. 10*; *11*), što onemogućava stvaranje pouzdanih zaključaka; ipak, uočava se da su strukture C i D vrlo česte u unutrašnjosti Ravni kotara, da je struktura D češća na širem zadarskom području (*Sl. 10*) gdje obuhvaća 8,47% tamošnjih zavjetnih spomenika (*Sl. 11*), dok je struktura E brojnija u južnoj Liburniji (Skardona, Varvarija i okolna mjesta) i obuhvaća 13,16% njihovih spomenika (*Sl. 10*; *11*), što bi moglo ukazivati na preference prema takvom oblikovanju zavjetnih natpisa na dotičnim područjima.

Najčešća korištena zavjetna formula na području Liburnije je, očekivano, klasična zavjetna votivna formula *V S L M* (94 natpisa), dok su ostale mnogo rjeđe (*V S* – 12 ili 13 spomenika, *D D* – 8 spomenika, i dr.; v. *Sl. 9*). To osobito vrijedi za are, dok se kod drugih vrsta zavjetnih spomenika formula *V S L M* mnogo rjeđe koristila.

Ponekad se na kraju natpisnog teksta javljaju i glagoli, ponajviše *posuit* i *fecit*, ili neke druge

nezavjetne formule kao *T P I*, koji se češće javljaju na spomenicima zavjetno-građevinskog karaktera i onima vezanima uz neke druge slične aktivnosti.

Dodatni dijelovi na zavjetnim natpisima Liburnije su relativno rijetki; najbrojniji među njima je razlog postavljanja zavjeta, slijedi služba zavjetodavca, a ostali elementi – kao što su objekt posvete, spomen dodatnog dedikanta, financiranje zavjeta te datacija – javljaju se mnogo rjeđe.

Zavjetni natpisi na kojima su navedene službe zavjetodavaca osobito su česti u Burnumu gdje su službe – gotovo isključivo vojni položaji i zanimanja – toliko brojniji u odnosu na ostatak Liburnije da je od ukupno 23 takvih zavjetnih natpisa sa cijelog njenog prostora, čak njih deset – dakle, skoro polovica – iz Burnuma. Usporedbe radi, u drugim gradovima se takvi zavjeti javljaju na najviše dva spomenika, dok se drugdje uopće ne javljaju ili se javljaju samo na po jednom spomeniku. To se objašnjava time što je Burnum tijekom gotovo cijelog 1. st. po Kr. bio stalni legijski vojni logor.

Na temelju svega do sada navedenoga na koncu se može reći da Liburniju odlikuje raznolikost u kombinaciji i pojavnosti elemenata tekstova zavjetnih natpisa koji variraju ovisno o okolini u kojoj se pojavljuju. Više romanizirana i bogata područja poput obale i otoka tako pokazuju sklonost većoj kompleksnosti teksta, za Burnum je, sukladno tome što je ondje boravila vojna postrojba, karakteristično izricanje službe zavjetodavca, dok ostala unutrašnjost daje prednost jednostavnijim strukturama nad složenijima.

Pril. 1: Index deorum.

App. 1: Index of deities.

Aitica Augusta – 15

Anzotica – 50

v. Venus Ansotica

Apollo – 158, 181

Apollo Lycius – 60

Artifices Minervae – 41

Bona Dea domina Heia Augusta – 46

Deae caelestes(?) – 128

Dei deaeque – 79

Dei salutaes – 62

Deus p() – 152

Diana – 49, 157, 159, 210

Deana Augusta – 33

Diana Augusta – 34, 70

[Dian]a Augusta – VIII

Diva Faustina – V

Divus Augustus – 47

Fortuna [Augusta?] – 101

Genius loci – 123

Genius municipii – 186

Heia Augusta – v. Bona Dea domina Heia Augusta

Hera – 26

Hercules – 127, 187

He(rcules?) – 63

Her(cules?) – 69

Hercules Iovis – 204

Ica – 17

Ilicus – v. Iupiter Sabasius Ilicus

Ianus – 164

Ianus Augustus – IV

I(anus?) Augustus – 203

Ianus Pater – 10, 16, 75, 93, 97, 168

Ianus [Pater?] – 108

I(anus) [Pater?] – 145

- Ianus Pater Augustus – 209
 Pater Ianus – 94
 v. I(uppiter?)
- Iria
 Iria Augusta – 19
 Iria Venus – 28
- Isis – 61, 180
- Iovilae – 138
- Iuno – 125
 Iuno Augusta – 67
- Iunonae – 71
- Iuppiter – 80, 106, 146, 191, 199, 202, 207
 I(uppiter?) – 116
 Iuppiter [---] – 140
 Iuppiter Augustus – 68
 Iuppiter Optimus Maximus – 12, 24, 40, 72, 81, 83, 100, 104, 123, 124, 125, 129, 133, 139, 141, 142, 143, 144, 147, 154, 155, 176, 177, 192, 193, 194, 198
 Iuppiter Optimus Maximus Capitolinus – 149
 Iuppiter Optimus Maximus Depulsor – 128
 Iuppiter Optimus Maximus Scardonae – 195
 Iuppiter Optimus Maxsimus – 102
 Iuppiter Optimus Maxumus – 103
 Iuppiter Optumus Maximus – 54
 Iuppiter Tanarus – 179
 Iuppiter Taranucus – 188
 Iuppiter Tonans – 64
 Iuppiter Sabasius Iicus – 55
 v. I(anus) [Pater?]
 v. I(anus?) Augustus
- Iutossica – 2
- Latra – 76, 77, 89, 89a, 90, 100a, 100b, 113, 200, VI
 Latra Augusta – 121
- Liber – 61
 [Liber?] pater – 91
 Liber Pater – 43, 71, 73, 78, 110, 148, 175, 201, III
 [Liber Pater] – 115
 Liber p(ater?) – 183
 Liber [pater?] – 84
 Liber Pater Augustus – 1
- Libera – 61
- Luc() – 126
- Luna – 160
- Maiores – 130
- Mars – 212
 M(ars?) – 194
 Mars Augustus – 156
- M(ars) Augustus – 150
- Mars invictus – 193
- Mater magna
 Magn[a Deorum Mater] – 65
 Magna deorum mater Augusta – 35
 Mater deum – II
 Mater deum Magna – 197
 [Mater] Magna – 111
 Mater Magna deorum – 29
 [Mater Magna deorum] – 32
- Mercurius – v. M(ars) Augustus
- Minerva – 59, 125, VII
 v. Artifices Minervae
- Mithras
 Invictus – 39
 Invictus Mithras – 36
 Sol Invictus – 132
 Sol Invictus Mithras – 37
- Neptunus – 49, 151
- Nymphae – 7, 165, 166, 167
 Nymphae Augustae – 38
 Nimfae Augustae – 82
- Sabasius – v. Iupiter Sabasius Iicus
- Salus – 107
- Sentona – 3, 6, 11, 18, 21, 25, 30
- Serapis – 31, 61
- Silvanae – 4
 Silvanus – 9, 48, 52, 57, 71, 117, 131, 161, 162, 163, 178, 182, 206
 Silvanus Augustus – 20, 22, 27, 122, 173
 Silvanus Domesticus – 137
 Silvanus Silvester – 120
- Sol – v. Sol Invictus Mithras
- Triviae – 95, 174, 208
 Trivia M(?) – 196
- Valetudo Sta() – 88
- Venus – I
 v. Iria Venus
 Venus Ansoctica – 51
 Venus Augusta – 53
 Venus Victrix – 185
- Vesta – 23
- Volcanus – 56, 96
 [----] – 5, 13, 14, 42, 44, 45, 58, 85, 86, 87, 99, 105, 109, 112, 114, 134, 135, 136, 171, 172, 184, 189, 190, 205
 [.]VAZICN[.] – 170

*Pril. 2: Strukture zavjetnih natpisa Liburnije.**App. 2: The structures of votive inscriptions from Liburnia.***A**

- A1 – deo/ae + nomen + votum
 - A1.1 – deo/ae + nomen + verbum
 - A1.2 – deo/ae Augusto + nomen + votum
- A2 – deo/ae sacrum + nomen + votum
 - A2.1 – deo/ae Augusto sacrum + nomen + votum
 - A2.2 – deo/ae Augusto sacrum + nomen + verbum
 - A2.3 – deo/ae Augusto sacrum + nomen + votum + incertum
- A3 – deo/ae + causa + nomen + votum
 - A3.1 – deo/ae + nomen + causa + votum
 - A3.2 – deo/ae + nomen + causa + verbum
 - A3.3 – deo/ae Augusto sacrum + nomen + causa + votum
- A4 – deo/ae + nomen + officium + votum
 - A4.1 – deo/ae + nomen + officium + verbum
 - A4.2 – deo/ae sacrum + nomen + officium + votum
 - A4.3 – deo/ae Augusto sacrum + nomen + officium + votum
 - A4.4 – deo/ae + nomen + officium + causa + verbum

B

- B1 – nomen + deo/ae + votum
 - B1.1 – nomen + deo/ae + verbum
- B2 – nomen + deo/ae sacrum + votum
- B3 – nomen + officium + deo/ae + votum
 - B3.1 – nomen + officium + deo/ae + verbum
- B4 – nomen + deo/deae + rem + votum
 - B4.1 – nomen + deo/deae + causa + rem + verbum
 - B4.2 – nomen + officium + deo/ae + rem + verbum

C

- C1 – deo/ae + votum
 - C1.1 – deo/ae + verbum
- C2 – deo/ae sacrum + votum
 - C2.1 – deo/ae Augusto+ votum

D

- D1 – nomen + votum
- D2 – nomen + pro quo + votum
- D3 – nomen + rem + votum

E

- E1 – deo/ae + nomen
- E2 – deo/ae sacrum + nomen
 - E2.1 – deo/ae Augusto/ae sacrum + nomen
- E3 – deo/ae + nomen + causa
- E4 – deo/ae + nomen + officium

F

- F1 – nomen + deo/ae
- F2 – nomen + deo/ae sacrum

G

- G1 – deo/ae
- G2 – deo/ae sacrum
 - G2.1 – deo/ae Augusto/ae sacrum
- G3 – deo/ae + causa

H

Kompliciranije i specifične strukture / More complex and particular structures

KATALOG / CATALOGUE

Uvod / Introduction

Katalog obuhvaća sve dosad poznate objavljene zavjetne epigrafske spomenika s područja Liburnije (*Sl. 12*) i donosi osnovne podatke o njima: gradsko središte (municipij ili kolonija) kojem pripadaju i njegovo blisko okruženje (= **Teritorij**), nalazište – ako je zabilježeno (= **Nalazište**), vrsta spomenika (= **Vrsta**), struktura i podstruktura teksta (= **Struktura – podstruktura**), restitucija teksta (= **Tekst**), vrijeme nastanka (= **Datacija**) i prethodne objave (= **Objava**). U malom rječniku neposredno pred sam katalog, a radi lakšeg razumijevanja kataloga onima koji se ne služe hrvatskim jezikom, svi su ovi naslovni dijelovi prevedeni na engleski jezik, jednako kao i neki drugi izrazi koji se češće javljaju, dok su preostali podaci (s izuzetkom teksta natpisa koji je na latinskom) prevedeni u pripadajućim kataloškim jedinicama, neposredno nakon hrvatskog teksta.

Natpisi najčešće nisu nađeni na svojim originalnim mjestima i mnogi se nalaze uzidani u kasnijim građevinama; kod takvih natpisa uz naslov **Nalazište** dodaje se u zagradama rimski broj II (čime je označeno sekundarno mjesto nalaza), a kod onih kod kojih se smatra da su nađeni na mjestu originalnog postavljanja ili vrlo blizu njega, taj je podatak dopunjen oznakom I (tj. primarno mjesto nalaza), dok su posve nepoznata mjesta nalaza označena upitnikom.

Natpisna grada poredana je geografski, od sjevera prema jugu, završavajući s onima s nepoznatih liburnskih nalazišta, dok su na samom kraju, kao zasebna skupina, izdvojeni građevinski natpisi votivnog karaktera.

U pravilu se nije ulazilo u reviziju sadržaja natpisa ili podataka o mjestu i okolnostima nalaza spomenika, jer bi se time uvelike udaljilo od primarnog cilja rada, već su se u tom pogledu uglavnom slijedile informacije iz prethodnih objava.

S područja rimske Liburnije do sada je poznato 214 zavjetnih natpisa. Iz tehničkih razloga tri su natpisa numerirana brojem i slovnim oznakom (kat. br. 89a, 100a, 100b), a ne samo rednim brojem poput ostalih, dok je jedan broj morao biti preskočen (kat. br. 66), usljed čega je posljednji broj u katalogu 212, iako je zavjetnih natpisa u katalogu dva više, odnosno 214.

The catalogue consists of all votive epigraphic monuments from Liburnia published to the present (*Fig. 12*) and offers basic relevant information: the urban centre (municipium or colonia) to which they belonged and its immediate vicinity (= **Territory**), the **Finding place** – if registered, the **Type** of the epigraphic monument, its **Structure** and **substructure**, the **Text** restitution, **Date** and previous publication (= **Publication**). In order to facilitate understanding by non-Croatian speakers, a small reference section has been placed immediately preceding the catalogue, in which all these terms are translated in English, as well as some other more frequent expressions, while the other data (except for the inscriptions themselves, which remain in Latin) are translated within their respective catalogue units, immediately following the Croatian text.

Most of the inscriptions were not found in their original places and many were built into later structures; in such instances, after the term **finding place**, the numeral II has been added in parentheses (denoting the secondary finding place), while in those instances when it was assumed that inscriptions had been found *in situ* or very close nearby, the numeral I has been added (i.e. – a primary finding place), while unknown finding places are denoted by question marks.

The inscriptions are arranged in geographical order, from north to south, ending with those from unknown Liburnian finding places, while at the very end, organised as a separate unit, is a group of building inscriptions of votive character.

In general, no revisions of the epigraphic contents or information regarding finding places and circumstances were undertaken, because otherwise it would cause the article to greatly digress from its primary objectives, so the catalogue mostly relies on the data provided by previous publications.

To date, 214 votive inscriptions are known from the territory of Roman Liburnia. Three of them, due to technical reasons, have been designated with a number & letter combination (Cat. nos. 89a, 100a, 100b), and not solely by a number; in addition, one catalogue number had to be omitted (Cat. no. 66). These interventions resulted in the catalogue ending with the number 212 despite the fact that there are two more inscriptions included, i.e. a total of 214 inscriptions.

Rječnik / Terms

Teritorij / Territory
Nalazište / Finding place

Vrsta / Type

- ara / altar
- baza / base
- baza kipa / statue base
- građevinski / building inscription
- reljef / relief
- stup / column
- velika ara / large altar
- zavjetni spomenik / votive monument

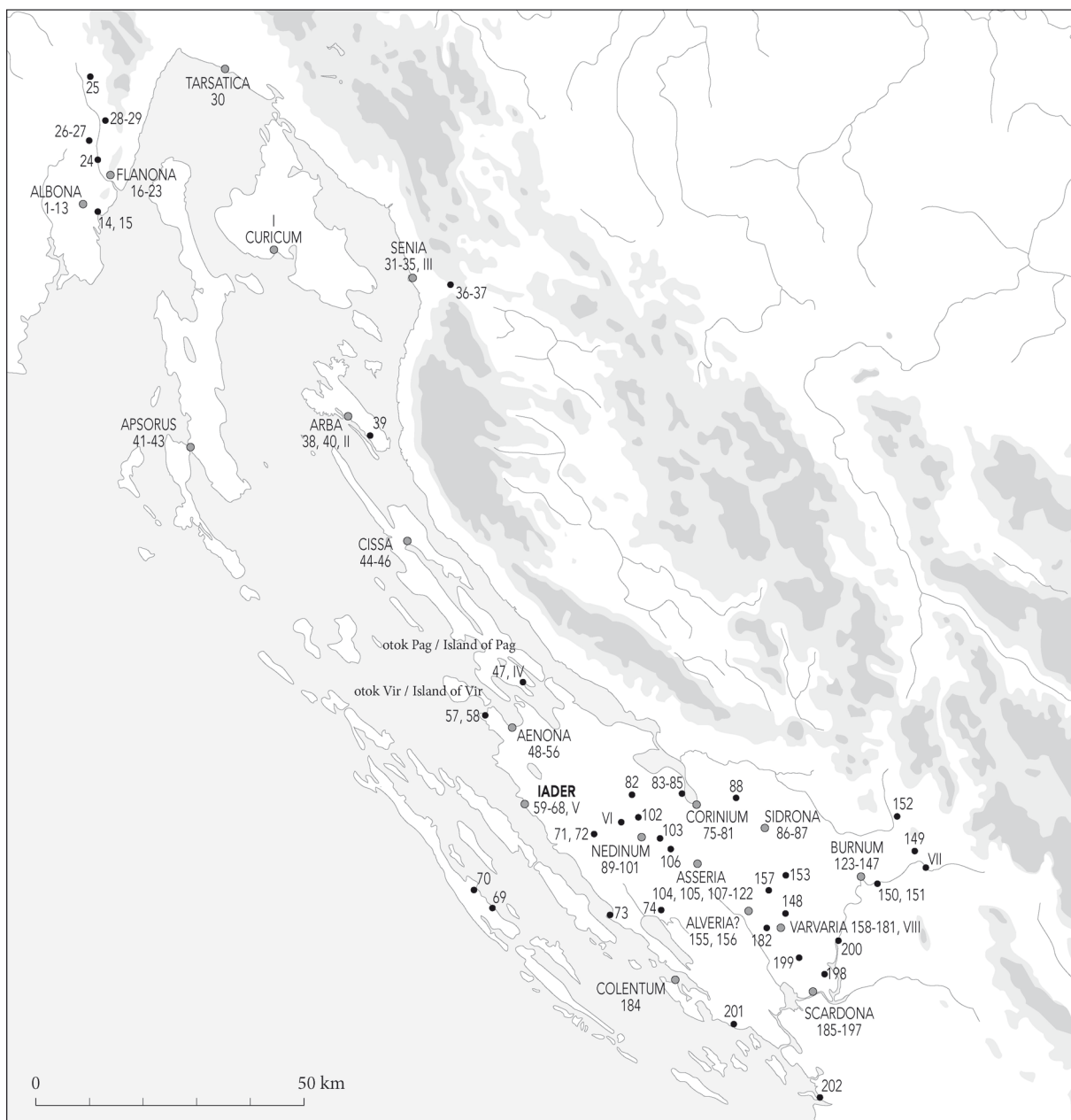
Struktura – podstruktura / Structure – substructure
Tekst / Text

Datacija / Date

- dominat / Dominate
- principat / Principate
- rani principat / Early Principate
- kasni principat / Late Principate

Objava / Publication

- kat. br. / cat. no.

Sl. 12: Središta liburnskih municipija i kolonije u kojima su nađeni zavjetni natpisi i druga njihova nalazišta i pripadajući kataloški brojevi (1–202); građevinski natpisi votivnog karaktera (I–VIII). [154, 183: ni kartirano].

Fig. 12: Centres of Liburnian municipia and colony where votive inscriptions were found and other such finding places and catalogue numbers (1–202); building inscriptions of votive character (I–VIII). [154, 183: not mapped].

ALBONA:

1–13 Labin (i najbliža okolica / and immediate vicinity)

14, 15 Rabac

FLANONA:

16–23 Plomin (i najbliža okolica / and immediate vicinity)

24 Kršan

25 Katun kod Boljuna / Katun near Boljun

26 Brijani kod Čepića / Brijani near Čepić

27 Čepić

28, 29 Jasenovik

TARSATICA:

30 Rijeka

SENIA:

31–35 Senj

36, 37 Vratnik

ARBA:

38 Rab

39 Barbat

40 Rab

APSORUS:

41–43 Osor

CISSA:

44–46 Caska

OTOK PAG / ISLAND OF PAG:

47 Vlašići

AENONA:

48–56 Nin (i najbliža okolica / and immediate vicinity)

57, 58 Privlaka

IADER:

59–68 Zadar (i najbliža okolica / and immediate vicinity)

69 Sali

70 Žman

71, 72 Galovac

73 Biograd na moru

74 Vrana kod Biograda / Vrana near Biograd

CORINIUM:

75–81 Karin i najbliža okolica / Karin and immediate vicinity

82 Kašić

83–85 Pridraga

SIDRONA:

86, 87 Medviđa (i najbliža okolica / and immediate vicinity)

88 Obrovac – Zelengrad

NEDINUM:

89–101 Nadin (i najbliža okolica / and immediate vicinity)

102 Smilčić

103 Korlat

ASSERIA:

104, 105 Asseria (i najbliža okolica / and immediate vicinity)

106 Asseria – Atlagić kula

107–122 Asseria (i najbliža okolica / and immediate vicinity)

BURNUM:

123–147 Burnum (i najbliža okolica / and immediate vicinity)

148 Đevrske

149 Oton

150, 151 Bobodol

152 Palanka (Zvonigrad) kod Knina / near Knin

153 između Dobropoljaca i Nunića / between Dobropoljci and Nunići

ALVERIA?:

155, 156 Ostrovica

157 Dobropoljci

VARVARIA:

158–181 Bribir

182 Bribirske Mostine

COLENTUM:

184 Murter – Gradina

SCARDONA:

185–197 Skradin

198 Dubravice

199 Bratiškovci

200 Roški slap

SCARDONA?:

201 Tribunj (*Trebocconi*)

202 Bašelovići

CURICUM:

I Krk

ARBA:

II Rab

SENIA:

III Senj

OTOK PAG / ISLAND OF PAG:

IV Vlašići

IADER:

V Zadar

NEDINUM:

VI Škabrnja

BURNUM?:

VII Knin

VARVARIA:

VIII Bribir

1

Teritorij: ALBONA

Nalazište (II): Labin – Sv. Fabijan

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A2.3

Tekst:

Libero Pa(tri) / Aug(usto) sac(rum). / L. Volumn/
ius Pudens /⁵ v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito)
/ fecit d(editque?).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 3046; Kurilić 1999, kat. br. 2308;
*HD*061823; *EDCS*-28400302.

2

Teritorij: ALBONA

Nalazište (II): Labin – Scampicchio kuća

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: B – B1

Tekst:

Granius / Voltimes(is) f(ilius) / Rufus, Iutossicae
v(otum) / s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 10074; Kurilić 1999, kat. br. 2433;
*HD*061805; *EDCS*-30400618.

3

Teritorij: ALBONA

Nalazište (II): Labin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: B – B1

Tekst:

Geminus / Boninus / Hostiducis (filius), / Sento-
nae/⁵ v(otum) / s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 10075; Kurilić 1999, kat. br. 2434;
*HD*061804; *EDCS*-30400619.

4

Teritorij: ALBONA

Nalazište (II): Labin – kod portika
 (Labin – near portico)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

Silvan/abus / [-Aq?]v[i]lius(?) [? / -----?].

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 10077; Kurilić 1999, kat. br. 2436; *HD*061802; *EDCS*-30400621.

5

Teritorij: ALBONA

Nalazište (II): Labin – kod portika

(Labin – near portico)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

Sex. C[-----] / Vo[l?(-)] f(ilius) [-----] / v(otum) / s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 10078; Kurilić 1999, kat. br. 2437; *HD*061801; *EDCS*-30400622.

6

Teritorij: ALBONA

Nalazište (II): Labin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A2

Tekst:

Sentonae / sacr(um) / C. Vibius Florus / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 2909; Kurilić 1999, kat. br. 2758; *HD*035270; *EDCS*-10101923.

7

Teritorij: ALBONA

Nalazište (II): Labin – Sv. Galo

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: H

Tekst:

N[y]mphis / Aug(ustis) sacr(um). / Ex voto suscepto pro sa⁵lute municip(ii) / balineo effect(o). / Ti. Gavillius C. f(ilius) / Claud(ia tribu) Lam-bicus, / aed(ilis), II vir, posuit.

Datacija: rani principat

Napomena: vrlo složena struktura.

(Note: highly complex structure.)

Objava: *CIL* III 3047; Kurilić 1999, kat. br. 2309; *HD*061824; *EDCS*-28400303.

8

Teritorij: ALBONA

Nalazište (II): Labin – ispod grada

(Labin – below the city)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: D – D2

Tekst:

Acaica Hoia / pro Benigna / et Iadestin(o) v(otum) s(olvit).

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 2912; Kurilić 1999, kat. br. 2761; *HD*035272; *EDCS*-10101926.

9

Teritorij: ALBONA

Nalazište (I): Labin – Marcilnica

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A2

Tekst:

Silvano sa[c(rum)] / C. Vibius Fest[us?] / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: kasni principat?

Objava: *ILLug* 2911; Kurilić 1999, kat. br. 2760; *HD*035271; *EDCS*-10101925.

10

Teritorij: ALBONA

Nalazište (II): blizu Labina

(near Labin)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: B – B1

Tekst:

[-----] / Cronius / Iano Patri / v(otum) s(olvit).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 10072; Kurilić 1999, kat. br. 2431; *HD*061807; *EDCS*-30400616.

11

Teritorij: ALBONA

Nalazište (II): blizu Labina

(near Labin)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A2

Tekst:

Sentonae / sacrum / Tullia Fusca / v(otum) s(olvit).

Datacija: rani principat?

Objava: *ILLug* 2910; Kurilić 1999, kat. br. 2759; *HD*024375; *EDCS*-10101924.

12

Teritorij: ALBONA

Nalazište (II): Labin?

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: G – G1

Tekst:

I(ovi) O(ptimo) M(aximo).

Datacija: principat

Objava: *CIL* III 10073; *HD*061803; *EDCS*-30400617.

13

Teritorij: ALBONA

Nalazište (II): Labin?

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

[-----] / [n]ama / Sex(ti) f(ilia) / Matto /⁵ v(otum)
s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 2913; Kurilić 1999, kat. br. 2762;
HD035273; *EDCS-10101927*.

14

Teritorij: ALBONA

Nalazište (II): Rabac

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

[-----] / [---]um / [--] g. gem[---] / [-] Claud[---].

Datacija: rani principat?

Objava: *ILLug* 2920; Kurilić 1999, kat. br. 2768;
HD035280; *EDCS-10101934*.

15

Teritorij: ALBONA

Nalazište (II): Rabac

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

Aiticae Aug(ustae) / T(iti) Gavili(orum) Volti-
mes / [---].

Datacija: rani principat

Objava: Girardi-Jurkić 2005, 121.

16

Teritorij: FLANONA

Nalazište (II): Plomin – kod glavne crkve
(Plomin – near the main church)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: G – G1

Tekst:

Iano / patri.

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 3030; Kurilić 1999, kat. br. 2295;
HD061842; *EDCS-28400286*.

17

Teritorij: FLANONA

Nalazište (II): Plomin – kod izvora
(Plomin – near a spring)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: B – B1

Tekst:

M. / Vipsanius / M. l(ibertus) / Faustus /⁵ Icae
/ v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 3031; Kurilić 1999, kat. br. 2296;
HD061843; *EDCS-28400287*.

18

Teritorij: FLANONA

Nalazište (II): Plomin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

Sentoniae / Felix Aug(usti) n(ostri servus) /
v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: kasni principat

Objava: *CIL* III 10076; Kurilić 1999, kat. br. 2435;
HD035264; *EDCS-30400620*.

19

Teritorij: FLANONA

Nalazište (II): Plomin – zvonik
(Plomin – bell-tower)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: H

Tekst:

I[r]iae Aug(ustae) in memoriam V[i]biae Portiae
matris Aquillia Q. f(ilia) Colatina d(onum) d(at).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 3032; Kurilić 1999, kat. br. 2297;
HD061844; *EDCS-28400288*.

20

Teritorij: FLANONA

Nalazište (II): Plomin – luka
(Plomin – harbour)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A2.1

Tekst:

[Silvan]o Au[g(usto)] / [sa]cr(um) / [L.?] Aqu-
ilius/⁵ Rufus / d(onum) d(at).

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 2902; Kurilić 1999, kat. br. 2753;
HD035265; *EDCS-10101917*.

21

Teritorij: FLANONA

Nalazište (II): Plomin – luka
(Plomin – harbour)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

Senton<a>e / Sex(tus) Aem(ilius) / v(otum)
s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *ILIug* 2900; Kurilić 1999, kat. br. 2752; HD035263; EDCS-10101916.

22

Teritorij: FLANONA

Nalazište (II): Plomin – Sv. Ivan Krstitelj
(Plomin – St. John the Baptist)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: C – C2.1

Tekst:

Silvano / Aug(usto) / l(ibens) v(otum) f(ecit).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 3034; Kurilić 1999, kat. br. 2299; HD061846; EDCS-28400290.

23

Teritorij: FLANONA

Nalazište (II): blizu Plomina
(near Plomin)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

Vestae / Sex. Aquilius / Lucifer / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *ILIug* 2903; Kurilić 1999, kat. br. 2754; HD023356; EDCS-10101918.

24

Teritorij: FLANONA

Nalazište (II): Kršan

Vrsta: stup

Struktura – podstruktura: H

Tekst:

I(ovi)] O(ptimo) M(aximo) / [p]osuit Nobi/lis d(i)spe(n)sato(r).

Datacija: rani principat

Napomena: specifičan poredak riječi.

(Note: peculiar word distribution.)

Objava: *CIL* III 3035; Kurilić 1999, kat. br. 2300; HD061830; EDCS-28400291.

25

Teritorij: FLANONA

Nalazište (II): Katun kod Boljuna
(Katun near Boljun)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

[S]entona[e] / Silicius / Rufus / d(onum) d(edit).

Datacija: rani principat

Objava: Girardi-Jurkić 2005, 133; EDR007022; HD015335; EDCS-10900076.

26

Teritorij: FLANONA

Nalazište (II): Brijani kod Čepića
(Brijani near Čepić)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: G – G2

Tekst:

Herae / sacr(um).

Datacija: rani principat

Objava: Girardi-Jurkić 2005, 199; EDR007812.

27

Teritorij: FLANONA

Nalazište (II): Čepić

Vrsta: tabula

Struktura – podstruktura: A – A1.2

Tekst:

Silvano / Au(gusto) / C(aius) Aquilius Celer / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: Girardi-Jurkić 2005, 172; EDR007813.

28

Teritorij: FLANONA

Nalazište (II): Jasenovik

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

Iri<a>e Veneri / C. Vale(ri) Optati f(ili) / Felicula / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 3033; Kurilić 1999, kat. br. 2298; EDR007814; HD061845; EDCS-28400289.

29

Teritorij: FLANONA

Nalazište (II): Jasenovik

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

M(atri) Mag[n(ae)] / deorum / [C. Val(erii)] Optat[i f(ilia)] / Felicula /⁵ [v(otum)] s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat?

Objava: *ILIug* 2922; Kurilić 1999, kat. br. 2770; EDR007815.

30

Teritorij: TARSATICA

Nalazište (II): Rijeka

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

Sentonae / Eutyclus / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: kasni principat

Objava: *CIL* III 3026; Kurilić 1999, kat. br. 2293; HD057304; EDCS-28400282.

31

Teritorij: SENIA

Nalazište (II): Senj – Vukasović kuća

Vrsta: baza

Struktura – podstruktura: F – F1

Tekst:

Sarmentius / Geminus / Sarapidi deo s{s}<a>ncto.

Datacija: kasni principat

Objava: *CIL* III 15092; Kurilić 1999, kat. br. 2596; HD032919; EDCS-24400840.

32

Teritorij: SENIA

Nalazište (I?): Senj – hram Magnae Matris (Senj – Magnae Matris temple)

Vrsta: epistylum

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

[-----] / d(e) s(ua) p(ecunia) f(ecit).

Datacija: kasni principat

Objava: *ILIug* 249; Kurilić 1999, kat. br. 2623; HD033621; EDCS-10000333.

33

Teritorij: SENIA

Nalazište (II): Senj – Sv. Ivan Krstitelj

(Senj – St. John the Baptist)

Vrsta: tabula

Struktura – podstruktura: H

Tekst:

Deanae Aug(ustae) sac(rum) / [in] memoriam Carienae [P.(?) f(iliae)? --?] / matris L. Valerius Prisc[us cum] / [c]oniuge sua Veratia Pa[ull]a f[ec(erunt)?].

Datacija: rani principat

Objava: *ILIug* 918; Kurilić 1999, kat. br. 2663; HD034586; EDCS-10000929.

34

Teritorij: SENIA

Nalazište (II): Senj – Mala placa

Vrsta: tabula

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

Dianae / Aug(ustae) / sacrum / [-----].

Datacija: rani principat

Objava: Kurilić 1999, kat. br. 2820; Glavičić 1994, 65.

35

Teritorij: SENIA

Nalazište (I): Senj – katedrala

(Senj – cathedral)

Vrsta: epistylum

Struktura – podstruktura: E – E2.1

Tekst:

M(agnae) d(eorum) m(atri) Aug(ustae) sa[c(rum)]. / Verridia Psych[e].

Datacija: rani principat

Objava: *ILIug* 248; Kurilić 1999, kat. br. 2622; HD011817; EDCS-10000332.

36

Teritorij: SENIA

Nalazište (I?): Vratnik

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: H

Tekst:

I(nvicto) M(ithrae) / spelaeum cum / omne impen/sa Hermes, C(ai) /⁵ Antoni(i) Rufi / praef(ecti) veh(iculorum) et / cond(uctoris) p(ortorii) p(ublici) ser(vi) vilic(i) Fortu/nat(i servus), fecit.

Datacija: kasni principat

Objava: *CIL* III 13283; Kurilić 1999, kat. br. 2473; lupa 6023; HD028597.

37

Teritorij: SENIA

Nalazište (I?): Vratnik

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: H

Tekst:

S(oli) I(nvicto) M(ithrae) / Faustus, / T. Iul(i) Saturni/ni praef(ecti) vehi/⁵culor(um) et cond/uct(oris) p(ublici) p(ortorii) ser(vus) vil(icus), / pro se et suis / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *ILIug* 920; Kurilić 1999, kat. br. 2665; HD020913; EDCS-10000931.

38

Teritorij: ARBA

Nalazište (II): Rab – Kokošica brdo

(Rab – Kokošica hill)

Vrsta: ara?

Struktura – podstruktura: H

Tekst:

Nymphis Aug(ustis) sacrum / C. Raecius Leo aquam, quam null/lus antiquorum in civitate / fuisse meminerit, inven⁵tam impendio (suo) ex volu/{t}n<t>(tate) C. Raeci Rufi, c(larissimi) v(iri), patron(i) / [sui, de]dicavit / [Severo e] t Pompeiano II co(n)s(ulibus), (ante diem) VI idus / Nov(embris).

Datacija: kasni principat (173. g.) / AD 173

Objava: *CIL* III 3116; Kurilić 1999, kat. br. 2322; HD057997; EDCS-28400370.

39

Teritorij: ARBA

Nalazište (II): Rab – Barbat

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: E – E1

Tekst:

Invicto / Octavius / Geminus.

Datacija: kasni principat

Objava: *CIL* III 10120; Kurilić 1999, kat. br. 2441; HD053168; EDCS-30900099.

40

Teritorij: ARBA

Nalazište (II): Rab – kod Sv. Ivana

(Rab – near St. John's)

Vrsta: ara?

Struktura – podstruktura: A – A4

Tekst:

Iovi / Optimo / Maximo. / Sex. Quinctilius /⁵ Q. f(ilius) Seneca, veter(anus) / coh(ortis) IIII pr(aetoriae), / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: kasni principat

Objava: *CIL* III 3114; Kurilić 1999, kat. br. 1995; HD057995; EDCS-28400368.

41

Teritorij: APSORUS

Nalazište (II): Osor – biskupijski vrt

(Osor – diocesan garden)

Vrsta: baza

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

Artifici/bus Miner(vae) / Babullia / Sex. f(ilia) Maxi⁵[m]a v(otum) s(olvit).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 3136; Kurilić 1999, kat. br. 2334; HD062324; EDCS-28400390.

42

Teritorij: APSORUS

Nalazište (II): Osor – Cavanella

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

[-----] / Servi[l?---] / C. l. Fus[----] / p(osuit) v(oto) [s(oluto)].

Datacija: rani principat

Objava: *ILJug* 2955; Kurilić 1999, kat. br. 2128; HD035316; EDCS-10101963.

43

Teritorij: APSORUS

Nalazište (II): Osor – Cavanella

Vrsta: tabula

Struktura – podstruktura: G – G2

Tekst:

Libero / Patri s(acrum).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 10133; Kurilić 1999, kat. br. 2132; HD057951; EDCS-31400577.

44

Teritorij: CISSA

Nalazište (I?): Caska – Sv. Ante

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: H

Tekst:

[---] insulae / [-----] / [---] conservatrici [---] / [---] potenti [---] /⁵ [-----] / Calpurnia L. Pisonis aug(uris) / f(ilia), Cn. Pisonis neptis, d(onum) d(edit).

Datacija: rani principat

Objava: Kurilić 1994, 209, br. 18; Kurilić 1999, kat. br. 2626; HD052803.

45

Teritorij: CISSA

Nalazište (I?): Caska – Sv. Ante

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: H

Tekst:

[---] insulae / [-----] / [---] conservatrici [---] / [---] potenti [---] /⁵ [-----] / Calpurnia L. Pisonis aug(uris) / f(ilia), Cn. Pisonis neptis, d(onum) d(edit).

Datacija: rani principat

Objava: Kurilić 1994, 209, br. 19; Kurilić 1999, kat. br. 2627; HD029124.

46

Teritorij: CISSA

Nalazište (I?): Caska – Gramače

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: H

Tekst:

B(ona)e d(eae) dom(inae) Heiae A[ug(ustae)] / triumphali terrae / marisq(ue) dominatric[i] / conservatrici /⁵ mentiumque bo[n]arum / ac remedium potenti / deae bene iudicanti / [C] alpurnia L. Pisonis aug(uris) f(ilia) / Cn. Pisonis neptis /¹⁰ d(onum) d(edit).

Datacija: rani principat

Objava: *ILIug* 260; Kurilić 1999, kat. br. 2625; *HD016279*; *EDCS-10000337*.

47

Teritorij: OTOK PAG / ISLAND OF PAG

Nalazište (II): Vlačići

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **A** – A2.2

Tekst:

Divo Aug(usto) / sacr(um). / L. Quinctius C. f(ilius) / Gallus testamento / poni iussit.

Datacija: rani principat

Objava: *CIL III* 3113; Kurilić 1994, 226 ss., br. 37; Kurilić 1999, kat. br. 2320; *HD062325*; *EDCS-28400367*.

48

Teritorij: AENONA

Nalazište (II): Nin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **A** – A2

Tekst:

[Silva]no sac(rum) / [.. Co]rnel[ius] / [..... v(otum) s(olvit) l(ibens)] m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *ILIug* 904; Kurilić 1999, kat. br. 2134 = 2495; *HD034574*; *EDCS-32300057*.

49

Teritorij: AENONA

Nalazište (II): Nin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **H**

Tekst:

Neptuno Dian(ae) / propt(er) mai(estatem) / L. Cincius / Trophim(us) /⁵ ex viso p(osuit) / quod alis / vidit.

Datacija: rani principat

Objava: *CIL III* 2970; Kurilić 1999, kat. br. 2277; *HD009272*; *EDCS-28400226*.

50

Teritorij: AENONA

Nalazište (II): Nin

Vrsta: titulus

Struktura – podstruktura: **B** – B1

Tekst:

T. Appuleius T(iti et) L(ucii) l(ibertus) Antigonus / Anzoticae / v(otum)s(olvit).

Datacija: rani principat

Objava: *AE* 1938, 31; Kurilić 1999, kat. br. 2876; *HD021960*; *EDCS-15900045*.

51

Teritorij: AENONA

Nalazište (II): Nin

Vrsta: tabula

Struktura – podstruktura: **H**

Tekst:

Veneri Ansotic(ae) / sacrum / Baebia C. f(ilia) Maximil/la ex testament(o) /⁵ L. Corneli Bassi fecit.

Datacija: rani principat

Objava: *HD020721*; Kurilić 1999, kat. br. 2931; *EDCS-15700109*.

52

Teritorij: AENONA

Nalazište (II): Nin – između Vira i kopna (Nin – between island of Vir and mainland)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **B** – B1

Tekst:

L. Cornelius / Sabinus / Silvano v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL III* 10019; Kurilić 1999, kat. br. 2425; *HD060335*; *EDCS-30400580*.

53

Teritorij: AENONA

Nalazište (II): Nin – Sv. Katarina

(Nin – St. Catherine)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **A** – A2.1

Tekst:

Veneri A[ug(ustae)] / sacr(um). Egnatia / C. f(ilia) Paullina s(olvit) / l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL III* 2971; Kurilić 1999, kat. br. 2278; *HD06034*; *EDCS-28400227*.

54

Teritorij: AENONA

Nalazište (I?): Nin – Ždrijac

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **A** – A1

Tekst:

Iovi Optum/o Maximo / Cornelia / C. f. Tertia /⁵ v(otum) s(olvit) l(ibens).

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 915; Kurilić 1999, kat. br. 2137; HD034584; EDCS-10000926.

55

Teritorij: AENONA

Nalazište (I?): Nin – Ždrijac

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

*Iovi Sab/asio Iico / L. Plotius / Eperastus /⁵
v(otum) s(olvit) l(ibens).*

Datacija: kasni principat

Objava: *ILLug* 916; Kurilić 1999, kat. br. 2138; Suić 1952, br. 1; HD034585; EDCS-10000927.

56

Teritorij: AENONA

Nalazište (II): Nin?

Vrsta: stup

Struktura – podstruktura: G – G2

Tekst:

Volcano / sacrum.

Datacija: principat

Objava: *ILLug* 905; Kurilić 1999, kat. br. 2136; HD034575; EDCS-10000916.

57

Teritorij: AENONA

Nalazište (II): Privlaka

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: B – B1

Tekst:

*P(ublius) M() S() S(ilvano) v(otum) s(olvit)
l(ibens) m(erito).*

Datacija: principat

Objava: *CIL* III 14322²; Kurilić 1999, kat. br. 2496; HD060344; EDCS-32300058.

58

Teritorij: AENONA

Nalazište (II): Privlaka

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

*[-----? /] Curtic(us?) / Ser(gia tribu?) [---] / [---]
---] / v(otum) s(olvit) l(ibens) [m(erito).*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 14322³; Kurilić 1999, kat. br. 2497; HD060345; EDCS-32300059.

59

Teritorij: IADER

Nalazište (II): Zadar

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: D – D3

Tekst:

*C. Egnatius / Secundus / ara(m) Minervae /
libe(n)s / [m(erito?) -----].*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 2906; Kurilić 1999, kat. br. 2029; HD060138; EDCS-28400157.

60

Teritorij: IADER

Nalazište (I?): Zadar - Kolovare

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A3.1

Tekst:

*Apollini Lycio / M. Publicius / Campanus, ae/
dituus iussu /⁵ ipsius d(onum) d(at).*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 2902; Kurilić 1999, kat. br. 2027; HD060137; EDCS-28400154.

61

Teritorij: IADER

Nalazište (II): Zadar – Sv. Salvatore

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A3

Tekst:

*Isidi Serapi(di) Liber(o) / Liberae voto / suscepto
pro salute / Scapulae filii sui, /⁵ P. Quinctius Paris
/ s(olvit) l(ibens) m(erito).*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 2903; Kurilić 1999, kat. br. 2028; lupa 23456; HD053497; EDCS-24400841.

62

Teritorij: IADER

Nalazište (II): Zadar – groblje

(Zadar – cemetery)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: E – E3

Tekst:

*Dis / salutari/bus / Cn. Corne/lius Severus / ob
periculum / quod evase/rat.*

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 2881; Kurilić 1999, kat. br. 2071; HD035665; EDCS-10101898.

63

Teritorij: IADER

Nalazište (II): Zadar

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: B – B1

Tekst:

*Aufidia Sa/turnina He(rculi?) / v(otum) s(olvit)
l(ibens) m(erito).*

Datacija: rani principat

Objava: Kurilić 1999, kat. br. 2081; Vežić 1992;
lupa 23297; EDCS-63400231.

64

Teritorij: IADER

Nalazište (II): Zadar – groblje
(Zadar – cemetery)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: C – C2

Tekst:

*[Iov]i Tona[nt]/i sacru[m]. / Votum / s(olvit)
l(ibens) m(erito).*

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 880; Kurilić 1999, kat. br. 2652;
HD034495; EDCS-10000891.

65

Teritorij: IADER

Nalazište (I?): Zadar – kod Kapitolija
(Zadar – near capitolium)

Vrsta: tabula

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

Magn[ae Deorum Matri -----]

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 881; Kurilić 1999, kat. br. 2653;
HD011482; EDCS-10000892.

67

Teritorij: IADER

Nalazište (II): Zadar

Vrsta: velika ara

Struktura – podstruktura: H

Tekst:

*Iunoni Augustae. / Appuleia M. fil(ia) Quinta, /
suo et L. Turpili Brocchi / Liciniani filii nomi-
ne, /⁵ test(amento) poni iuss(it).*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 9982 (2904 = 2905 = 6566); Kurilić
1999, kat. br. 2048; *HD060135*; EDCS-30800341.

68

Teritorij: IADER

Nalazište (II): Zadar

Vrsta: velika ara

Struktura – podstruktura: H

Tekst:

*Iovi Augusto. / Appuleia M. f(ilia) Quinta / suo
et L. Turpili Brocch[i] / Liciniani filii nomine
t(estamento) [p(oni) i(ussit)].*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 9994; Kurilić 1999, kat. br. 2049;
HD060136; EDCS-30800341.

69

(Sl. / Fig. 13)

Teritorij (II): IADER

Nalazište: Sali

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

*[-?] T(itius?) Arthin(us?) / (centurio?) (cohortis
milliariae?) v(oto) s(uscepto) / Her(culi?) v(otum)
s(olvit).*

Datacija: kasni principat

Objava: *AE* 1994, 1371; Kurilić 1999, kat. br. 2817;
Kurilić 1994, 234.

Sl. 13: Žrtvenik iz Sali na Dugom otoku; kat. br. 69 (Kurilić
1994, T. 10: 2. Foto: A. Uglešić).

Fig. 13: Altar from Sali on the island of Dugi Otok; Cat.
no. 69.

70

(Sl. / Fig. 14)

Teritorij: IADER

Nalazište (I?): Žman

Vrsta: baza

Struktura – podstruktura: A – A2.1

Tekst:

Sl. 14: Ulomak votivnog reljefa iz Žmana s Dugog otoka; kat. br. 70 (Arheološki muzej Zadar, čuvaonica; inv. br. A27784. Foto: dokum. AMZd).

Fig. 14: Fragment of a votive relief from Žman on the island of Dugi Otok; Cat. no. 70.

*D(ianae) A(ugustae) s(acrum). / [E]u(h)emer(us)
servus Aug(usti) / v(otum) l(ibens) s(olvit) m(erito).*

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 928; Kurilić 1999, kat. br. 2126; *lupa* 22914; *HD*034593; *EDCS*-10000938.

71

Teritorij: IADER

Nalazište (II): Galovac

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: B – B1

Tekst:

*Q(uintus) Septimius Naso / Libero Patri et Iuno-
nibus et Silvan[o] / concilio deorum / v(otum)
s(olvit) l(ibens) m(erito).*

Datacija: kasni principat

Objava: Medini 1987, 125; Kurilić 1999, kat. br. 2119; *lupa* 23061; *EDCS*-63400070.

72

Teritorij: IADER

Nalazište (II): Galovac

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: B – B1

Tekst:

*I Mac. le[g(io)] / [I]ovi O(ptimo) M(aximo) /
v(otum) [s(olvit)] l(ibens) m(erito).*

Datacija: principat

Objava: Kurilić 2006, nr. 4; Kurilić 1999, kat. br. 2744; Belošević 1990, 234; *EDCS*-57200004.

73

Teritorij: IADER

Nalazište (II): Biograd na moru

Vrsta: epistylum

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

Liber[o patri sacrum] / Hiberus vili[us posuit].

Datacija: kasni principat

Objava: *ILLug* 873; Kurilić 1999, kat. br. 2116; HD014086; EDCS-10000884.

74

(Sl. / Fig. 15)

Teritorij: IADER

Nalazište (I): Vrana kod Biograda

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: D – D1

Tekst:

Iulia Mu[sa] Iuliaes(!) / Veraes(!) / v[otum] s[olvit] l[ibens] m[erito].

Datacija: kasni principat

Objava: *AE* 1975, 678; HD010867; EDCS-09400590; Kurilić 1999, kat. br. 2874.

Sl. 15: Žrtvenik iz Vrane nedaleko od Zadra; kat. br. 74 (Arheološki muzej Zadar, stalni postav; inv. br. A3394. Foto: dokum. AMZd).

Fig. 15: Altar from Vrana near Zadar; Cat. no. 74.

75

Teritorij: CORINIUM

Nalazište (II): Karin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

Iano Pa[tri]. / Q. Ennius [-] / f[ilius] Agrippa / v[otum] s[olvit] l[ibens] m[erito].

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 2881; Kurilić 1999, kat. br. 2256; HD060047; EDCS-28400133.

76

Teritorij: CORINIUM

Nalazište: Karin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

Latra[e]. / Q. Calpurnius Sex. f[ilius] Ser[gi]a tribu F[uscus?] / [v[otum] s[olvit] l[ibens] m[erito].

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 9970; Kurilić 1999, kat. br. 2410; HD060034; EDCS-30301478.

77

Teritorij: CORINIUM

Nalazište (II): Karin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

[-----] / [---]ius C [f[ilius]] Se[r]gia tribu?) / [--]um Latra[e ---].

Datacija: principat

Objava: *CIL* III 9971; Kurilić 1999, kat. br. 2411; HD060038; EDCS-30301479.

78

Teritorij: CORINIUM

Nalazište (II): Karin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

Libero Patr(i) / Q. Ostilius / [Ba]rcinus v[otum] f[ecit].

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 2864; Kurilić 1999, kat. br. 2731; HD030510; EDCS-10101884.

79

Teritorij: CORINIUM

Nalazište (II): Karin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: G – G3

Tekst:

D[iis] deabusq[ue] / secundum inter/p[ro]p[ter]et[r]ationem Cla[udii] Apollinis.

Datacija: principat

Objava: *CIL* III 2880; Kurilić 1999, kat. br. 2264; HD060045; EDCS-28400132.

80

Teritorij: CORINIUM

Nalazište (II): Karin – kod pravoslavne crkve
(Karin – near the Orthodox church)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

*Iovi. / Kalpurn/ia Peculi/aris /^s v(otum) s(olvit)
l(ibens) m(erito).*

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 2862; Kurilić 1999, kat. br. 2730;
HD035649; *EDCS-10101883*.

81

Teritorij: CORINIUM

Nalazište (II): Karin – gradina Miodrag
(Karin – Miodrag hillfort)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

*Iovi O(ptimo) M(aximo). / [---l?]er() L. l(ibertus)
Seve[rus] / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 9968; Kurilić 1999, kat. br. 2408;
HD035650; *EDCS-30301477*.

82

Teritorij: CORINIUM

Nalazište (II): Kašić – Begovača

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: G – G2.1

Tekst:

Nimfi/s(!) A(ugustis) s(acrum).

Datacija: principat

Objava: *ILLug* 866; Kurilić 1999, kat. br. 2142; *lupa*
22942; *HD034502*; *EDCS-10000877*.

83

Teritorij: CORINIUM

Nalazište (I?): Pridraga – Čuliguše

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1.1

Tekst:

*I(ovi) O(ptimo) M(aximo) / P(ublius?) Ae(lius?)
M(aximus?) / p(osuit).*

Datacija: principat

Objava: *CIL* III 15046²; Kurilić 1999, kat. br. 2407;
HD035654; *EDCS-32200007*.

84

Teritorij: CORINIUM

Nalazište (II): Pridraga – Batura kuća

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

Libero / [patri? / ----?].

Datacija: principat

Objava: *CIL* III 15046; Kurilić 1999, kat. br. 2589;
lupa 22931; *HD059932*; *EDCS-32200006*.

85

Teritorij: CORINIUM

Nalazište (II): Pridraga – Batura kuća

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

*[-----] / Oppia / C. f(ilia) / [A?]equina / v(otum)
s(olvit) l(ibens) m(erito).*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 15046¹; Kurilić 1999, kat. br. 2590;
lupa 22928; *HD035655*; *EDCS-30200439*.

86

Teritorij: SIDRONA

Nalazište (II): Medviđa

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

*Titia M. filia / Rufina / T[-----] / v(otum) s(olvit)
l(ibens) [m(erito)].*

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 2844; Kurilić 1999, kat. br. 2717;
HD035459; *EDCS-10101867*.

87

Teritorij: SIDRONA

Nalazište (II): Medviđa – gradina Milanko

(Medviđa – Milanko hillfort)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

[---]opfelio / [---]dim[---]

Datacija: principat

Objava: *ILLug* 2846; Kurilić 1999, kat. br. 2718;
HD035460; *EDCS-10101869*.

88

(Sl. / Fig. 16)

Teritorij: SIDRONA

Nalazište (II): Obrovac – Zelengrad

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A2

Tekst:

*Val(etudini) Sta(---) sac(rum) / Lurnio Cal(lpurnia?)
/ v(otum) s(olvit) l(ibens).*

Datacija: rani principat

Sl. 16: Žrtvenik iz Zelengrada kod Obrovca; kat. br. 88 (Arheološki muzej Zadar, čuvaonica; inv. br. A7276. Foto: dokum. AMZd).

Fig. 16: Altar from Zelengrad near Obrovac; Cat. no. 88.

Objava: *ILLug* 2849; Kurilić 1999, kat. br. 2721; *lupa* 22913; HD029694; EDCS-10101872.

89

Teritorij: NEDINUM
Nalazište (II): Nadin – Gradina
Vrsta: ara
Struktura – podstruktura: C – C1
Tekst:

Lat(rae) // [v(otum) s(olvit)] // l(ibens) m(erito).

Datacija: principat

Objava: *CIL* III 15042; Kurilić 1999, kat. br. 2584; HD057697; EDCS-32200001.

89a

Teritorij: NEDINUM
Nalazište (II): Nadin – Gradina
Vrsta: ara?
Struktura – podstruktura: B – B1
Tekst:

Calpurn/ia C. f(ilia) Ceu/na Latrae / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 2857; Kurilić 1999, kat. br. 2253; *lupa* 22920; HD058228; EDCS-28300186.

90

Teritorij: NEDINUM
Nalazište (II): Nadin – Gradina
Vrsta: tabula
Struktura – podstruktura: B – B1
Tekst:

[---? / ----A?]pli f. / [Lat]rae / [v(otum) s(olvit) l(ibens)] m(erito).

Datacija: principat

Objava: *CIL* III 15043; Kurilić 1999, kat. br. 2585; HD035658; EDCS-32200002.

91

Teritorij: NEDINUM
Nalazište (II): Nadin – Vrsaljko kuća
Vrsta: ara
Struktura – podstruktura: C – C1
Tekst:

[Libero?] / patri / [v(otum)] s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: principat

Objava: *CIL* III 15044; Kurilić 1999, kat. br. 2586; HD035660; EDCS-32200003.

92

Teritorij: NEDINUM
Nalazište (II): Nadin – Gradina
Vrsta: ara
Struktura – podstruktura: D – D1
Tekst:

Trosia / Prima / Buccionis l(iberta) / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 150445; Kurilić 1999, kat. br. 2587; *lupa* 23042; HD035657; EDCS-32200004.

93

Teritorij: NEDINUM
Nalazište (II): Nadin
Vrsta: ara
Struktura – podstruktura: B – B3
Tekst:

T.(?) Octavius / C. f. Macer (centurio) / coh(ortis) I / Liburnorum /⁵ Iano Patri / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 208; Kurilić 1999, kat. br. 2619; HD021805; EDCS-10000299.

94

Teritorij: NEDINUM
Nalazište (II): Nadin – Gradina
Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **B** – B1

Tekst:

L. S{ii}<=e>n(tius?) / P(atri) Iano / [v(otum)? s(olvit)?] l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 870; Kurilić 1999, kat. br. 2644; *HD*034505; *EDCS*-10000881.

95

Teritorij: NEDINUM

Nalazište (II): Nadin – Gradina

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **A** – A2

Tekst:

Trivis / sacr(um). / C. Iulius / Celer /⁵ v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 871; Kurilić 1999, kat. br. 2645; *lupa* 22930; *HD*034506; *EDCS*-10000882.

96

Teritorij: NEDINUM

Nalazište (II): Nadin – Vrsaljko kuća

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **B** – B1

Podstruktura:

Tekst:

Baebiu[s] / Priscu[s] / Volcano / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 2975; Kurilić 1999, kat. br. 2737; *lupa* 22971; *HD*035659; *EDCS*-10101893.

97

Teritorij: NEDINUM

Nalazište (II): Nadin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **B** – B1

Tekst:

[In memori??]/a[m? C. Octavi(i)?] / Raeci f(ili?) Tur[i-?] / T. Octavius / C. f. Labia(v)us(?) / Ian(o) Patri / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito)

Datacija: rani principat

Objava: Kurilić 1999, kat. br. 2877

98

Teritorij: NEDINUM

Nalazište (II): Nadin – Goridolina

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **D** – D1

Podstruktura:

Tekst:

Sexta Lartia / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: principat

Objava: *ILLug* 209; Kurilić 1999, kat. br. 2881; *lupa* 22933; *EDCS*-63400014.

99

Teritorij: NEDINUM

Nalazište (II): Nadin – ispod gradine / Nadin – below the hillfort

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

[----- ? / -----] / Surici l(ibertus/-a) v(otum) / s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 203; Kurilić 1999, kat. br. 2896.

100

(*Sl. / Fig. 17*)

Teritorij: NEDINUM

Nalazište (II): Nadin – ispod gradine / Nadin – below the hillfort

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

Iovi O(ptimo) M(aximo) / s(acrum). / V(oto?) s(uscepto?) V/ince/⁵ntiu[s?] / v(otum?) p(osuit?).

Datacija: principat

Objava: *CIL* III 9959; Kurilić 1999, kat. br. 2402; *lupa* 23067; *HD*058225; *EDCS*-30301468.

100a

Teritorij: NEDINUM

Nalazište (II): Nadin – crkva / Nadin – church

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **B** – B1

Tekst:

[?P]upillor(um) / Moicorum / liberta / Dumma La/⁵trae v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 2858; Kurilić 1999, kat. br. 2254; *HD*058151; *EDCS*-28300187.

100b

Teritorij: NEDINUM

Nalazište (II): Nadin – župna kuća (Nadin – parish house)

Vrsta: ara?

Struktura – podstruktura: **B** – B1

Tekst:

C. Iulius / Picusi f(ilius) / Ceunus / Latrae /⁵ v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Sl. 17: Žrtvenik iz Nadina; kat. br. **100** (Arheološki muzej Zadar, čuvaonica; inv. br. A7476. Foto: dokum. AMZd).
Fig. 17: Altar from Nadin; Cat. no. **100**.

Objava: *CIL* III 2859; Kurilić 1999, kat. br. 2255;
*HD*058230; *EDCS*-28300188.

101

Teritorij: NEDINUM
Nalazište (II): Nadin – Vrsaljko kuća
Vrsta: tabula
Struktura – podstruktura: ?
Tekst:

[Fo]rtun<a>e / [Aug(ustae)?] s(acrum) / [----
-----?].

Datacija: principat

Objava: *CIL* III 13258; Kurilić 1999, kat. br. 2462;
*HD*058144; *EDCS*-31400333.

102

Teritorij: NEDINUM

Nalazište (II): Smilčić

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

*Iovi O(ptimo) / [Max]s[imo] / ex vot(o) /⁵ Marcus
Ac/[----].*

Datacija: kasni principat

Objava: *CIL* III 9957; Kurilić 1999, kat. br. 2400;
*HD*058223; *EDCS*-30301466.

103

Teritorij: NEDINUM

Nalazište (II): Korlat

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: B – B1

Tekst:

*Recus Senti/us Iovi Op<t>i(mo) / Maxumo,
v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 9958; Kurilić 1999, kat. br. 2401;
*HD*058224; *EDCS*-30301467.

104

Teritorij: ASSERIA

Nalazište (II): Asseria – ispod brda
(Asseria below the hill)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A3.2

Tekst:

*I(ovi) O(ptimo) M(aximo). / Cassia Pa[uli?]/[n?]
a ex v[oto] / [po]su[it].*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 9933; Kurilić 1999, kat. br. 2382;
*HD*058027; *EDCS*-30301440.

105

Teritorij: ASSERIA

Nalazište (II): Asseria

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

*[----] / T. Domiti/us Severu[s] / [v(otum) s(olvit)
l(ibens) m(erito)].*

Datacija: rani principat

Objava: *ILIug* 859; Kurilić 1999, kat. br. 2139;
*HD*034405; *EDCS*-10000870.

106

Teritorij: ASSERIA

Nalazište (II): Asseria – ispod Atlagić kule
(Asseria – below the Atlagić tower)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **H**

Tekst:

*Volltisa / Iovi v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito)
/ Caminis l(iberta).*

Datacija: rani principat

Napomena: specifičan poredak riječi.

(Note: peculiar word distribution.)

Objava: *ILLug* 856; Kurilić 1999, kat. br. 2141; *lupa* 22988; *HD034402*; *EDCS-10000867*.

107

Teritorij: ASSERIA

Nalazište (II): Asseria

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **B** – B1

Tekst:

*Rubria / Ceuni f(ilia) Pola / Saluti / v(otum)
s(olvit) [l(ibens) m(erito)].*

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 868; Kurilić 1999, kat. br. 2143; *HD034504*; *EDCS-10000879*.

108

Teritorij: ASSERIA

Nalazište (II): Asseria

Vrsta: ara?

Struktura – podstruktura: **A** – A1

Tekst:

*[I]ano [Patri?]. / L. Publicius / Tertius(?) / v(otum)
s(olvit) l(ibens) m(erito).*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 9932; Kurilić 1999, kat. br. 2381; *lupa* 22977; *HD058026*; *EDCS-30301439*.

109

Teritorij: ASSERIA

Nalazište (II): Asseria

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **?**

Tekst:

*Titiu[s] ----- / votum [-----] / laetus / [s(olvit)?]
m(erito).*

Datacija: kasni principat

Objava: *CIL* III 15020; Kurilić 1999, kat. br. 2553; *lupa* 22974; *HD057603*; *EDCS-31200517*.

110

Teritorij: ASSERIA

Nalazište (II): Asseria

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **A** – A2

Tekst:

*Libero Patri / sac(rum). / Iulia Firmi/lla v(otum)
s(olvit) l(ibens) /⁵ m(erito).*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 9934; Kurilić 1999, kat. br. 2383; *HD058028*; *EDCS-30301441*.

111

Teritorij: ASSERIA

Nalazište (II): Asseria

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **E** – E1

Tekst:

[M(atri)] M(agnae). / C. Petronius / Philippus.

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 9935; Kurilić 1999, kat. br. 2384; *HD058029*; *EDCS-30301442*.

112

Teritorij: ASSERIA

Nalazište (II): Asseria

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **?**

Tekst:

*[-----] / Vadisa / v(otum) s(olvit) l(ibens)
m(erito).*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 9936; Kurilić 1999, kat. br. 2385; *lupa* 23036; *HD058030*; *EDCS-30301443*.

113

Teritorij: ASSERIA

Nalazište (II): Podgrađe

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **B** – B1

Tekst:

*[L.? Do]mitiu[s] / [R]ufus / [L]atrae / v(otum)
s(olvit) l(ibens) m(erito).*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 15018; Kurilić 1999, kat. br. 2551; *lupa* 22878; *HD057623*; *EDCS-31200515*.

114

Teritorij: ASSERIA

Nalazište (II): Podgrađe

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **?**

Tekst:

*{I}<L.??> Dom[itius] / Ru[fus] / [----] / v(otum)
s(olvit) l(ibens) m(erito)].*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 15019; Kurilić 1999, kat. br. 2552; *HD057618*; *EDCS-31200516*.

115

Teritorij: ASSERIA

Nalazište (II): Podgrađe

Vrsta: vas votivum

Struktura – podstruktura: **A** – A1

Tekst:

[Liberio Patri Pro]cul(us) vo[tum soluit libens merito].

Datacija: principat

Objava: AE 2005, 1191.

116

Teritorij: ASSERIA

Nalazište (II): Podgrađe

Vrsta: ara?

Struktura – podstruktura: **B** – B1

Tekst:

C. Ar/runt(ius) / I(ovi?) v(otum) s(olvit) l(ibens).

Datacija: rani principat

Objava: Fadić 1990, 720, kat. br. 9; Kurilić 1999, kat. br. 2812.

117

Teritorij: ASSERIA

Nalazište (II): Perušić

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **B** – B1

Tekst:

T(itius?) Caper / Silva(no) / s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: CIL III 2848; Alföldy 1969, 170, s.v. Caper; Kurilić 1999, kat. br. 2249; HD058020; EDCS-28300177 (linea 1: T(itus) Caper(ius)?)

118

Teritorij: ASSERIA

Nalazište (II): gradina kod Perušića (hillfort near Perušić)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **D** – D1

Podstruktura:

Tekst:

Vesia / C. f. Qui/ncta / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: CIL III 9937; Kurilić 1999, kat. br. 2386; lupa 22941; HD058031; EDCS-30301449.

119

Teritorij: ASSERIA?

Nalazište (II): Asseria?

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **D** – D1

Tekst:

Minuci(a) / Secunda / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: CIL III 13994; Kurilić 1999, kat. br. 2482; lupa 22969; HD058063; EDCS-31900021.

120

(Sl. / Fig. 18)

Teritorij: ASSERIA?

Nalazište (II): Asseria?

Vrsta: ara?

Struktura – podstruktura: **A** – A1

Tekst:

Sil(vano) Sil(vestri) Q(uintus) P(---) v(otum) l(ibens).

Datacija: principat

Objava: Medini 1974; lupa 22889; EDCS-63400022.

Sl. 18: Žrtvenik možda iz Aserije; kat. br. **120** (Arheološki muzej Zadar, čuvaonica; inv. br. A7338. Foto: dokum. AMZd).
Fig. 18: Altar perhaps from Asseria; Cat. no. **120**.

121

Teritorij: ASSERIA?

Nalazište (II): Asseria?

Vrsta: epistylum

Struktura – podstruktura: **H**

Tekst:

Latrae A[ug(ustae) sac(rum)?] / libentes Gem[---] / sub Clod(io) Gem[---] / aedile [--- ? ---?].

Datacija: rani principat

Objava: Medini 1984, 227; Kurilić 1999, kat. br. 2873; EDCS-57200136.

122

Teritorij: ASSERIA?

Nalazište (II): Asseria?

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **A** – A4.3

Tekst:

[S(ilvano)] A(ugusto) s(acrum). / [. S]eptimius / Andes / veteranus /⁵ v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: kasni principat

Objava: Kurilić 1999, kat. br. 2878; lupa 23009; EDCS-63400052.

123

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Burnum

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **A** – A4.4

Tekst:

I(ovi) O(ptimo) M(aximo) / et G(enio) loci / M. Aurel(ius) / Dalmata /⁵ protect(or) co(n)s(ularis) / pro b(ene) f(icio) / l(ibens) p(osuit).

Datacija: kasni principat

Objava: *ILIug* 831; Kurilić 1999, kat. br. 2146; lupa 23076; HD034382; EDCS-10000843.

124

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Burnum

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **A** – A4

Tekst:

I(ovi) O(ptimo) M(aximo). / C. Iulius / Victorin(us) b(ene)f(iciarius) co(n)s(ularis) / v(otum) s(olvit).

Datacija: kasni principat

Objava: *ILIug* 830; Kurilić 1999, kat. br. 2145; lupa 22972; HD034381; EDCS-10000842.

125

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Burnum

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **E** – E4

Tekst:

I(ovi) O(ptimo) M(aximo), / Iunoni, Mi/nerv(ae) P. Ael(ius) Se/cund(us) mil(es) l[eg(ionis)] /⁵ I Adi(utricis) b(ene)f(iciarius) co[(n)s(ularis)].

Datacija: kasni principat

Objava: *ILIug* 832; Kurilić 1999, kat. br. 2147; HD034383; EDCS-10000844.

126

(Sl. / Fig. 19)

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Burnum

Vrsta: ara

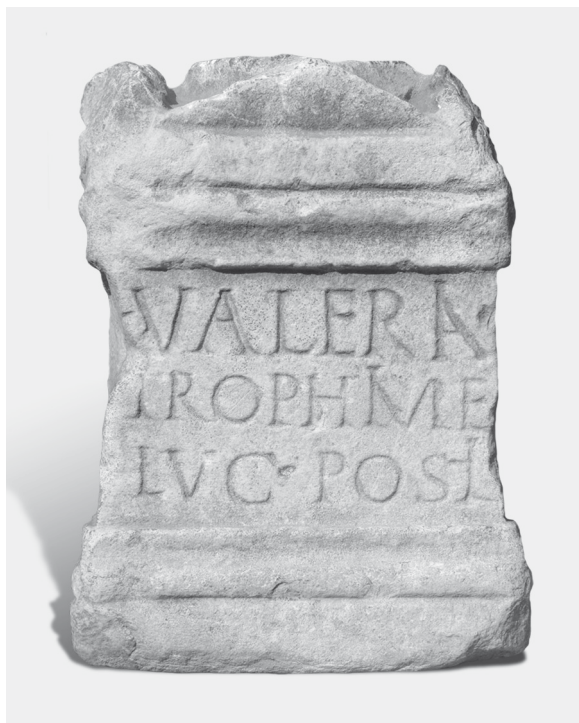
Struktura – podstruktura: **B** – B1.1

Tekst:

Valeria Trophime / Luc() pos<u>it.

Datacija: kasni principat

Objava: *CIL* III 9921; Kurilić 1999, kat. br. 2372; HD061483; EDCS-30301416.

Sl. 19: Žrtvenik iz Burnuma; kat. br. 126 (Arheološki muzej Split; inv. br. A-242. Foto: M. Radaljć).

Fig. 19: Altar from Burnum; Cat. no. 126.

127

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Burnum

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **A** – A4.2

Tekst:

Herculi s[ac(rum)]. / Claudius / Peregrinu[s] / dec(urio) coh(ortis) I Be[l]/⁵garum, v(otum) s(olvit) / l(ibens) m(erito).

Datacija: kasni principat

Objava: *CIL* III 14980; Kurilić 1999, kat. br. 2516; *lupa* 23024; *HD*014697; *EDCS*-32700556.

128

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Burnum

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

Iovi O(ptimo) M(aximo) / Depuls[ori] / et Deabu[s] / Ce[l](estis)? Pri[--] / [-----].

Datacija: principat

Objava: *CIL* III 14981; Kurilić 1999, kat. br. 2517; *HD*061326; *EDCS*-32700557.

129

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Burnum

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

I(ovi) O(ptimo) M(aximo). / Titulenus / [R] / espectus / [-----]tim / [-----]

Datacija: kasni principat

Objava: *CIL* III 14982; Kurilić 1999, kat. br. 2518; *HD*061327; *EDCS*-32700558.

130

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Burnum

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: C – C2

Tekst:

Maiores / sa(crum). V(otum) / s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: principat

Objava: *CIL* III 14983; Kurilić 1999, kat. br. 2519; *HD*061328; *EDCS*-32700559.

131

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Burnum

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: F – F1

Tekst:

C. Valerius / Euhodus / Silvano.

Datacija: kasni principat

Objava: *CIL* III 14984; Kurilić 1999, kat. br. 2520; *lupa* 22985; *HD*061329.

132

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Burnum

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

S(oli) I(nvicto) C(aius) [---]il(---) / Secun/d(us) v(otum) l(ibens) s(olvit).

Datacija: rani principat

Objava: *CIMRM* 1855; *CIL* III 14986; *HD*053170 (linea 1: *Sil(vano) [S]il(vestri)?*); Kurilić 1999, kat. br. 2521; *EDCS*-32700561.

133

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Burnum

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A4

Podstruktura:

Tekst:

I(ovi) O(ptimo) [M(aximo)]. / T. Aure[li] / us Pot[ens?] / b(ene)f(iciarius) co(n)s(ularis) [leg(ionis)] /⁵ V Ma[c(edonicae)] / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: kasni principat

Objava: *ILIug* 2807; Kurilić 1999, kat. br. 2698; *HD*025906; *EDCS*-10101835.

134

(*Sl. / Fig. 20*)

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Burnum

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

[-] Au[g.?] / INDAC[.]S(?) / L. Quintiu[s] / Saecular[is] /⁵ v(otum) s(olvit) l(ibens) [m(erito)].

Datacija: rani principat?

Objava: Kurilić 1999, kat. br. 2891; *lupa* 23136.

135

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Burnum

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

[-voto?] su[scepto?] / [v(otum)] l(ibens) s(olverunt) m(erito). / Nice[phorus?] / [et? T]hallu[sa?].

Datacija: rani principat

Napomena: neobičan poredak riječi u tekstu.

(Note: peculiar word distribution.)

Objava: *CIL* III 14987; Kurilić 1999, kat. br. 2522; *lupa* 22966; *HD*061330; *EDCS*-32700562.

Sl. 20: Žrtvenik iz Burnuma; kat. br. 134 (Arheološki muzej Zadar, čuvaonica; inv. br. A7445. Foto: dokum. AMZd).
Fig. 20: Altar from Burnum; Cat. no. 134.

136

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Ivoševci

Vrsta: anaglyphum

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

[-----]rus eq(ues) R(omanus) donu[m dedit].

Datacija: dominat

Objava: *ILLug* 833; Kurilić 1999, kat. br. 2148; HD011491; EDCS-10000845.

137

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Ivoševci

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: B – B1.1

Tekst:

Tytulius / Panentis / Sil/vano Do⁵mestico pos(uit).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 14985; Kurilić 1999, kat. br. 2151; *lupa* 23078; HD034398; EDCS-30200433.

138

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Ivoševci

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: B – B1

Tekst:

Coran/us Iovi/l<a>e v(otum) s(olvit).

Datacija: principat

Objava: *CIL* III 9898; Medini 1979, 137 ss., sl. 1–3; Kurilić 1999, kat. br. 2168; HD004225; EDCS-30301398.

139

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Ivoševci

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A4

Tekst:

Iovi O(ptimo) M(aximo). / T. Fufisius sig(nifer) / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 9899; Kurilić 1999, kat. br. 2169; HD061475; EDCS-30301399.

140

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Ivoševci

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

C.? Voc?[conius?] / M. f(ilius) Iovi [----].

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 9900; Kurilić 1999, kat. br. 2170; HD061477; EDCS-30301400.

141

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Ivoševci

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

[-----] / *Iovi O(ptimo) M(aximo) v(otum) s(olvit) / l(ibens) m(erito).*

Datacija: principat

Objava: *CIL* III 9901; Kurilić 1999, kat. br. 2171; HD061478; EDCS-30301401.

142

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Šupljaja

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: B – B4.1

Tekst:

C. Helvius / Maximi/nus Iovi O(ptimo) Ma/ximo ex vis/o aram posuit.

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 2821; Kurilić 1999, kat. br. 2163; HD058158; EDCS-28300150.

143

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Šupljaja

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

*I(ovi) O(ptimo) M(aximo). / L. Ter(entius?) A[le]/
xan[der] / [v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito)].*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 2822; Kurilić 1999, kat. br. 2164;
*HD*058159; *EDCS*-28300151.

144

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Šupljaja

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A4.1

Tekst:

*I(ovi) O(ptimo) M(aximo). / C. Vib(ius) Iulia/
nus miles le[g(ionis)] I Adiutr(icis) fec[it].*

Datacija: kasni principat

Objava: *CIL* III 2823; Kurilić 1999, kat. br. 2235;
*HD*035390; *EDCS*-28300152.

145

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Šupljaja

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

*I(ano?) [P(atri)]. / P. Ae[l(ius)] Cas[tus?] /
v(otum) s(olvit) libe(n)s [l(aetus)] / m(erito)
so[mnio admonitus?].*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 14321¹⁴; Kurilić 1999, kat. br. 2156;
*HD*058126; *EDCS*-32300040.

146

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Šupljaja

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1

Podstruktura:

Tekst:

*Iovi v(otum) / solvit / G(aius) Caliu[s] / l(ibens)
l(aetus?) m(erito).*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 2829; Kurilić 1999, kat. br. 2166;
*HD*058163; *EDCS*-28300149.

147

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Rudele

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

*I(ovi) O(ptimo) M(aximo). / [..] Billian[ius] /
[..] f(ilius) Verus b(ene)f(iciarius) / co(n)s(ularis)
/⁵ [-----]*

Datacija: kasni principat

Objava: *CIL* III 2829; Kurilić 1999, kat. br. 2166;
*HD*035388; *EDCS*-10101832.

148

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Đevrske

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: C – C1

Tekst:

Libero / Patri / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: principat

Objava: *ILIug* 2890; Kurilić 1999, kat. br. 2740;
lupa 22932; *HD*035673; *EDCS*-10101906.

149

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Oton

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

*I(ovi) O(ptimo) M(aximo) C(apitolino). / P. Ae-
lius / Andes / Barcini (filius) /⁵ v(otum) s(olvit)
l(ibens) m(erito).*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 2824; Kurilić 1999, kat. br. 2175;
*HD*058254; *EDCS*-2830015.

150

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Bobodol

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A2.1

Tekst:

*M(arti) (vel M(ercurio)) A(ugusto) s(acrum).
Q(uintus) B. R. F. N. v(oto) s(uscepto) v(otum)
l(ibens) s(olvit).*

Datacija: principat

Objava: *CIL* III 2826; Kurilić 1999, kat. br. 2236;
*HD*061402; *EDCS*-28300155.

151

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Bobodol

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A2

Tekst:

Neptuno sac(rum). L. Lip[---] / v(otum) s(olvit) l(ibens) [m(erito)?].

Datacija: principat

Objava: *CIL* III 2827; Kurilić 1999, kat. br. 2237; HD061403; EDCS-28300156.

152

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): Palanka (Zvonigrad) kod Knina (Palanka (Zvonigrad) near Knin)

Vrsta: stela

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

D(eo) p() / Q(uintus) V() Ph(ilippus) v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: kasni principat

Objava: *ILLug* 2803; Kurilić 1999, kat. br. 2695.

153

Teritorij: BURNUM

Nalazište (II): između Dobropoljaca i Nunića (blizu Kistanja)

(between Dobropoljci and Nunići, near Kistanje)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: D – D1

Tekst:

C. Atilius / Macedo / v(otum) s(olvit).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 9902; Kurilić 1999, kat. br. 2371; HD061479; EDCS-30301402.

154

Teritorij: BURNUM?

Nalazište: ?

Vrsta: ara?

Struktura – podstruktura: A – A4

Tekst:

I(ovi) O(ptimo) M(aximo). / M[---] C[---] P / [l]eg(ionis) [---] b(ene)f(icarius) / co(n)s(ularis) v(otum) l(ibens) s(olvit).

Datacija: kasni principat

Objava: Marun 1998, 56; Sinobad 2010, 145.

155

Teritorij: ALVERIA?

Nalazište (I?): Ostrovica – Labertuša

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: E – E3

Tekst:

I(ovi) O(ptimo) M(aximo). / Iulius Ge/minus / ex voto sus/cepto.

Datacija: kasni principat

Objava: *CIL* III 14978; Kurilić 1999, kat. br. 2219; HD014694; EDCS-32700550.

156

Teritorij: ALVERIA?

Nalazište (II): Ostrovica

Vrsta: tabula

Struktura – podstruktura: A – A4.3

Tekst:

Marti Aug(usto) / sac(rum). / C. Terentius / Celsus, evoc(atus) /⁵ Aug(usti), v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 14321²; Kurilić 1999, kat. br. 2423; HD061660; EDCS-32300038.

157

Teritorij: ALVERIA?

Nalazište (II): Dobropoljci

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: B – B1

Tekst:

T. Iulius / Dianae / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 13993; Kurilić 1999, kat. br. 2481; lupa 22939; HD058062; EDCS-31900020.

158

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: G – G1

Tekst:

Apollini(?)

Datacija: principat

Napomena: nije poznat točan tekst; spominje ga samo Medini, i to ovako: manja ara, bez epiteta božanstva i imena dedikanta (Medini 1970, 132 bilj. 6); možda isti kao i br. 181.

(Note: exact text of the monument is unknown; it is known by Medini's description alone: it's a small ara, with no epithet of the deity or the dedicator's name (Medini 1970, p. 132 note. 6); perhaps the same as nr. 181.)

Objava: *ILLug* 813; Medini 1970, 132 bilj. 6; Kurilić 1999, kat. br. 2629; EDCS-10000825.

159

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: G – G1

Tekst:

Dianae

Datacija: principat

Objava: *ILLug* 2822; Kurilić 1999, kat. br. 2702; *lupa* 22927; *HD*035404; *EDCS*-10101846.

160

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **H**

Tekst:

Lun<a>e / votu[m] / solvi(t) lib[ens] / Myrin[e].

Datacija: kasni principat

Napomena: specifičan poredak riječi.

(Note: peculiar word distribution.)

Objava: *ILLug* 816; Kurilić 1999, kat. br. 2632; *lupa* 22947; *HD*034367; *EDCS*-10000828.

161

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **B – B1**

Tekst:

L. Aeroni/us Silvano / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 9882; Kurilić 1999, kat. br. 2367; *HD*061582; *EDCS*-30301389.

162

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **F – F2**

Tekst:

L. Iulius / Restitutus / Silvano / sacrum.

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 9883; Kurilić 1999, kat. br. 2368; *HD*034372; *EDCS*-10000833.

163

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **G – G2**

Tekst:

Silva[no] / sacrum.

Datacija: principat

Objava: *ILLug* 820; Kurilić 1999, kat. br. 2636; *lupa* 22943; *HD*034371; *EDCS*-10000832.

164

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **B – B1**

Podstruktura:

Tekst:

T. Darmo(cus) / Iano / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 815; Kurilić 1999, kat. br. 2631; *lupa* 22924; *HD*034366; *EDCS*-10000827.

165

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **B – B1**

Tekst:

Iulia / [.] f(ilia) Te[r]tulla / [N]ymp<h>is / [v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito)].

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 817; Kurilić 1999, kat. br. 2633; *lupa* 22946; *HD*034368; *EDCS*-10000829.

166

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **B – B1**

Podstruktura:

Tekst:

Terentia / T. f. Secund[a] / Nymphis / [v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito)].

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 818; Kurilić 1999, kat. br. 2634; *lupa* 22935; *HD*034369; *EDCS*-10000830.

167

Teritorij: VARVARIA

Nalazište: (II) Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **?**

Tekst:

[-----] / [Ny]mp<h>is / [v(otum)] s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: principat

Objava: *ILLug* 819; Kurilić 1999, kat. br. 2635; *HD*034370; *EDCS*-10000831.

168

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

Iano / Patri / sacru[m] / [-----].

Datacija: principat

Objava: *ILLug* 814; Kurilić 1999, kat. br. 2630; HD034365; EDCS-10000826.

169

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: D – D1

Podstruktura:

Tekst:

[A?]eta / Aeronia / C. f(ilia) v(otum) s(olvit) l(ibens) [m(erito)].

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 822; Kurilić 1999, kat. br. 2637; HD034373; EDCS-10000834.

170

(Sl. / Fig. 21)

Teritorij (II): VARVARIA

Nalazište: Bribir

Vrsta: ara

Sl. 21: Žrtvenik iz Varvarije; kat. br. 170 (Arheološki muzej Zadar, čuvaonica; inv. br. A7316. Foto: dokum. AMZd).
Fig. 21: Altar from Varvaria; Cat. no. 170.

Struktura – podstruktura: B – B1

Tekst:

Mutilia / [. f(ilia)] Maxi(ma) / [.]VAZICN[.(?)] / [v(otum)] s(olvit) l(ibens)

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 823; Kurilić 1999, kat. br. 2638; lupa 22938; HD034374; EDCS-10000835.

171

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

[----- sa]/cr[um] / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 824; Kurilić 1999, kat. br. 2639; HD034375; EDCS-10000836.

172

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

Darmoca / Ceunae l(iberta) Secunda / [----- / v(otum)] s(olvit) l(ibens) [m(erito)?].

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 828; Kurilić 1999, kat. br. 2642; lupa 22936; HD034379; EDCS-10000840.

173

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: G – G2.1

Tekst:

[Si]lvano / Aug(usto) sac(rum).

Datacija: principat

Objava: Kurilić 1999, kat. br. 2913.

174

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: B – B1

Podstruktura:

Tekst:

Tertia / Claudia / Trivis / v(otum) s(ovit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 2824; Kurilić 1999, kat. br. 2704; HD025903; EDCS-10101848.

175

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

Libero / Patri. / [.] Aurelius / [----- / ----- ?].

Datacija: kasni principat?

Objava: Kurilić 1999, kat. br. 2897; *lupa* 22945; EDCS-63400036.

176

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: E – E3

Tekst:

Iovi Op(timo Maximo?). / Ti. Claud(ius) / Hesper / ex visu.

Datacija: rani principat

Objava: Kurilić 1999, kat. br. 2899; *lupa* 23073; EDCS-63400078.

177

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: C – C1

Podstruktura:

Tekst:

Iovi / O(ptimo) M(aximo) v(otum) / [s(olvit)?] {t}<l>ib(ens) [me(rito)?].

Datacija: principat

Objava: Kurilić 2006, 138 s., nr. 12; Kurilić 1999, kat. br. 2934; EDCS-57200005.

178

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A2

Tekst:

Silvano / sacrum. / Cl(audia) Satur/nina /^s s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: kasni principat?

Objava: Kurilić 2006, 138, nr. 13; Kurilić 1999, kat. br. 2935; EDCS-57200006.

179

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribirska Glavica

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

Iovi Tan(aro). / [—]s Aper[—] / [—

Datacija: rani principat?

Objava: Podrug, Brajković, Krnčević 2008, 197, kat. br. 97, slika; EDCS-59500040.

180

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribirska Glavica

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: E – E2

Tekst:

Isidi / sac(rum). / Raecia Mar/cella.

Datacija: rani principat

Objava: AE 1981, 696; Kurilić 1999, kat. br. 2919; Podrug, Brajković, Krnčević 2008, 84, sl. 29, 212 ss., kat. br. 118, slika; HD005428; EDCS-09001555.

181

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribirska Glavica

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: C – C1

Tekst:

Apollin(i) / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: principat

Napomena: možda isti kao br. 158.

(Note: perhaps the same as nr. 158.)

Objava: Podrug, Brajković, Krnčević 2008, 211, kat. br. 116, slika; EDCS-59500041.

182

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribirske Mostine

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: B – B1

Tekst:

C. Egnatius / Rogatus Sil/vano v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 2823; Kurilić 1999, kat. br. 2703; *lupa* 22940; HD035405; EDCS-10101847.

183

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Planičnik

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: C – C1.1

Tekst:

Libero / p(osuit vel -atri).

Datacija: principat

Objava: Podrug, Brajković, Krnčević 2008, 206, kat. br. 110.

184

Teritorij: COLENTUM

Nalazište (II): Murter – Gradina

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

[-----] / [-]nic[---] / [v(otum)] s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: principat

Objava: Kurilić 2004, 115–116, br. 5, sl. 6; Kurilić 1999, kat. br. 2830; EDCS-57200007.

185

Teritorij: SCARDONA

Nalazište (II): Skradin

Vrsta: basis

Struktura – podstruktura: C – C2

Tekst:

Veneri / Victrici / sacrum. / S(olvit) l(aeta) l(ibens) T(ertulla?)

Datacija: rani principat

Napomena: uvršten je u strukturu C2 jer je krajnje T nejasno.

(Note: C2 structure has been chosen because the final T is not clear.)

Objava: *CIL* III 2805; Kurilić 1999, kat. br. 2225; HD061632; EDCS-28300134.

186

Teritorij: SCARDONA

Nalazište (II): Skradin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A3.2

Tekst:

Genio / municipii / Fl(avii) Scard(onae) / C. Petronius /⁵ Firmus ob / honorem aug(uratus). / L(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 2802; Kurilić 1999, kat. br. 2209; Podrug, Brajković, Krnčević 2008, 228, br. 144, slika; HD058466; EDCS-28300131.

187

Teritorij: SCARDONA

Nalazište (II): Skradin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: G – G2

Tekst:

H(e)rc{e}<u>li / [s]acrum.

Datacija: principat

Objava: *CIL* III 14977; Kurilić 1999, kat. br. 2217; HD056612; EDCS-32700549.

188

Teritorij: SCARDONA

Nalazište (II): Skradin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

Iovi Ta/ranuco. / Arria Suc/cessa v(otum) s(olvit).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 2804; Kurilić 1999, kat. br. 2224; HD019324; EDCS-28300133.

189

Teritorij: SCARDONA

Nalazište (II): Skradin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

[-----] / Mu[---]a P. [f.] / Nertilla / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 2806; Kurilić 1999, kat. br. 2226; HD061633; EDCS-28300135.

190

Teritorij: SCARDONA

Nalazište (II): Skradin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

[-----] / [Au]gustalis / [S]atria Felicla, / [Sat]ria M. f. Secunda /⁵ v(otum) s(olverunt) l(ibentes) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *ILIug* 200; Kurilić 1999, kat. br. 2615; Podrug, Brajković, Krnčević 2008, 208 s., kat. br. 113, slika; HD033229; EDCS-10000291.

191

Teritorij: SCARDONA

Nalazište (II): Skradin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: E – E1

Tekst:

Iovi / Valer/ia / Rep(e)ntina.

Datacija: rani principat

Objava: Pedišić 1993, 185; Kurilić 1999, kat. br. 2826; Podrug, Brajković, Krnčević 2008, 193, kat. br. 93, slika; HD040015; EDCS-00380811.

192

Teritorij: SCARDONA

Nalazište (II): Skradin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A2

Tekst:

Iovi O(ptimo) M(aximo) sac(rum). / Oppia Tertul(la) / Volsi f(ilia) v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: Pedišić 1993, 188; Kurilić 1999, kat. br. 2827; Podrug, Brajković, Krnčević 2008, 195 s., kat. br. 95 slika; HD040031; EDCS-00380812.

193

Teritorij: SCARDONA

Nalazište (II): Skradin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: G – G2

Tekst:

I(ovi) O(ptimo) M(aximo) / Marti in/victo / sacrum.

Datacija: principat

Objava: CIL III 2803; Kurilić 1999, kat. br. 2223; HD019321; EDCS-28300132.

194

Teritorij: SCARDONA

Nalazište (II): Skradin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: G – G2

Tekst:

I(ovi) O(ptimo) M(aximo) / M(arti?) sac(rum)(?).

Datacija: kasni principat

Objava: Pedišić 1993, 192; Kurilić 1999, kat. br. 2828; Podrug, Brajković, Krnčević 2008, 194, kat. br. 94, slika; HD040032; EDCS-00380813.

195

Teritorij: SCARDONA

Nalazište (II): Skradin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: G – G1

Tekst:

Iovi O(ptimo) M(aximo) / Scardo/[n]ae.

Datacija: principat

Objava: Glavičić, Miletić 2011, 133 ss.; Podrug, Brajković, Krnčević 2008, 198, kat. br. 98, slika; EDCS-59500036.

196

Teritorij: SCARDONA

Nalazište (II): Skradin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A3.1

Tekst:

Trivia M(?) / M. T() M() / pro dio / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: principat

Objava: Pedišić 2001, 41; Podrug, Brajković, Krnčević 2008, 210, kat. br. 115, slika.

197

Teritorij: SCARDONA

Nalazište (II): Skradin

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: E – E1

Tekst:

Matri deum / Ma[g]nae / P. Do[—]s / Pub[—].

Datacija: principat

Objava: Glavičić, Miletić 2011, 118 ss.; Podrug, Brajković, Krnčević 2008, 213 s., kat. br. 119, slika; EDCS-59500037.

198

Teritorij: SCARDONA

Nalazište (II): Dubravice

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A1

Tekst:

I(ovi) O(ptimo) M(aximo). / L(ucius) Apuleius / Crispinianus / dedicavit.

Datacija: principat

Objava: Brajković 2009, 34, br. 10; Podrug, Brajković, Krnčević 2008, 71, sl. 19; EDCS-59500038.

199

Teritorij: SCARDONA

Nalazište (II): Bratiškovci

Vrsta: ara?

Struktura – podstruktura: G – G2

Tekst:

Iovi / sacrum.

Datacija: principat

Objava: Sinobad 2010, 196, br. 103; Marun 1998, 218.

200

Teritorij: SCARDONA

Nalazište (I?): Roški slap

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: B – B4.2

Tekst:

*C. Turranius / C. f. Severus / evoc(atus) Aug(usti)
/ [L]atrae aram /⁵ p(osuit).*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 2816; Kurilić 1999, kat. br. 2232; HD061638; EDCS-28300145.

201

Teritorij: SCARDONA?

Nalazište (II): Tribunj (*Trebocconi*)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: B – B4

Tekst:

*T. Plotius / Clemens / Libero pat(ri) / aram /
v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).*

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 2815; Kurilić 1999, kat. br. 2231; HD061637; EDCS-28300144.

202

Teritorij: SCARDONA?

Nalazište (II): Bašelovići (Stari Šibenik – Grebaštica)

Vrsta: ara?

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

Iovi. / T. Plotius / [---]

Datacija: rani principat

Napomena: spomenik možda potječe s teritorija Skardone.

(Note: monument perhaps belonged to the territory of Scardona.)

Objava: A. Kurilić, J. Baraka, *Boundary Stones from Roman Dalmatia – Some Recent Discoveries*. – Ne-objavljen poster / Unpublished poster presented at XIV Congressus internationalis epigraphiae Graecae et Latinae, Berlin, 27.–31. 8. 2012.

203

Teritorij: LIBURNIA INC.

Nalazište: ?

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: A – A2.2

Tekst:

*I(ano?) A(ugusto) s(acrum) / Cl(audius) Pri(mitivus
/ v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).*

Datacija: kasni principat

Objava: Kurilić 1999, kat. br. 2880; lupa 22978; EDCS-63400042.

204

Teritorij: LIBURNIA INC.

Nalazište: ?

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: C – C1.1

Tekst:

[He]rculi / Iovis f(ecit).

Datacija: principat

Objava: Kurilić 1999, kat. br. 2895; EDCS-57000048.

205

Teritorij: LIBURNIA INC.

Nalazište: ?

Vrsta: ara?

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

*[----- ?/ -----] / O (= Q.?) Pus(?) / vot(um)
s(olvit).*

Napomena: možda isti kao br. 120.

(Note: perhaps the same as nr. 120.)

Datacija: principat

Objava: Kurilić 1999, kat. br. 2898.

206

Teritorij: LIBURNIA INC.

Nalazište: ? Arheološki muzej u Zadru
(? Archaeological Museum in Zadar)

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: E – E2

Tekst:

Silvano sa[c(rum)]. / L. Valerius / Consta[ns].

Datacija: principat

Objava: Kurilić 1999, kat. br. 2910; lupa 22912; EDCS-63400031.

207

Teritorij: LIBURNIA INC.

Nalazište: ?

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: H

Tekst:

Ursus Muti(lius) pos(uit) / Iovi aram.

Datacija: kasni principat

Napomena: neobičan poredak riječi.

(Note: peculiar word distribution.)

Objava: Kurilić 1999, kat. br. 2879.

208

Teritorij: LIBURNIA INC.

Nalazište: ?

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: E – E1

Tekst:

Trivis. / C. Aristius / Clemens.

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 3159; Kurilić 1999, kat. br. 2348; EDCS-28600121.

209

Teritorij: LIBURNIA INC.

Nalazište: ?

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **H**

Tekst:

Iano patri / Aug(usto) sacrum. / C. Iulius C. f(ilius) Ser(gia) / Aetor aed(ilis), /⁵ donatus ab Ti. Caes(are), / Aug(usti) f(ilio), Augusto torq(ue) / maiore bello Delma/tico, ob honorem / II viratus cum liberis /¹⁰ suis posuit.

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 3158; Kurilić 1999, kat. br. 2874; *HD*062306; *EDCS*-28600118.

210

Teritorij: LIBURNIA INC.

Nalazište: ?

Vrsta: ara?

Struktura – podstruktura: **A – A1**

Tekst:

Dianae. C. Claudius Amethystus v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: principat

Objava: Medini 1974.

211

Teritorij: LIBURNIA INC.

Nalazište (II): uz Krku

(along the Krka River)

Vrsta: reljef

Struktura – podstruktura: **D – D1**

Tekst:

Maximianus {b}<v>ot/um sol{b}<v>it.

Datacija: kasni principat?

Objava: *CIL* III 3156b; Kurilić 1999, kat. br. 2345; *HD*062164; *EDCS*-28600116.

212

Teritorij: LIBURNIA INC.

Nalazište (II): Varvaria?/Burnum ?

Vrsta: ara

Struktura – podstruktura: **H**

Tekst:

Marti sac(rum). / Turus Longini f(ilus) / dec(urio) et sacerdotali(s) / pro suis et cognation(e) /⁵ Nantania / de suo (fecit) v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Datacija: rani principat

Objava: *ILIug* 94; Kurilić 1999, kat. br. 2687; *HD*015550; *EDCS*-10000954.

Građevinski natpisi votivnog karktera
Building inscriptions of votive character

I

Teritorij: CURICUM

Nalazište (I?): Krk

Vrsta: građevinski

Tekst:

Turus Livius / Hospitis f(ilius) et Vo/lses Oplinocus / Noventi f(ilius) pr(aetores?) ae/⁵dem Ven(eris) ex pec(unia) / pub(lica) refi(ciendum) cur(averunt) idemq(ue) / proba(ve)runt.

Datacija: rani principat

Objava: Kurilić 2006, 136–137, br. 1; *EDCS*-57200001; *EDH*-*HD*053925.

II

Teritorij: ARBA

Nalazište (II): Rab – katedrala

(Rab – cathedral)

Vrsta: ?

Tekst:

Matri deum. / Porticus i{m}<n> memoriam su{pe}{orum?} / T. Prus{t}<i>us T. f(ilius) Se{d}<r>(gia tribu) Op[tatus t(estamento) p(oni) ius]/⁵s<i>t {b}<p>e{t}<r> Babria{n}<m> T. f(iliam) Ter[tullam] / sororem heredem[que].

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 3115; Kurilić 1999, kat. br. 2321; *HD*057996; *EDCS*-28400369.

III

Teritorij: SENIA

Nalazište (II): Senj

Vrsta: tabula

Tekst:

Líb(ero) pat(ri). / L. Gávius Optátus sac(erdos) / Liburnór(um) i{m}<m>emor(iam) Gáviáe / L. f. Maximáe matris templum /⁵ á parte déxtrá aedic(ulae) líbero / aditú maiorí altáno cum valvís / et accubitú et sedibus vetustáte / corruptum á soló restituit.

Datacija: rani principat

Objava: *ILIug* 247; Kurilić 1999, kat. br. 2621; *lupa* 5738; *HD*033619; *EDCS*-10000331.

IV

Teritorij: OTOK PAG

(ISLAND OF PAG)

Nalazište (II): Vlašići

Vrsta: baza

Tekst:

Iano Aug(usto) / sacrum. / Cinius Genial/is pro salute o^rdinis sui et civi/um suorum si/mulacrum [e]i(us) / reformavit ad/que restitui{d}<t>.

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 2969; Kurilić 1994, 227 ss., br. 37; Kurilić 1999, kat. br. 2276; *HD*060340; *EDCS*-28400225.

V

Teritorij: IADER

Nalazište (II): Zadar – katedrala

(Zadar – cathedral)

Vrsta: epistylum

Struktura – podstruktura: ?

Tekst:

[---] Divae Fau[stinae -----]

Datacija: rani principat

Objava: *ILLug* 288; Kurilić 1999, kat. br. 2738; *HD*018927; *EDCS*-10101899.

VI

Teritorij: NEDINUM

Nalazište (I?): Škabrnja – Sv. Luka

Vrsta: titulus

Tekst:

T. Tu[rrani]us [L. f(ilius) Claud(ia tribu)] / Rufus, [o]b ho[norem] / aedilitati[s] / porticum long(um) p(edes) (centum) [lat(um) p(edes) (viginti)] /⁵ et signum Latrae [cum L. Turrano / Pr(imo) et T. Turrano Frontone fil(iis) fecit].

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 2871; Kurilić 1999, kat. br. 2262; *lupa* 23058; *HD*058241; *EDCS*-28400123.

VII

Teritorij: BURNUM?

Nalazište (II): Knin – blizu

(near Knin)

Vrsta: građevinski

Tekst:

Antonius Martia/lis signum Minervae et aedem vetustate / consumpt[am] restituit.

Datacija: kasni principat

Objava: *ILLug* 2801; Kurilić 1999, kat. br. 2694; *lupa* 23044; *HD*019199; *EDCS*-10101829.

VIII

Teritorij: VARVARIA

Nalazište (II): Bribir – Lastve, Pitomi Brig

Vrsta: građevinski

Tekst:

[?Dian]ae Aug(ustae). / [-----]ia Apli f(ilia) / [?Sec]unda pro se / [et s]uis, voto sus[cept]o port(icum) fec(it).

Datacija: rani principat

Objava: *CIL* III 9881; Kurilić 1999, kat. br. 2366; *lupa* 23030; *HD*061581; *EDCS*-30301388.

Kratice / Abbreviations

AE = *L'Année épigraphique*. – Paris.

CIL = *Corpus Inscriptionum Latinarum*.

CIMRM = M. J. Vermaseren (ur. / ed.), *Corpus inscriptionum et monumentorum religionis Mithriacae*. – The Hayne 1960.

EDCS = *Epigraphik-Datenbank Clausus / Slaby* (skrbnik / Service provider: Manfred Clausus; Catholic University Eichstätt-Ingolstadt; http://db.edcs.eu/epigr/epi_en.php).

HD = *EDH, Epigraphische Datenbank Heidelberg* (skrbnik / Service provider: Heidelberger Akademie der Wissenschaften; <http://edh-www.adw.uni-heidelberg.de/home?&lang=de>).

ILLug = A. et J. Šašel, *Inscriptiones latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMXL et MCMLX repertae et editae sunt* (Situla 5). – Ljubljana 1963; *Inscriptiones latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMLX et MCMLXX repertae et editae sunt* (Situla 19). – Ljubljana 1978; *Inscriptiones latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMII et MCMXL repertae et editae sunt* (Situla 25). – Ljubljana 1986.

lupa = *UBI ERAT LUPA* – F. und O. Harl, www.ubi-erat-lupa.org (Bildatenbank zu antiken Steindenkmälern).

ALFÖLDY, G. 1963, Cognatio Nantania (Zur Struktur der Sippen-gesellschaft der Liburner). – *Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae* 11/1–2, 81–87.

ALFÖLDY, G. 1969, *Die Personennamen in der römischen Provinz Dalmatien*. – Heidelberg.

BATOVIĆ, Š. 1987, Liburnska grupa. – V / In: A. Benac (ur. / ed.) *Praistorija jugoslavenskih zemalja* 5, 339–390, Sarajevo.

BELOŠEVIĆ, J. 1990, Osvrt na rezultate istraživanja lokaliteta "Crkvina" u selu Galovac kod Zadra u 1989. godini. – *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, Razdio povijesnih znanosti* 29/16, 231–239.

BRAJKOVIĆ, T. 2009, *Scardonae lapides. Reljefni i epigrafski spomenici Skardone*. – Šibenik.

CAGNAT, R. 1914⁴, *Cours d'Épigraphie Latine*. – Paris.

CAMBI, N., M. GLAVIČIĆ, D. MARŠIĆ, Ž. MILETIĆ, J. ZANINOVIĆ 2007, Rimska vojska u Burnumu / *L'Esercito Romano a Burnum*. – V / In: *Rimska vojska u Burnumu / L'Esercito Romano a Burnum*, Burnum – Katalozi i monografije Burnuma II, 4–33, Drniš, Šibenik, Zadar.

FADIĆ, I. 1990, Arruntii u Asseriji (Die Arruntier in Asseria). – *Arheološki vestnik* 41, 713–724.

GIRARDI-JURKIĆ, V. 2005, *Duhovna kultura antičke Istre*. – Zagreb.

- GLAVIČIĆ, M. 1994, Natpisi antičke Senije. – *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, Razdio povijesnih znanosti* 33/20, 55–82.
- GLAVIČIĆ, M. 2013, *Kultovi antičke Senije / The Cults of ancient Senia*. – Zadar.
- GLAVIČIĆ, M., Ž. MILETIĆ 2011, Nekoliko novih antičkih spomenika iz Skradina / Several new Antique monuments from Skradin. – *Vjesnik za arheologiju i povijest dalmatinsku* 104, 113–150.
- GOTOVAC, V. 1990, Autohtona onomastika na klasičnom delmatskom području. – *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, Razdio povijesnih znanosti* 29/16, 195–206.
- ILAKOVAC, B. 1971, Vranska regija u rimsko doba. – *Radovi Instituta JAZU u Zadru* 18, 75–136.
- KURILIĆ, A. 1994, Latinski natpisi antičkog, kasnoantičkog i ranosrednjovjekovnog razdoblja na otoku Pagu i zadarsko-šibenskom otočju. – *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 36, 191–246.
- KURILIĆ, A. 1999, *Pučanstvo Liburnije od 1. do 3. stoljeća po Kristu. Antroponimija, društveni slojevi, etničke promjene, gospodarske uloge*. – Neobjavljena disertacija / Unpublished PhD thesis, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet u Zadru.
- KURILIĆ, A. 2002, Liburnski antroponimi. – *Folia onomastica Croatica* 11, 123–148.
- KURILIĆ, A. 2004, Rimskodobni natpisi otoka Murtera. – V / In: *Murterski godišnjak. Radovi sa znanstvenog skupa "Murter i njegova župa u prošlosti"*, Murterski godišnjak 2, 107–127, Murter.
- KURILIĆ, A. 2006, Recent epigraphic finds from the Roman province of Dalmatia. – V / In: D. Davison, V. Gaffney, E. Marin (ur. / eds.), *Dalmatia. Research in the Roman province 1970–2001. Papers in honour of J. J. Wilkes*, British Archaeological Reports, International Series 1576, 133–173.
- KURILIĆ, A. 2008, *Ususret Liburnima. Studije o društvenoj povijesti ranorimske Liburnije*. – Zadar.
- KURILIĆ, A. 2010, Komemoratori i pokojnici s liburnskih cipusa: tko su, što su i odakle su? / Commemorators and deceased on Liburnian cippi: Who were they, what were they and where have they come from?. – *Asseria* 8, 131–274.
- KURILIĆ, A. 2011, Otok Pag od prapovijesti do kraja antičkog razdoblja. – V / In: V. Skračić (ur. / ed.), *Toponimija otoka Paga*, 51–91, Zadar.
- MARUN, L. 1998, *Starinarski dnevници*. – Split.
- MATIJAŠIĆ, R. 2002, *Uvod u latinsku epigrafiku*. – Pula.
- MATIJAŠIĆ, R. 2006, La Liburnia settentrionale all'inizio del Principato: uno schizzo dell'organizzazione amministrativa e territoriale. – V / In: S. Čače, A. Kurilić, F. Tassaux (ur. / eds.), *Les routes de l'Adriatique antique. Géographie et économie*. Actes de la Table ronde du 18 au 22 septembre 2001 (Zadar) = *Putovi antičkog Jadrana. Geografija i gospodarstvo*. Radovi s Okruglog stola održanog u Zadru od 18. do 22. rujna 2001., 81–87, Bordeaux, Zadar.
- MATIJEVIĆ, I., A. KURILIĆ 2011, Dva neobjavljena žrtvenika iz Salone / Two Unpublished Altars from Salona. – *Opuscula archaeologica* 35, 35–165.
- MEDINI, J. 1970, Kult Apolona Likijskoga u Jaderu. – *Diadora* 5, 131–144.
- MEDINI, J. 1974, *Antički kultovi na području ilirskih plemena Histra, Liburna i Japoda*. – Neobjavljeni magisterij / Unpublished MA thesis, Odsjek za arheologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu.
- MEDINI, J. 1979, Iovilae zavjet iz Burnuma. – *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, Razdio povijesnih znanosti* 18/8, 137–165.
- MEDINI, J. 1984, Latra - dea Neditarum. – V / In: *Duhovna kultura Ilira*, Posebna izdanja. Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine 67. Centar za balkanološka ispitivanja 11, 223–243, Sarajevo.
- MEDINI, J. 1987, Zavjetni žrtvenik iz Galovca. – *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, Razdio povijesnih znanosti* 26/13, 125–139.
- PANAITE, A. 2013, Protective deities of roman roads. – V / In: C.-G. Alexandrescu (ur. / ed.), *Jupiter on your side. Gods and Humans in Antiquity in the Lower Danube area*, 133 ss, Bucharest.
- PEDIŠIĆ, I. 1993, O Jupiterovu kultu u Skardoni. – *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 86, 183–200.
- PEDIŠIĆ, I. 2001, *Rimska Skardona*. – Šibenik.
- PODRUG, E., T. BRAJKOVIĆ, Ž. KRNČEVIĆ, 2008, *Arheološki tragovi kultova i religija na šibenskom području*. – Šibenik.
- SINOBAD, M. 2009, Burnum, rimska vojska i Jupiterov kult. – *Godišnjak Titius* 2/2, 9–26.
- SINOBAD, M. 2010, Jupiter i njegovi štovatelji u svjetlu epigrafskih izvora na području Hrvatske. – *Opuscula archaeologica* 34, 145–228.
- SUIĆ, M. 1952, Novi natpisi iz sjeverne Dalmacije. – *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 53, 233–248.
- SUIĆ, M. 1981, *Zadar u starom vijeku*. – Zadar.
- ŠAŠEL KOS, M. 1999, Histrian and Liburnian Goddesses. – V / In: M. Šašel Kos, *Pre-Roman Divinities of the Eastern Alps and Adriatic*, Situla 38, 63–80.
- VEŽIĆ, P. 1992, Rezultati istraživanja na prostoru Citadele u Zadru. – *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske* 16, 22–43.
- WILKES, J. J. 1969, *Dalmatia*. – London.

The structure of votive inscriptions from Roman Liburnia

Summary

In this article the authors have analysed the structures of votive inscriptions from Roman Liburnia and their spatial distribution (Fig. 12). In order to achieve this, text structures were split up into their constituent parts, which resulted in the identification of eight groups (App. 2), depending on both the order of these elements and their mutual combinations (Fig. 1). In addition to the primary constituent parts, the inscriptions often had additional elements (see chapter 'Dodatni dijelovi' ['Additional elements'], Fig. 8), which led to the identification of substructures within the majority of main structures (see Figs. 2–7).

By examining and analysing the structures of texts it is the aim of this article to determine which scheme(s) would be most typical for the region and whether some particular regional features exist, and, if there are, to see what they look like, which elements are the commonest among them, and what do the rarely used elements and formulas tell us about them.

There are 214 votive inscriptions from Roman Liburnia (dated almost exclusively to the first three centuries AD), 166 of which are sufficiently preserved for identifying their structures and substructures. In addition to typical votive inscriptions, the analysis has included eight monuments with both construction and votive character (see Catalogue, I–VIII).

The entire Liburnian territory is dominated by votive inscriptions that are composed of the name(s) of the deity at the beginning, the dedicator's name(s) in the nominative case in the middle, and a votive formula (or a verb) at the end, i.e. texts of the A structure (Fig. 2). This is the structure that is the commonest in northern Liburnia, but also at the legionary military camp of Burnum, located in its southern part (Figs. 10–11). The second most frequent structure is that of the B type (Fig. 4), which is particularly numerous in the cities of the Zadar hinterland (Nedinum in particular, and quite plentiful in Asseria, as well), and in Varvaria in southern Liburnia (Figs. 10–11), so it may be considered as a regional feature of the Ravni kotari region. However, since the numbers are relatively small, due caution is needed with respect to conclusions drawn on the basis of them.

All the other structures are even less numerous, and their frequency in the Liburnian territory ranges from 1.40% (structure F) to 7.91% (structure H) (see Fig. 2). The structure of the H type, the third most frequent group, consists of very complex inscriptions, the texts of which could not be broken down into primary and additional parts. Most frequently these monuments were set up by members of higher social classes or highly positioned members of the servile social stratum (*servus vilicus*, *dispensator* and similar), and their texts often relate to an euergetism. This structure is the most common in northern Liburnia (Fig. 11), encompassing more than 20% of the votive inscriptions; it is notably numerous in ancient Senia (Senj), where it included more than one third of the votive monuments: three out of eight (seven votive and one building-votive monument; cf. Catalogue). Here too, since the numbers are quite small, it is difficult to form reliable conclusions.

Structures of the G type, only slightly less numerous than the H structures (Fig. 2), are very simple and usually contain merely the name(s) of the divinity in the nominative case, and occasionally some other elements (*sacrum*, the attribute *Augustus*, or a reason for setting up the vow). In Liburnia, monuments with such a structure are most numerous in the south, i.e. in the territories of Scardona and Varvaria (Fig. 11), so the structure can be regarded as typical for the region despite the fact that it is only the second most frequent structure there, after the B type (Fig. 10).

Structures of the C, D, E, and F types, which all have in common a lack of some of the basic elements (cf. App. 2), are registered in very small numbers (Fig. 2; cf. Figs. 10–11), so it is hard to form reliable conclusions based upon them; however, it has been observed that C and D structures are frequent in the interior of the Ravni kotari region, while the D structure is more common in the broader Zadar region, and the E structure is more numerous in southern Liburnia (Scardona, Varvaria, and neighbouring sites), where it encompasses 13.16% of votive monuments (Figs. 10–11), which could imply preferences for such compositions of votive texts in the respective regions.

At this time it is still not possible to determine whether there is a correlation between some of the votive structures and the native Liburnian population, since the texts are very lapidary and as such provide us with little or no useful data to work with when attempting to determine the ethnic affiliation of the persons mentioned therein, limiting the data about them almost exclusively to their names. However, due to the rather rapid and advanced Romanisation of the Liburni, their names very quickly became ethnically non-transparent, making it impossible to distinguish natives from immigrants solely on the basis of their onomastic features. Therefore, the analysis of a correlation between the ethnic affiliation of dedicators and different types of votive structures is too broad for this contribution due to its complexity and extent, but it needs a thorough examination in a separate study yet to come.

The most common votive formula used in Liburnian votive inscriptions is – as might be expected – the classic votive formula *V S L M* (94 inscriptions), while the others are much rarer (*V S* – 12 or 13 monuments, *DD* – 8 monuments, and others; see Fig. 9). This is particularly obvious for inscriptions on *arae*, whereas on the other types of votive monuments the *V S L M* formula was used considerably less frequently.

Occasionally the inscriptions end with simple verbs, mostly *posuit* and *fecit*, or with some non-votive final formulas (such as *T P I*), which are both more frequent on monuments of building-votive character and on others of certain similar activities.

Additional epigraphic elements in Liburnian votive inscriptions are relatively rare; the most numerous among them is the reason for making a vow, followed by the dedicator's occupation, while other elements – such as the object of the vow, mention of additional dedicator(s), financing, and the date – occur even less frequently.

Votive inscriptions mentioning the dedicator's occupation are particularly numerous in Burnum, where they almost exclusively belonged to military posts and their officers. The ratio of Burnum – the rest of Liburnia is greatly on the side of the former: with 10 out of 23 such inscriptions, Burnum accounts for almost half of them. By comparison, in Liburnian communities that are the second-most numerous in that regard, such votive inscriptions occur on up to two monuments at the most, while in other Liburnian cities they occur only once or do not occur at all. This prevalence can be explained by the dominantly military character of Burnum throughout almost the entire 1st century AD when a permanent legionary camp existed.

Therefore, it can be concluded that the analysis of votive texts from Liburnia has shown that they display a diversity of combinations and occurrences of textual elements that vary according to the environment in which they were set up, so the wealthier and more Romanised regions show a greater tendency towards more elaborate structures, and the military environment of the legionary camp in Burnum stands out for its above average mentioning of the dedicator's service, while in other, less Romanised regions inscriptions with simple structures dominate.

Valentina Zović
Hrvoja Ćustića 4
HR-23 000 Zadar
valentinazovic3@gmail.com

Anamarija Kurilić
Sveučilište u Zadru
Odjel za povijest
Obala kralja Petra Krešimira IV., 2
HR-23000 Zadar
akurilic2011@gmail.com

